

ΗΛΙΑ ΓΟΝΤΖ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΚΑΙ

ΕΡΩΤΗΡΗΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ Β'

ΠΕΡΙΕΧΟΝ

την ὕλην τοῦ προγράμματος
τοῦ ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων
τῶν Δημ. Σχολείων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ
Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

To βιβλίον αμυνε
Το βιβλίον αμυνε εις τιν
Ευφροσυνα Γλεναυτε.

Ευφροσυνα Γλεναυτε
Αμυνε
Αμυνε

Ευφροσυνα Γλεναυτε

4
 Εἰς τὴν ἑξῆς. Ἡ Ἀπελευθέρωσις
 τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ ὀθωμανικοῦ
 Ἰσχυροῦ.
 Ἀθήναι.

Τετάρτη

ΗΛΙΑ Χ. ΓΟΝΤΖΕ

Διευθυντοῦ τοῦ Β' ἐν Ἀθήναις πεντατάξιου δημοτικοῦ σχολείου

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΤΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ Β'

Περιλαμβάνον τὴν ὕλην τοῦ προγράμματος τῶν ἀνωτέρων
τάξεων τῶν δημοτικῶν σχολείων

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΜΑΡΤΙΝΟΥ
ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΡ. 5
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΝΑ

ΕΝΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

56 -- ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ -- 56

Ἔκδοσις τρίτη

18961

1944

Επιφάνεια

Επιφάνεια

Επιφάνεια

ΕΜΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Προτάσεις, λέξεις, συλλαβαί.

‘Ο—μαθητής—πηγαίνει—εις—τὸ—σχολεῖον.

‘Ο μα-θη-τής με-τα-θαί-νει εἰς τὸ σχο-λεῖ-ον.

μα-θη-τής.

Αἱ λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας φανερώνομεν μίαν μόνον σκέψιν μας, ἀποτελοῦσι *πρότασιν*.

§ 1. Πρότασις εἶναι ἡ σειρά τῶν λέξεων, μετὰ τὰς ὁποίας φανερώνομεν μίαν σκέψιν.

§ 2. Ἡ πρότασις ἀποτελεῖται ἀπὸ λέξεις.

§ 3. Ἡ λέξις ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν, δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβάς.

§ 4. Αἱ συλλαβαί ἀποτελοῦνται ἀπὸ γράμματα.

Γύμν. 1. Ἀντιγράψατε καὶ χωρίσατε εἰς προτάσεις τὸ κατωτέρω διήγημα.

Φωκίωνος μεγαλοφυχία.

‘Ο Φωκίων κατεδικάσθη εἰς θάνατον καὶ ἦτο εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου ἐμελλε νὰ πῆγ τὸ κώνειον. Ὅτε ὁ δῆμιος ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὸ κώνειον, οἱ συγγενεῖς του ἠρώτων αὐτὸν, ἐὰν ἀρίνη παραγγέλλαν τινὰ εἰς τὸν υἱὸν του. ‘Ο Φωκίων ἀπήντησε· «Παραγγέλλω εἰς αὐτὸν νὰ λησμονήσῃ τὸ κώνειον, τὸ ὅποιον ἡ πατρὶς ἐπότισε τὸν πατέρα του».

Τὰ γράμματα καὶ διαίσεις αὐτῶν.

Τὰ γράμματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἑξῆς·
α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

Ἐκ τῶν 24 γραμμάτων τὰ μὲν ἑπτὰ, α ε η ι ο υ ω, προφέρονται μετὰ δλόκληρον πνοὴν καὶ λέγονται *φωνήεντα*, τὰ δὲ λοιπὰ 17, β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ, προφέρονται οὐχὶ μετὰ δλόκληρον πνοὴν καὶ λέγονται *σύμφωνα*. Ἐκ

τῶν φωνηέντων τὰ μὲν ε ο εἶναι πάντοτε βραχέα, τὰ δὲ η ω εἶναι πάντοτε μακρὰ καὶ τὰ α ι υ εἶναι ἄλλοτε μὲν βραχέα, ἄλλοτε δὲ μακρὰ καὶ λέγονται *δίχρονα*.

Ἐκ τῶν συμφώνων τὰ μὲν ἑννέα, κ γ χ—π β φ—τ δ θ, προφέρονται μὲ ὀλίγην πνοὴν καὶ λέγονται *ἄφωνα* σύμφωνα, τὰ δὲ πέντε, λ μ ν ρ σ, προφέρονται μὲ ἡμίσειαν σχεδὸν πνοὴν καὶ λέγονται *ἡμίφωνα* σύμφωνα.

Τὰ δὲ λοιπὰ τρία ζ ξ ψ λέγονται διπλά, διότι γίνονται ἐκ τῆς ἐνώσεως ἐνὸς ἀφώνου καὶ τοῦ σ (κσ-γσ-χσ=ξ, πσ-βσ-φσ=ψ, τσ-δσ-θσ=ξ).

Σημ. Ἐκαστον ἐκ τῶν 24 γραμμάτων ἔχει ἰδιαιτέραν φωνὴν καὶ ἰδιαιτέρον ὄνομα· π. χ. τὸ α ὀνομάζεται *ἄλφα*.

Γύμν. 2. Γράψατε τὰ 24 γράμματα καὶ ἰδιαιτέρως τὰ φωνήεντα καὶ τὰ σύμφωνα κατὰ εἶδη.

Δίφθογγοι.

Ἡ εἰκὼν αὕτη παριστᾷ οἰκίαν ἐξοχικήν.

Τὰ φωνήεντα ε+ι=ει προφέρονται ὡς ἓν φωνῆεν, ὁμοίως τὸ α+υ=αυ, τὸ ο+ι=οι κ. λ.

§ 5. Ὅταν δύο κατὰ σειράν φωνήεντα προφέρωνται ὡς ἓν ὀνομάζονται *δίφθογγοι*.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι 8, αἱ ἐξῆς: *αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου*.

Τὰ α, η, ω ὀνομάζονται *δίφθογγοι καταχρηστικά*, διότι, ἔνῳ εἶναι δύο φωνήεντα, φαίνονται καὶ προφέρονται ὡς ἓν, καθ' ὅσον τὸ δεύτερον φωνῆεν ι ὑπογράφεται.

§ 6. Αἱ δίφθογγοι εἶναι μακρᾶ, ὡς καὶ τὰ φωνήεντα η καὶ ω.

Αἱ δίφθογγοι ὅμως *αι* καὶ *οι*, ὅταν εἶναι εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως καὶ δὲν ἀκολουθῇ ἄλλο γράμμα τῆς αὐτῆς λέξεως, εἶναι βραχεῖαι, ὡς *χῶραι, κῆποι*.

Ὅταν ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος τῶν δίφθογγων εἶναι δύο στιγμαὶ (.), σημαίνουσιν ὅτι τοῦτο προφέρεται χωριστὰ ἀπὸ τοῦ πρώτου (*προϊόν, πραῦνω, Ἀχαῖα*).

Αἱ δύο αὗται στιγμαὶ λέγονται *διαλυτικὰ* σημεῖα.

Γύμν. 3. Ἀντιγράψατε τὸ κατωτέρω διήγημα καὶ σημειώσατε γραμμὴν ὑποκάτω ἐκάστης δίφθογγου.

Πῶς ὁ Αἰνεΐας ἀνταμεΐβεται διὰ τὴν εὐσέβειάν του.

Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν, ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς νὰ λάβῃ ἕκαστος ἓν μόνον πρᾶγμα καὶ

νά φύγῃσι μακράν. Ὁ Αἰνεῖας, εἰς τῶν εὐσεβεστάτων κατοίκων τῆς Τροίας, ἔλαβε τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ του θεῶν καὶ ἔφυγε· ταῦτα ἐνόμιζεν ὡς τὸ πολυτιμότεον πρᾶγμα. Οἱ Ἕλληγες εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέδειαν τοῦ ἀνδρός ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεῦτερον πρᾶγμα· ὁ Αἰνεῖας τότε ἔλαβεν εἰς τοὺς ὄμους του τὸν γέροντα πατέρα του. Οἱ Ἕλληγες τότε ἀνταμείβοντες τὴν εὐσέδειαν τοῦ ἀνδρός τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ λάβῃ ἔλα τὰ πράγματά του ἀποδεικνύοντες οὕτως ὅτι πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ οἱ ἐχθροὶ ἀκῆμη φέρονται μετ' ἀγάπης.

Συλλαβαί.

Ὁ βοῦς καὶ τὸ πρό-βα-τον εἶ-ναι ζῶ-α ὦ-φε-λι-μώ-τα-τα.

Ἐκάστη λέξις χωρίζεται εἰς μικρὰ τεμάχια, τὰ ὅποια προφέρομεν διὰ μιᾶς πνοῆς· τὰ τεμάχια ταῦτα τῆς λέξεως λέγονται *συλλαβαί*.

§ 7. Συλλαβὴ εἶναι τόσον τεμάχιον τῆς λέξεως, ὅσον προφέρεται μὲ μιάν πνοήν.

Ἡ συλλαβὴ δύναται νὰ ἀποτελῆται

1) ἔξ ἐνὸς φωνήεντος ἢ μιᾶς διφθογγου μόνον· ἦ-λι-ος, οἰ-κί-α.

2) ἔξ ἐνὸς φωνήεντος καὶ μιᾶς διφθογγου μεθ' ἐνὸς ἢ καὶ περισσοτέρων συμφώνων· βί-βλί-ον, καί-ω, στρα-τός.

Αἱ λέξεις κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν λέγονται *μονοσύλλαβοι*, *δισύλλαβοι*, *πολυσύλλαβοι*· βοῦς, ζῶ-α, πρό-βα-τον, ὦ-φε-λι-μώ-τα-τον.

Αἱ συλλαβαὶ εἶναι *μακραὶ* μὲν, ὅταν ἔχῃσι μακρὸν φωνῆεν ἢ διφθογγον μακράν, *βραχεῖαι* δέ, ὅταν ἔχῃσι βραχὺ φωνῆεν ἢ διφθογγον βραχεῖαν· μή-τηρ, λού-ω, λό-γος, ζῶ-ναι.

Συλλαβισμός, ὀνομασία συλλαβῶν.

Ἄ-γα-πῶ τὰ ἀν-θη.

Ὁ δελ-φῖν ζῆ εἰς τὴν θά-λασ-σαν.

Τὸ ἄ-στρον λάμ-πει τὴν νό-κτα.

§ 8. Ἐν σύμφωνον μεταξὺ δύο φωνηέντων εὐρισκόμενον συλλαβίζεται μετὰ τοῦ δευτέρου φωνηέντος· ἄ-γα-πῶ.

§ 9. Δύο ἢ τρεῖς σύμφωνα μεταξὺ δύο φωνηέντων εὐρισκόμενα συλλαβίζονται μὲ τὸ δεύτερον μὲν φωνῆεν, ἀν ἀπὸ τῶν συμφώνων τούτων ἀρχίξῃ λέξις ἑλληνικὴ, ἄλλως χωρίζονται· καὶ τὸ μὲν πρῶτον συλλαβίζεται μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνηέντος, τὸ δὲ δεύτερον ἢ τὰ δύο ἐπόμενα μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνηέντος· ἄ-κτις, ἄ-στρον, δελ-φῖν, ἀν-θραξ.

§ 10. Δύο ὅμοια σύμφωνα μεταξύ δύο φωνηέντων εὐρισκόμενα χωρίζονται κατὰ τὸν συλλαβισμόν θά-λασ-σχ, Ἔλ-λην.

§ 11. Ἡ τελευταία συλλαβὴ ἐκάστης λέξεως λέγεται *λήγουσα*, ἢ πρὸ τῆς ληγούσης *παραλήγουσα* καὶ ἢ πρὸ τῆς παραληγούσης *προπαραλήγουσα*.

Γύμν. 4. Ἀντιγράψατε καὶ χωρίσατε εἰς τὰς συλλαβάς των τὰς λέξεις τοῦ ἔξης; διηγήματος.

Πόσον οἱ Σπαρτιᾶται ἐτίμων τοὺς γέροντας.

Μίαν φορὰν κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας εἰς γέρων εἰσεληθὼν εἰς τὸ στάδιον, δὲν εὕρισκε θέσιν νὰ καθίσῃ· οὐδεὶς ἐκ τῶν νέων παρεχόμενος εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν του. Ὅτε ὅμως ἦλθε πρὸ τῶν Σπαρτιᾶτων, ἐσηκώθησαν ἔλοι οἱ νέοι καὶ παρεχόμενος ἕκαστος εἰς τὸν γέροντα τὴν θέσιν του. Τότε ἔλοι μὲν οἱ Ἕλληνες ἐπήνεσαν τὰ καλὰ ἔθιμα τῶν Σπαρτιᾶτων, ὁ δὲ γέρων εἶπεν: «Ἄλλοίμονόν μας! ἔλοι μὲν οἱ Ἕλληνες γνωρίζουσι τὰ καλὰ, ἐκτελοῦσι δὲ αὐτὰ μόνον οἱ Σπαρτιᾶται».

Πνεύματα.

Ἡ ἐξοχὴ εἶναι εὐχάριστος.

Τὸ ὕδωρ τοῦ βυακίου κελαρύζει.

Ἐπὶ παντὸς φωνήεντος ἢ διφθόγγου καὶ ἐπὶ τοῦ συμφώνου ρ, ὅταν εὕρισκεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως, τίθεται ἓν ἐκ τῶν δύο τούτων σημείων (°), τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται *πνεύματα*.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο· ἡ *ψιλὴ* (°) καὶ ἡ *δασεῖα* (ˆ).

Αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνουσι ψιλὴν.

§ 12. Διασύνονται πάντοτε αἱ ἀπὸ *υ* καὶ *ρ* ἀρχόμεναι λέξεις· ὕδωρ, υἱός, ῥόδον.

Τόνοι.

Κόπτω σταφυλάς.

Ποτίζω τὸν κῆπον.

Μία συλλαβὴ ἐκάστης λέξεως προφέρεται μὲ δυνατωτέραν φωνὴν ἢ αἱ ἄλλαι συλλαβαί· ἡ συλλαβὴ αὕτη λέγεται *τονιζομένη*.

Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῆς τονιζομένης συλλαβῆς θέτομεν ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον λέγεται *τόνος*.

Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς· ἡ *ὀξεῖα* (´), ἡ *βαρεῖα* (ˆ) καὶ ἡ *περισπωμένη* (˘).

Τονιζόμεναι συλλαβαί εἶναι ἡ λήγουσα, ἡ παραλήγουσα καὶ ἡ προπαραλήγουσα.

Τόνοι τίθενται καὶ ἐπὶ τῶν μονοσυλλάβων λέξεων· *φῶς, πούς.*

Εἰς τὰς διφθόγγους οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα τίθενται ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος· *δοῦλος, οἰκία, αὔριον.*

Κανόνες τονισμοῦ.

α' Ποῦ τίθεται ἡ ὀξεῖα καὶ πότε.

Πρόδατον, ἡμέρα, ὀδός, μήτηρ.

Ἡ ὀξεῖα δύναται νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆς τονιζομένης ληγούσης, παραληγούσης καὶ προπαραληγούσης.

§ 13. Ἐπὶ τῆς τονιζομένης προπαραληγούσης καὶ ἐπὶ τῆς τονιζομένης βραχείας συλλαβῆς τίθεται πάντοτε ὀξεῖα.

§ 14. Ἐπὶ τῆς τονιζομένης μακρᾶς παραληγούσης τίθεται ὀξεῖα, ὅταν καὶ ἡ λήγουσα εἶναι μακρά.

§ 15. Ἡ προπαραλήγουσα οὐδέποτε τονίζεται, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά· *τραπέζα—τραπέζης—ἄνθρωπος—ἀνθρώπου.*

Ὅταν ἡ λέξις ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, λέγεται *προπαροξύτονος*, ὅταν ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν, λέγεται *παροξύτονος*, καὶ ὅταν ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν, λέγεται *ὀξύτονος*.

β' Ποῦ τίθεται ἡ περισπωμένη καὶ πότε.

Ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρών.

Ὁ κῆπος ἔχει μῆλα πολλά.

Ἡ περισπωμένη δύναται νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆς τονιζομένης μακρᾶς ληγούσης ἢ παραληγούσης.

§ 16. Ἐπὶ τῆς τονιζομένης μακρᾶς παραληγούσης τίθεται περισπωμένη, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι βραχεία· *κῆπος, μῆλον.*

§ 17. Ἐπὶ τῆς τονιζομένης ληγούσης, ἡ ὁποία τελειώνει εἰς *αυ, ευ ἢ ου* τίθεται περισπωμένη βασιλεῦ, πανταχοῦ.

Ὅταν ἡ λέξις ἔχη περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν, λέγεται *προπερισπώμενος*, ὅταν ἔχη περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν, λέγεται *περισπώμενος*.

γ' Ποῦ τίθεται ἡ βαρεῖα καὶ πότε.

Ὁ καλὸς υἱὸς εἶναι ἡ χαρὰ τῶν γονέων.

Ἡ βαρεῖα δύναται νὰ τεθῆ ἐπὶ τῆς ληγούσης ἀντὶ τῆς ὀξεῖας, ὅταν δὲν ἀκολουθῆ σημεῖόν τι στίξεως.

Ὅταν ἡ λέξις δὲν ἔχη ἐπὶ τῆς ληγουσῆς ὀξεῖαν ἢ περισπωμένην, λέγεται **βαρύτονος ἄνθρωπος, δῶρον**.

Γύμν. 5. Ἀντιγράψατε χωριστὰ τὰς ὀξευτόνους, παροξευτόνους, προπαροξευτόνους, περισπωμένας καὶ προπερισπωμένας λέξεις τοῦ ἐξῆς μύθου.

Ἄρκτος καὶ ἀλώπηξ.

Μία ἄρκτος ἐκαυχᾶτο πολὺ καὶ ἔλεγεν ὅτι ἦτο τὸ φιλοπρωτότατον ὄλων τῶν ζῴων, διότι οὐδὲν νεκρὸν ζῶον τρώγει. Μία ἀλώπηξ, ἣ ὅποια ἤκουσε ταῦτα, ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Εἶθε γὰρ ἔτρωγες νεκροὺς καὶ οὐχὶ ζῶντας».

Ἄτονοι λέξεις.

Ὁ Γεώργιος μετέβη χθὲς εἰς τὴν ἐξοχὴν.

Ἔρχομαι ἐκ τῆς ἀγορᾶς.

Μονοσύλλαβοὶ τινες λέξεις, ἐπειδὴ προφέρονται μετὰ τῆς ἀκολουθούσης λέξεως πολὺ στενωῶς, ὡς νὰ ἀποτελῶσι μίαν λέξιν, δὲν ἔχουσι τόνον καὶ διὰ τοῦτο λέγονται **ἄτονοι λέξεις**.

Αἱ ἄτονοι λέξεις εἶναι αἱ ἐξῆς 8·

ὁ ἦ οἱ αἰ
ἐν εἰς ἐκ ὄς.

Σημ. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἄτονοι λέξεις εἶναι προσέτι ἡ εἰ (= εἶν) καὶ ἡ οὐ (= οὐχί, δέν).

Σημεῖα στίξεως.

Ἐκτὸς τῶν πνευμάτων καὶ τῶν τόνων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινὰ σημεῖα, τὰ ὅποια δεικνύουσι ποῦ καὶ πόσον πρέπει νὰ διακόπτωμεν τὴν φωνὴν μας, ὅταν ὁμιλῶμεν ἢ ἀναγινώσκωμεν, ἢ πῶς πρέπει νὰ ἀπαγγέλλωμεν τὸ ἀναγινωσκόμενον τμησίχιον.

Τὰ σημεῖα ταῦτα λέγονται **σημεῖα στίξεως** καὶ εἶναι τὰ ἐξῆς·

- 1) Τὸ κόμμα (,), ἢ ἄνω στιγμὴ (·), ἢ τελεία στιγμὴ (.),
- 2) τὸ ἐρωτηματικόν (;), τὸ θαυμαστικόν (!), 3) τὰ εἰσαγωγικά, (< >), ἢ παύλα (—).

ΜΕΡΟΣ Α'

Διάκρισις κλιτῶν καὶ ἀκλιτῶν λέξεων.

Ὁ μαθητὴς μεταβαίνει τακτικὰ εἰς τὸ σχολεῖον.

Οἱ μαθηταὶ μεταβαίνουσι τακτικὰ εἰς τὰ σχολεῖα.

Αἱ λέξεις τῆς πρώτης προτάσεως, ὁ, μαθητὴς, μεταβαίνει, τό, σχολεῖον, εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν μετεβλήθησαν εἰς οἱ, μαθηταί, μεταβαίνουσι, τὰ, σχολεῖα· αἱ λέξεις τακτικὰ, εἰς μένουσιν ἀμετάβλητοι.

Ἐκ τῶν λέξεων ἄλλαι μὲν μεταβάλλονται (κλίνονται) κατὰ διαφοροὺς τρόπους καὶ λέγονται κλιταί, ἄλλαι δὲ μένουσιν ἀμετάβλητοι (δὲν κλίνονται) καὶ λέγονται ἀκλιτοὶ λέξεις.

Γόμν. 6. Ἀντιγράψατε χωριστὰ τὰς κλιτὰς καὶ χωριστὰ τὰς ἀκλιτοὺς λέξεις τῶν ἐξῆς προτάσεων.

Τὰ φυτὰ λαμβάνουσι ἐκ τῆς γῆς διὰ τῶν ῥιζῶν τὰς τροφὰς τῶν. Ἐκ τῶν φυτῶν ἄλλα μὲν ἔχουσι πάντοτε φύλλα, ἄλλα δὲ δὲν ἔχουσι πάντοτε. Τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ· ἕνεκα τούτου ὠφελοῦσι πολὺ τὴν υγείαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴων.

Ι ΚΛΙΤΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

α') Οὐσιαστικά.

Ὁ Δημήτριος γράφει.

Τὸ παιδίον ἐργάζεται.

Ὁ κύων φυλάσσει τὴν οἰκίαν.

Αἱ λέξεις Δημήτριος, παιδίον, κύων, οἰκία εἶναι ὀνόματα ἀνθρώπων, ζῴων καὶ πραγμάτων καὶ λέγονται ὀνόματα οὐσιαστικά.

§ 18. Οὐσιαστικὰ ὀνόματα λέγονται τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζῴων καὶ τῶν πραγμάτων.

Σημ. Ὑπάρχουσι καὶ οὐσιαστικά, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ὀνόματα ἀνθρώπων, ζῴων ἢ πραγμάτων, ἀλλ' εἶναι ὀνόματα ἐνεργείας, καταστάσεως, ιδιότητος ἀνθρώπου, ζῴου ἢ πράγματος· πῆδημα

(ἐνέργεια), ὕπνος (κατάστασις), ἐπιμέλεια (ιδιότης) ταῦτα λέγονται οὐσιαστικὰ ἀφηρημένα.

β') Ἄρθρα.

Ὁ Δημήτριος, ἡ Ἑλένη, τὸ παιδίον.

Ὁ κύων, ἡ ἀλώπηξ, τὸ θρανίον.

Πρὸ τῶν ὀνομάτων τίθενται αἱ μικραὶ λέξεις *ὁ, ἡ, τό*, αἱ ὁποῖαι λέγονται ἄρθρα.

Ὅταν πρὸ τοῦ ὀνόματος τίθεται τὸ ἄρθρον *ὁ*, λέγομεν ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι *γένους ἀρσενικοῦ*, ὅταν τίθεται τὸ ἄρθρον *ἡ*, λέγομεν ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι *γένους θηλυκοῦ*, καὶ ὅταν τίθεται τὸ ἄρθρον *τό*, λέγεται ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι *γένους οὐδέτερου*.

§ 19. Τὰ γένη τῶν ὀνομάτων εἶναι τρία· ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον.

γ') Ἐπίθετα.

Ὁ Γεώργιος εἶναι ἐπιμελής.

Ἡ οἰκία εἶναι ὑψηλή.

Τὸ θρανίον εἶναι ξύλινον.

Τὰ ὀνόματα *ἐπιμελής, ὑψηλή* φανερώουσι ποίαν *ιδιότητα* ἔχουσι τὰ οὐσιαστικὰ *Γεώργιος, οἰκία*· τὸ ὄνομα *ξύλινον* φανερώει ἀπὸ τί εἶναι κατεσκευασμένον τὸ οὐσιαστικὸν *θρανίον*, δηλαδή τὴν *ποιότητα* τοῦ οὐσιαστικοῦ.

§ 20. Τὰ ὀνόματα ταῦτα λέγονται *ἐπίθετα*.

δ') Ἀντωνυμῖαι.

Ἐγὼ θέλω νὰ ἔχῃς σὺ τὰ βιβλία ταῦτα.

Ἡ λέξις *ἐγὼ* τίθεται ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁμιλοῦντος ἀνθρώπου, ἡ λέξις *σὺ* ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀκούοντος ἀνθρώπου, ἡ λέξις *ταῦτα* ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τῶν βιβλίων. Αἱ λέξεις αὗται, ἐπειδὴ τίθενται ἀντὶ ὀνόματος ἀνθρώπων, ζώων ἢ πραγμάτων, λέγονται *ἀντωνυμῖαι*.

§ 21. Ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων ἀνθρώπων, ζώων ἢ πραγμάτων.

ε') Ῥήματα.

Ὁ κύων φυλάσσει τὴν οἰκίαν.

Ὁ κακὸς ἄνθρωπος τιμωρεῖται.

Ἡ γαλῆ κοιμᾶται.

Ἡ λέξις *φυλάσσει* φανερώει τί κάμνει (ἐνεργεῖ) τὸ οὐ-

σιαστικὸν κύων, ἢ λέξις *τιμωρεῖται* φανερώνει τί παθαίνει τὸ οὐσιαστικὸν ἄνθρωπος, ἢ λέξις *κοιμᾶται* φανερώνει εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται τὸ οὐσιαστικὸν γαλῆ. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *ῥήματα*.

§ 22. Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερώνουσι τί ἐνεργεῖ, τί παθαίνει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται ἐν οὐσιαστικόν, λέγονται *ῥήματα*.

στ') Μετοχαί.

Ὁ *ἐργαζόμενος* ἄνθρωπος οὐδέποτε δυστυχεῖ.

Ὁ *ἀσθενῶν* ἄνθρωπος εἶναι δυστυχής.

Αἱ λέξεις *ἐργαζόμενος*, *ἀσθενῶν* εἶναι τύποι τῶν ῥημάτων *ἐργάζομαι* καὶ *ἀσθενῶ*, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι σημασίαν ἐπιθέτου, ἦτοι *ῥηματικά ἐπίθετα* καὶ ὀνομάζονται *μετοχαί*.

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν κλιτῶν λέξεων.

Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ἄρθρα, τὰ ἐπίθετα, αἱ ἀντωνυμῖαι, τὰ ῥήματα καὶ αἱ μετοχαί εἶναι λέξεις κλιταί. Αἱ κλιταὶ λέξεις εἶναι ἕξ εἰδῶν καὶ λέγονται *κλιτὰ μέρη* τοῦ λόγου.

Γύμν. 7. Ἀντιγράψατε κατὰ τάξεις τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τοῦ ἕξις μύθου.

Πῶς ἐτιμωρήθη εἰς τράγος διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν του.

Εἰς τράγος ἐν καιρῷ θέρους, ἐπειδὴ ἐδίψασε πολὺ, κατέδη εἰς βαθὺ φρέαρ διὰ νὰ πῆγ ὕδωρ. Ἄφου ἐπιεν ὕδωρ, ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φρέατος, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνέλθῃ καὶ ἐζήτηει βοήθην. Μία ἀλώπηξ ἰδοῦσα τοῦτον εἶπεν· «Ὡ ἀνόητε τράγε, ἂν εἴχες ὀλίγον νοῦν δὲν θὰ κατέβαινες εἰς τὸ φρέαρ, ἐὰν δὲν ἐσκέπτεσο πρότερον πῶς θὰ ἀνέλθης.

2. ΑΚΛΙΤΟΙ ΛΕΞΕΙΣ

α') Προθέσεις.

Καταβαίνω εἰς Πειραιᾶ.

Μένω ἐν Ἀθήναις.

Παρὰ τοῦ πατρὸς ἔλαβον ἐπιστολὴν.

Αἱ λέξεις εἰς *Πειραιᾶ* συμπληροῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος *καταβαίνω*· αἱ λέξεις ἐν *Ἀθήναις* συμπληροῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος *μένω*· αἱ λέξεις *παρὰ τοῦ πατρὸς* συμπληροῦσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος *ἔλαβον*. Τὰ συμπληρώματα ταῦτα

τῶν ὀημάτων ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν ἄκλιτον λέξιν (*εἰς, ἐν, παρά*), ἢ ὁποῖα τίθεται πάντοτε πρὸ ἐνὸς οὐσιαστικοῦ (*Πειραιᾶ, Ἀθηναίς, πατρός*). Αἱ ἄκλιτοι αὗται λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐχὲ μόναι, ἀλλὰ μετὰ τινος οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον τίθεται κατόπιν αὐτῶν, συμπληροῦσι τὴν ἔννοιαν τῶν ὀημάτων, λέγονται προθέσεις, διότι τίθενται πάντοτε πρὸ οὐσιαστικοῦ.

§ 23. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι μετὰ τινος οὐσιαστικοῦ, πρὸ τοῦ ὁποῦοι τίθενται, συμπληροῦσι τὴν ἔννοιαν τῶν ὀημάτων.

Αἱ προθέσεις εἶναι αἱ ἐξῆς:

ἐν, εἰς, ἐκ (ἐξ πρὸ φωνήεντος), *σύν, πρό, πρὸς, ὑπέρ, ἀνά, διά, κατά, μετὰ, παρά, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό.*

Αἱ προθέσεις πολλάκις ἐνοῦνται μετὰ τῶν ὀημάτων ἢ ὀνομάτων εἰς μίαν σύνθετον λέξιν καὶ μεταβάλλουσι κάπως τὴν σημασίαν αὐτῶν π. χ. *κατα-βαίνω, ὑπογράφω, εἰς-οδος, ἀνά-πauσις.*

Γόμν. 8. Ἀντιγράψατε τὰς ἐξῆς προτάσεις καὶ θέσατε γραμμὴν ὑποκάτω τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἐκ προθέσεων συνθέτων λέξεων.

Ὁ μαθητὴς μεταβαίνει εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου παρὰ τοῦ διδασκάλου διδάσκειται διάφορα μαθήματα ἐν τῷ σχολείῳ κάθηται ἐπὶ τῶν θρανίων ἤσυχος μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος ἐξέρχεται εἰς τὴν αὐλὴν καὶ παίζει μετὰ τῶν συμμαθητῶν του διάφορα παιγνίδια.

Ἐκθλιψις.

Λάβε παρ' ἐμοῦ δῶρα (παρὰ—ἐμοῦ).

Ἐρχομαι ἐφ' ἀμάξης (ἐπὶ ἀμάξης).

Εἰς τὴν πρώτην πρότασιν τὸ τελευταῖον γράμμα *α* τῆς λέξεως *παρὰ* ἀπεβλήθη, ἐπειδὴ ἡ κατόπιν αὐτῆς λέξις *ἐμοῦ* ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐτέθη ἡ ἀπόστροφος (*).

Τὸ πάθημα τοῦτο λέγεται *ἐκθλιψις*.

Εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν τὸ τελευταῖον γράμμα *ι* τῆς λέξεως *ἐπί* ἀπεβλήθη, ἐπειδὴ ἡ κατόπιν αὐτοῦ λέξις *ἀμάξης* ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος, καὶ εἰς τὴν θέσιν του ἐτέθη ἡ ἀπόστροφος, ἐγινε δηλ. ἐκθλιψις τὸ πρὸ τοῦ *ι* ψιλὸν σύμφωνον *π* μετὰ τὴν ἐκθλιψιν ἐτράπη εἰς τὸ δασὺ σύμφωνον *φ*, ἐπειδὴ ἡ κατόπιν αὐτοῦ λέξις δασύνεται.

§ 24. Ἐκθλιψις εἶναι ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελευταίου βραχέος

φωνήεντος λέξεώς τινος, ἢ ὁποῖα γίνεται, ζταν ἢ ἐπομένη λέξις ἀρχίῃ ἀπὸ φωνήεντος.

Ἐπερὰ τῆς θέσεως τοῦ ἀποβληθέντος φωνήεντος τίθεται ἢ ἀπόστροφος (') π. χ. ἀπὸ — ἐκεῖ, ἀπ' ἐκεῖ· ἐπι — αὐτοῦ, ἐπ' αὐτοῦ.

Ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ πρὸ τοῦ ἐκθλιβομένου φωνήεντος ψιλὸν σύμφωνον μετὰ τὴν ἐκθλιψιν τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του δασύ· τὸ π εἰς φ, τὸ κ εἰς χ, τὸ τ εἰς θ· π. χ. ἐπι — ἡμᾶς, ἐφ' ἡμᾶς· κατὰ — ἐκάστην, καθ' ἐκάστην.

Ἐκθλιψιν πάσχουσι συνήθως αἱ ἄκλιτοι λέξεις, σπανιώτερον δὲ αἱ κλιταί.

Ἐκθλιψις γίνεται καὶ εἰς τὰς συνθέτους λέξεις, χωρὶς νὰ τίθεται ἢ ἀπόστροφος· π. χ. ἀπὸ — ἐρχομαι, ἀπέρχομαι· παρὰ — ἦλθε, παρῆλθε· κατὰ — ὁδός, κἀνοδος.

Γύν. 9. Κάμετε ἐκθλιψιν εἰς τὰς ἐξῆς λέξεις·

Κατὰ ἐπάνω· ἀπὸ ἡμῶν· κατὰ ἐμέ· ἀπὸ ἐδῶ· παρὰ ἄλλων· μετὰ ἡμῶν· ἀντὶ ἄλλων· μετὰ ὁρμῆς· κατὰ ὄραν.

β') Ἐπιρρήματα.

Κάθημαι ὑποκάτω τοῦ δένδρου.

Ὁ Ἰωάννης ἦλθε σήμερον.

Ἐργάζομαι ἐπιμελῶς.

Ἐπήδησα πολλάκις.

Αἱ λέξεις ὑποκάτω, σήμερον, ἐπιμελῶς, πολλάκις εἶναι ἄκλιτοι λέξεις. Αὗται συμπληροῦσι μόναι τὸν τὴν ἔννοιαν τῶν ῥημάτων ἢ ὑποκάτω φανερώνει τὸν τόπον τοῦ καθίσματος, ἢ σήμερον τὸν χρόνον, πὸν ἦλθεν ὁ Ἰωάννης, ἢ ἐπιμελῶς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ ἢ πολλάκις τὸ ποσὸν τῶν πηδημάτων. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται ἐπιρρήματα.

§ 25. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι μόναι τῶν καὶ οὐχὶ μετ' ἄλλης κλιτῆς λέξεως συμπληροῦσι τὴν ἔννοιαν τῶν ῥημάτων κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν.

Τὰ ἐπιρρήματα εἶναι 4 εἰδῶν.

1) **Τοπικά.** Ταῦτα φανερώνουσι τὸν τόπον, ὅπου γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον· π. χ. ἀνω, κάτω, ἐκεῖ, πέραν, ἀντικρὺ, ἀνωθεν, κάτωθεν, οὐρανόθεν.

2) **Χρονικά.** Ταῦτα φανερώνουσι τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον· π. χ. αὔριον, χθές, ἄρτι.

3) **Τροπικά.** Ταῦτα φανερώνουσι τὸν τρόπον, κατὰ τὸν

ὁποῖον γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον π. χ. *καλῶς, ταχέως, δικαίως.*

4) *Ποσοτικά.* Ταῦτα φανερώνουσι πόσας φορὰς ἢ εἰς ποῖον βαθμὸν γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον π. χ. *πολλάκις, τετράκις, πολύ, ὀλίγον, λίαν, σφόδρα.*

γ') *Σύνδεσμοι.*

Ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Ἰωάννης γράφουσι.

Ἐγὼ μὲν μελετῶ, σὺ δὲ γράφεις.

Δὲν ἦλθον χθὲς εἰς τὸ μάθημα, διότι ἤμην ἀσθενής.

Ἡ ἀκλιτος λέξις καὶ συνδέει τὰ ὀνόματα Δημήτριος καὶ Ἰωάννης· αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις μὲν, δὲ συνδέουσι τὰς προτάσεις. *ἐγὼ μελετῶ, σὺ γράφεις* ἢ ἀκλιτος λέξις διότι συνδέει τὴν πρότασιν *ἤμην ἀσθενής* μετὰ τῆς προτάσεως *δὲν ἦλθον χθὲς εἰς τὸ μάθημα.* Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *σύνδεσμοι.*

§ 26. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουσιν ἄλλας λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) Οἱ *συμπλεκτικοί*· καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.
- 2) Οἱ *ἀντιθετικοί*· μὲν—δέ, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως.
- 3) Οἱ ὑποθετικοί· ἐάν· ἄν.
- 4) Οἱ *συμπερασματικοί*· λοιπόν, ὥς, ὥστε.
- 5) Οἱ *εἰδικοί*· ὅτι, ὥς.
- 6) Οἱ *αἰτιολογικοί*· διότι, ἐπειδή.
- 7) Οἱ *τελικοί*· ἵνα, ὅπως, γὰρ.
- 8) Οἱ *διαξενκτικοί*· ἢ—ἢ, εἴτε—εἴτε.

δ') *Ἐπιφωνήματα.*

ὦ φίλε, ἐλθὲ ἐδῶ.

Ἐῦγε, Νικόλαε.

ὦ! Πόσον εἶσαι εὐγενής.

Ἄλλοίμονον εἰς τοὺς δειλοὺς.

Διὰ τῶν ἀκλιτῶν λέξεων *ὦ, εῦγε, ὦ, ἀλλοίμονον* ἐκφράζομεν θαυμασμόν, χαρὰν, λύπην, ἔπαινον ἢ ἄλλο τι πάθημα τῆς ψυχῆς μας. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *ἐπιφωνήματα.*

§ 27. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα διὰ νὰ ἐκφράσωμεν χαρὰν, λύπην, θαυμασμόν ἢ ἄλλο τι πάθημα τῆς ψυχῆς ἡμῶν.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) Τὰ *γελαστικά*· ἄ, ἄ, ἄ.

2) τὰ ἐκφράζοντα λύπην ἢ πόνον· ὦχ, ἀλλοίμονον, ὦχ!

3) τὰ ἐκφράζοντα θαυμασμόν· εὔγε.

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν ἀκλίτων λέξεων.

Αἱ προθέσεις, τὰ ἐπιρρήματα, οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι **ἀκλιτοὶ λέξεις**.

Αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις εἶναι τεσσάρων εἰδῶν καὶ λέγονται **ἀκλιτὰ μέρη τοῦ λόγου**.

Τὰ κλιτὰ καὶ ἀκλιτὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι δέκα· **οὐσιαστικά, ἄρθρα, ἐπίθετα, ἀντωνυμιαί, ῥήματα, μετοχαί, προθέσεις, ἐπιρρήματα, σύνδεσμοι, ἐπιφωνήματα**.

Γόμν. 10. Ἀντιγράψατε κατὰ εἶδη τὰς ἀκλίτους λέξεις τοῦ ἐξῆς διηγήματος.

Πῶς ἐτιμωρήθη ἡ ἀγνώμων ἔλαφος.

Μία ἔλαφος καταδιωκομένη ὑπὸ κυνηγῶν ἐκρύβη ὑποκάτω ἀμπέλου. Ὅτε οἱ κυνηγοὶ ἀπεμακρύνθησαν, ἡ ἔλαφος νομίσασα ὅτι διέφυγεν ἐντελῶς τὸν κίνδυνον ἤρχισε νὰ τρώγῃ τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου. Τότε οἱ κυνηγοὶ ἰδόντες τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου νὰ σείωνται ἐνόησαν ὅτι κρύπτεται ἐκεῖ ἡ ἔλαφος καὶ στραφέντες ὀπίσω ἐπυροβολήσαν καὶ ἐφόνευσαν τὴν ἔλαφον. Αὕτη δὲ ἀποθνήσκουσα ἔλεγε τὰ ἐξῆς· «Ἄχ! δικαίως ἐτιμωρήθη, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ βλάψω τὴν ἀμπελον, ἢ ὅποια μὲ ἔσωσε».

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

Διάκρισις συνθετικῶν μερῶν.

Ἄκρα—πόλις, ἀκρόπολις.

Εἰς—ὁδός, εἴσοδος.

Αἱ δύο λέξεις **ἄκρα + πόλις, εἰς + ὁδός** ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν τρίτην λέξιν **ἀκρόπολις, εἴσοδος**. Τοῦτο ὀνομάζεται **σύνθεσις**.

§ 28. Σύνθεσις εἶναι ἡ ἐνωσις δύο λέξεων πρὸς σχηματισμὸν τρίτης λέξεως.

§ 29. Αἱ λέξεις, αἱ γινόμεναι ἐκ τῆς συνθέσεως δύο ἄλλων λέξεων, λέγονται **σύνθετοι λέξεις**.

Ἡ πρώτη τῶν λέξεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐκάστη σύνθετος λέξις, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν μέρος** αὐτῆς, ἡ δὲ δευτέρα **δευτέρον συνθετικὸν μέρος**.

Ὄρθογραφικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τινῶν συνθέτων λέξεων.

α') εὖ. εὐτυχῆς (εὖ+τύχη), εὐάερος (εὖ+ἀήρ), εὐάρεστος (εὖ+ἀρεστός), εὐγενῆς (εὖ+γένος), εὐγλωττος (εὖ+γλωσσα), εὐγνώμων (εὖ+γνώμη), εὐδαίμων (εὖ+δαίμων), εὐδόκιμος (εὖ+δόκιμος), εὐελπίς (εὖ+ἐλπίς), εὐεργέτης (εὖ+ἔργον), εὐζωνος (εὖ+ζώνη), εὐήλιος (εὖ+ἥλιος), εὐθαρήτης (εὖ+θάρος), εὐθυμος (εὖ+θυμός), εὐλαβῆς (εὖ+λαμβάνω), εὐλίμενος (εὖ+λιμήν), εὐμαθῆς (εὖ+μανθάνω), εὐμενῆς (εὖ+μένος), εὐμορφος (εὖ+μορφή), εὐνους (εὖ+νοῦς), εὐορκος (εὖ+ὄρκος), εὐπαθῆς (εὖ+πάθος), εὐπατρίδης (εὖ+πατήρ), εὐπειθῆς (εὖ+πείθομαι), εὐπεπτος (εὖ+πέπτω), εὐπιστος (εὖ+πίστις), εὐπορος (εὖ+πόρος), εὐπρεπῆς (εὖ+πρέπω), εὐσεβῆς (εὖ+σέβω), εὐσταθῆς (εὖ+ἵσταμαι), εὐστροφος (εὖ+στρέφω), εὐτελής (εὖ+τέλος), εὐφορος (εὖ+φέρω), εὐφραδῆς (εὖ+φράζω), εὐχρηστος (εὖ+χρῶμα), εὐώδης (εὖ+ὄζω).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι ἡ ἄκλιτος λέξις εὖ.

Γύμν. 11. Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις.

Εὐτυχῆς - εὐτυχία - εὐτύχημα. Εὐάρεστος - εὐαρέστησις - εὐαρέσκεια. Εὐγενῆς - εὐγένεια. Εὐγλωττος - εὐγλωττία. Εὐγνώμων - εὐγνωμονῶ - εὐγνωμοσύνη. Εὐδαίμων - εὐδαιμονία - εὐδαιμονίζω. Εὐεργέτης - εὐεργετῶ - εὐεργεσία - εὐεργέτημα. Εὐθυμος - εὐθυμία - εὐθυμῶ. Εὐλαβῆς - εὐλάβεια - εὐλάβουμαι. Εὐμαθῆς - εὐμάθεια. Εὐμενῆς - εὐμένεια. Εὐνους - εὐνοια. Εὐπειθῆς - εὐπειθεια. Εὐπεπτος - εὐπεψία. Εὐπιστος - εὐπιστία. Εὐπορος - εὐπορία - εὐπορῶ. Εὐπρεπῆς - εὐπρέπεια. Εὐσεβῆς - εὐσεβεια. Εὐσταθῆς - εὐστάθεια. Εὐτελής - εὐτέλεια. Εὐφραδῆς - εὐφράδεια. Εὐχρηστος - εὐχρηστία. Εὐώδης - εὐωδία - εὐωδιάζω. Εὐφορος - εὐφορία.

β') δυσ. δυσάρεστος (δυσ+ἀρέσκω), δυσάρμοστος (δυσ+ἀρμόζω), δυσδιάλυτος (δυσ+διαλυτός), δυσεντερία (δυσ+έντερον), δυσεξήγητος (δυσ+ἐξήγησις), δυσθεώρητος (δυσ+θεωρῶ), δυσθυμία (δυσ+θυμός), δυσκίνητος (δυσ+κίνητός), δύσκολος (δυσ+κόλον), δυσμενῆς (δυσ+μένος), δύσμορφος (δυσ+μορφή), δύσμοιρος (δυσ+μοῖρα), δυσνόητος (δυσ+νοητός), δόσοσμος (δυσ+δοσμή), δύσπεπτος (δυσ+πέπτω), δύσπιστος (δυσ+πίστις), δύσπνοια (δυσ+πνέω), δύστροπος (δυσ+τρέπω), δυστυχῆς (δυσ+τύχη), δυσχερῆς (δυσ+χείρ), δύσχρηστος (δυσ+χρῶμαι).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι τὸ *δυσ* (τὸ ὅποιον φανερῶνει δυσκολίαν).

Γύμν. 12. 'Αντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις'

Δυσάρεστος — δυσάρεσκεια — δυσάρεστησις — δυσάρεστοῦμαι.
Δυσθυμία — δύσθυμος — δυσθυμῶ. Δυσκίνητος — δυσκίνησις. Δύσ-
κολος — δυσκολία — δυσκολεύομαι. Δυσμενής — δυσμένεια — δυσμε-
νῶς. Δύσοσμος, — δύσοσμία. Δύσπεπτος — δυσπεψία. — Δύσπιστος —
δυσπιστία — δυσπιστῶ. Δύστροπος — δυστροπία — δυστροπῶ. Δυστυ-
χῆς — δυστυχία — δυστυχῶ — δυστύχημα. Δυσχερής — δυσχέρεια —
δυσχεραίνω. Δύσχηρστος — δυσχηρστία.

γ) **δῖς**. δίλοφος (δῖς + λόφος), διλοχία (δῖς + λόχος), διμοι-
ρία (δῖς + μοῖρα), διπρόσωπος (δῖς + πρόσωπον), δισέγγonos (δῖς + ἔγγonos),
δισύλλαβος (δῖς + συλλαβή), δίφθογγος (δῖς — φθόγγος), δίφυλλος (δῖς — φύλλον), δίφωνος (δῖς — φωνή), δι-
χρονος (δῖς — χρόνος).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν
μέρος εἶναι τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίρρημα **δῖς** (δύο φορές).

Γύμν. 13. 'Αντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις'

Διλοχία — διλοχίτης· διμοῖρια — διμοῖρίτης· διπρόσωπος — δι-
προσωπία· δισέγγonos — δισεγγόνη· δίφωνος — δίφωνα· δίφυλ-
λος — δίφυλλα.

δ) **τρεῖς**. τριγενής (τρεῖς — γένος), τρίγωνον (τρεῖς — γωνία),
τριετής (τρεῖς — ἔτος), τριήμερος (τρεῖς — ἡμέρα), τρικυμία (τρεῖς
— κύμα), τριλογία (τρεῖς — λόγος), τρίμηνος (τρεῖς — μήν), τριόδος
(τρεῖς — ὁδός), (τρίπολις (τρεῖς — πόλις), τρίπους (τρεῖς — πούς), τρι-
άγιος (τρεῖς — ἅγιος), τρισάθλιος (τρεῖς — ἄθλιος), τριστιχος (τρεῖς
— στίχος), τρισύλλαβος (τρεῖς — συλλαβή), τρίφυλλον (τρεῖς —
φύλλον), τρίχορδος (τρεῖς — χορδή).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν
μέρος εἶναι τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίρρημα **τρεῖς** (τρεις φορές).

Γύμν. 14. 'Αντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις'

Τρίγωνον-τριγωνικός. Τριετής-τριετία. Τρίμηνος-τριμηνία.
Τρίπους-τριποδία. Τρίπολις-τριπολίτης. Τρίφυλλον-τριφύλλον.

ε) **κάλλιον**. καλλιγράφω (καλλι-γράφω), καλλιερῶ (καλ-
λι-ἔργον), καλλικέλαδος (καλλι-κέλαδος), καλλίπολις (καλλι-πό-
λις), καλλιτέχνης (καλλι-τέχνη), καλλίφωνος (καλλι-φωνή), καλ-
λιθέα, καλλίδρομος.

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν
εἶναι τὸ θέμα τοῦ συγκριτικοῦ ἐπιθέτου τοῦ καλὸς **καλλίων**-
κάλλιον.

Γύμν. 15. 'Αντιγράψατε τὰς κατωτέρω συνθέτους λέξεις'

Καλλιγράφω - καλλιγραφία - καλλιγράφος. Καλλιερῶ - καλ-

λιέργεια. Καλλιτέχνης - καλλιτεχνία - καλλιτέχνημα. Καλλιφω-
νος-καλλιφωνία.

ς') ἄρχι. ἀρχίατρος (ἄρχι + ἰατρός), ἀρχιδιάκονος (ἄρχι +
διάκονος), ἀρχιμάγειρος (ἄρχι + μάγειρος), ἀρχιμανδρίτης (ἄρχι +
μανδρίτης), ἀρχιπέλαγος (ἄρχι + πέλαγος), ἀρχιστράτηγος (ἄρχι +
στρατηγός), ἀρχιτέκτων (ἄρχι + τέκτων), ἀρχιτρίκλιος (ἄρχι +
τρίκλιος).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις ὡς πρῶτον σύνθετον
κὸν μέρος εἶναι τὸ **ἀρχι** ἐκ τῆς λέξεως **ἀρχή**.

Γύμν. 16. Ἀντιγράψατε τὰς ἀνωτέρω λέξεις.

ζ') ἡμι. ἡμίγυμνος (ἡμι + γυμνός), ἡμιθανής (ἡμι + θνήσκω)
ἡμίθεος (ἡμι + θεός), ἡμίκανστος (ἡμι + καίω), ἡμίκλαστος (ἡμι
+ κλώ), ἡμίκλειστος (ἡμι + κλειστός), ἡμικρανία (ἡμι + κρανίον)
ἡμικύκλιον (ἡμι + κύκλος), ἡμίμετρον (ἡμι + μέτρον), ἡμίονος
(ἡμι + ὄνος), ἡμιπληγία (ἡμι + πληγή), ἡμισφαίριον (ἡμι +
σφαῖρα), ἡμιτελής (ἡμι + τέλος), ἡμιτόνιον (ἡμι + τόνος), ἡμι-
φωνος (ἡμι + φωνή), ἡμιώριον (ἡμι + ὥρα).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις πρῶτον συνθετικὸν
μέρος εἶναι τὸ **ἡμι** ἐκ τῆς λέξεως **ἡμισυ**.

Γύμν. 17. Ἀντιγράψατε τὰς ἀνωτέρω λέξεις.

η') ὄνυμος. ἀντωνύμια (ἀντι—ὄνομα), περιώνυμος (περι—
ὄνομα), ἐπωνυμία (ἐπι—ὄνομα), παρωνυμία (παρά—ὄνομα),
συνώνυμος (σύν—ὄνομα), ἀώνυμος (ἀν—ὄνομα).

Εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις δευτέρον συνθετικὸν
μέρος εἶναι τὸ **ὄνομα**, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν σύνθεσιν τρέπει τὸ
πρῶτον **ο** εἰς **ω** καὶ τὸ δευτέρον **ο** εἰς **υ**.

Γύμν. 18. Ἀντιγράψατε τὰς ἀνωτέρω συνθέτους λέξεις.

Π Α Ρ Α Γ Ω Γ Η

Δικάζω—δικασ-**τήριον**.

Δίκαιος—δικαιο-**σύνη**.

Κόρη—κορ-**άσιον**

Ἐκ τῆς λέξεως **δικάζω** διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος
τοῦ θέματος τῶν συλλαβῶν **-τήριον** ἐσχηματίσθη ἄλλη λέξις
δικαστήριον· ἐκ τῆς λέξεως **δίκαιος** διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ
τέλος τοῦ θέματος τῶν συλλαβῶν **-σύνη** ἐσχηματίσθη ἄλλη λέξις
δικαιοσύνη· ὁμοίως ἐκ τῆς λέξεως **κόρη** διὰ τῆς προσθήκης

εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τῶν συλλαβῶν *-άσιον* ἐσχηματίσθη ἄλλη λέξις *κοράσιον*· τοῦτο λέγεται *παραγωγή*.

§ 30. Παραγωγή εἶναι ὁ σχηματισμὸς λέξεως ἐκ τοῦ θέματος ἄλλης διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ μιᾶς ἢ περισσοτέρων συλλαβῶν.

Αἱ προστιθέμεναι αὐταὶ συλλαβαὶ λέγονται *παραγωγικαὶ καταλήξεις*· αἱ δὲ σχηματιζόμεναι διὰ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως ἄλλαι λέξεις λέγονται *παράγωγοι*.

Αἱ παράγωγοι λέξεις εἶναι οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ῥήματα ἢ ἐπιρρήματα.

1. Παράγωγα οὐσιαστικά.

Γράφω — γραφεύς.

Ἄληθής — ἀλήθεια.

Ἐλαία — ἐλαιών.

Τὸ παράγωγον οὐσιαστικὸν *γραφεύς* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος *γράφω*. Τὸ παράγωγον οὐσιαστικὸν *ἀλήθεια* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπιθέτου *ἀληθής*. Τὸ δὲ παράγωγον οὐσιαστικὸν *ἐλαιών* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ οὐσιαστικοῦ *ἐλαία*.

Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά παράγονται ἐκ ῥημάτων ἢ ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων ἀναλόγως τῆς σημασίας τῶν.

Γύμν. 19. α') Ἀντιγράψατε τὰ ἐξῆς παράγωγα οὐσιαστικά.

Γράφω — γραφεύς — γραφή — γράμμα· αὐλῶ — αὐλητής· σῶζω — σωτήρ· τρέφω — τροφός — τροφή· κρίνω — κρίσις, κριτής· δικάζω — δικαστής — δικαστήριον· σκάπτω — σκαπάνη — σκαφή.

β') Σχηματίσατε διάφορα παράγωγα οὐσιαστικά ἐκ τῶν ἐξῆς ῥημάτων·

Ἔργάζομαι, μελετῶ, πωλῶ, λούω, δίδω, δένω, πίνω, λέγω, ἀναγινώσκω, θεραπεύω, καταβαίνω.

α') Ὑποκοριστικά παράγωγα οὐσιαστικά.

Παῖς — παιδίον.

Ζῶον — ζῴφιον.

Τὸ οὐσιαστικὸν *παιδίον* εἶναι παράγωγον ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ *παῖς* καὶ φανερώνει τὸ παῖς ὡς μικρόν· ὁμοίως τὸ οὐσιαστικὸν *ζῴφιον* εἶναι παράγωγον ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ *ζῶον* καὶ φανερώνει τὸ ζῶον ὡς μικρόν.

§ 31. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά, τὰ ὅποια φανερώνουσι τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται, σημαίνονμενον ἀντικείμενον ὡς *μικρόν*, λέγονται *ὑποκοριστικά*.

Ταῦτα λαμβάνουσι τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις·

1) *ιον, ἄριον, ἴδιον, ὕδριον, ὕλλιον* π. χ. παῖς—παιδίον κώων—κυνάριον, μάχαιρα—μαχαιρίδιον, νῆσος—νησύδριον, δένδρον—δενδρύλλιον.

2) *ίσκος, ἰσκή* π. χ. νεανίας—νεανίσκος, παῖς—παιδίσκη.

3) *ίς, ἰχνη* π. χ. θύρα—θυρίς, πόλις—πολίχνη.

4) *άσιον, ὕφιον* π. χ. κόρη—κοράσιον, ζῦφον—ζυφύφιον.

β') Πατρωνυμικά παράγωγα οὐσιαστικά.

Ἄγαμέμνων ὁ Ἄτρεϊδης.

Ἀχιλλεύς ὁ Πηλεΐδης.

Τὸ Ἄτρεϊδης εἶναι παράγωγον οὐσιαστικὸν ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ Ἄτρεὺς καὶ φανερώνει ὁ υἱὸς τοῦ Ἄτρεῶς, ἦτοι ὀνομάζει τὸν πατέρα τοῦ Ἄγαμέμνονος· ὁμοίως τὸ Πηλεΐδης εἶναι παράγωγον οὐσιαστικὸν ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ Πηλέως καὶ φανερώνει ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως, ἦτοι ὀνομάζει τὸν πατέρα τοῦ Ἀχιλλέως.

§ 32. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά, τὰ ὅποια φανερώνουσι τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς ἢ τὸν ἀπόγονόν τινος, λέγονται *πατρωνυμικά*.

Τὰ πατρωνυμικά παράγωγα οὐσιαστικά λαμβάνουσι τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις· *δης, ἰδης, ἰάδης* π. χ. Κρονίδης, Ἡρακλείδης, Τελαμωνιάδης.

2. Παράγωγα ἐπίθετα.

Οὐρανός—οὐράνιος.

Λάμπω—λαμπρός.

Χθές—χθесινός.

Τὸ παράγωγον ἐπίθετον *οὐράνιος* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ οὐσιαστικοῦ *οὐρανός*· τὸ παράγωγον ἐπίθετον *λαμπρός* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ῥήματος *λάμπω*· τὸ παράγωγον ἐπίθετον *χθесινός* παράγεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπιρρήματος *χθές*.

Τὰ παράγωγα ἐπίθετα παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν, ῥημάτων ἢ ἐπιρρημάτων διὰ προσθήκης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων ἀναλόγως τῆς σημασίας των.

Γύμν. 20. Ἀντιγράψατε τὰ ἐξῆς παράγωγα ἐπίθετα.

Πατήρ—πάτριος· αἶξ—αἰγειός· χρυσός—χρυσός· αἰδηρός—

—σιδηροῦς· λίθος—λίθινος· μαλλίον—μάλλινος· δίψα—διψαλέος·
πόνος—πονηρός· σῶμα—σωματώδης· ἄρχω—ἀρχικός· μάχομαι
—μάχιμος· ἔλεω—ἐλεήμων· σφίζω—σωτήριος.

Ἐθνικά παράγωγα.

Κόρινθος—Κορίνθιος.

Ἄθηναι—Ἄθηναϊος.

Τὰ παράγωγα ἐπίθετα **Κορίνθιος** καὶ **Ἄθηναϊος** φανερώ-
νουν τὸν τόπον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατάγεται τις καὶ λέγονται
ἔθνικά.

Τὰ ἔθνικά παράγωγα ἐπίθετα λαμβάνουσι συνήθως τὰς ἑξῆς
παραγωγικὰς καταλήξεις·

- 1) **-ιος** θηλ. **-ια**· Κορίνθιος-Κορινθία, Θηβαῖος-Θηβαία.
- 2) **-εύς**· Μεγαρεύς, Λαμιεύς.
- 3) **-άτης-ιάτης**· Τεγεάτης, Σπαρτιάτης.
- 4) **-ήτης, -ίτης, -ώτης**· Αἰγινήτης, Μεσολογγίτης, Σικελιώτης.
- 5) **-ος**· Ἰταλός, Γερμανός, Πατριός.
- 6) **-ανός-ηνός**· Ἀσιανός, Συριανός, Κυζικηνός.

Γύμν. 21. Σχηματίσατε τὰ ἔθνικά παράγωγα ἐκ τῶν ἑξῆς ὀνομάτων.

Νάξος, Ναύπλιον, Πειραιεύς, Χαλκίς, Θεσσαλονίκη, Ἡπει-
ρος, Βόλος, Κέρκυρα, Ζάκυνθος, Πάτραι, Τρίπολις, Θεσσαλία,
Τουρκία.

**Ὀρθογραφικαὶ παρατηρήσεις καὶ ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν
εἰς -ινος εἰνός -ικός.**

α') λίθινος—ξύλινος—πέτρινος—πήλινος—μάλλινος—πάνι-
νος—ἐαρινός—χθεσινός.

Τὰ λήγοντα εἰς **-ινος** ἐπίθετα φανερώνουσι τὴν ποιότητα τῶν
οὐσιαστικῶν, ἦτοι τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κατασκευασμένα
ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς τι, καὶ γράφονται μὲ **ι**.

β) φωτεινός—ταπεινός—δεινός—ἀλγεινός.

Τὰ ἀνωτέρω εἰς **-εινός** ἐπίθετα φανερώνουσι τὴν ἰδιότητα
τῶν οὐσιαστικῶν καὶ γράφονται μὲ **ει**.

γ') πατρικός—φυσικός—ἀρχικός—ἐργατικός—στρατιωτι-
κός—ἐλληνικός—νομικός.

Τὰ λήγοντα εἰς **-ικός** ἐπίθετα γράφονται μὲ **ι** πλην ἐλαχίστων.

Γύμν. 22. Ἀντιγράψατε τὰ ἀνωτέρω εἰς -ινος-εινός-ικός ἐπίθετα·

ΚΛΙΣΙΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α' ουσιαστικά.

Εἶδη οὐσιαστικῶν.

μαθητῆς   κύων   ὄρος
Γεώργιος   Πιστός   Πεντέλη.

Με τὰ οὐσιαστικά *μαθητῆς*, *κύων*, *ὄρος* ὀνομάζομεν κάθε πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα τοῦ ἰδίου εἴδους καὶ λέγονται *οὐσιαστικά προσηγορικά*.

Με τὰ οὐσιαστικά *Γεώργιος*, *Πιστός*, *Πεντέλη* ὀνομάζομεν ἔν καὶ ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα καὶ λέγονται *οὐσιαστικά κύρια*.

Τὰ οὐσιαστικά λοιπὸν εἶναι δύο εἰδῶν *προσηγορικά*, μετὰ τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν κάθε πρόσωπον ζῶον ἢ πρᾶγμα τοῦ ἰδίου εἴδους, καὶ *κύρια*, διὰ τῶν ὁποίων ὀνομάζομεν ἔν ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ ἄλλων ὁμοειδῶν.

Τῶν κυρίων οὐσιαστικῶν τὸ ἀρχικὸν γράμμα γράφεται διὰ κεφαλαίου· π. χ. Γεώργιος, Ἄργος, Παρνασσός.

Γύμν. 23. Ἀντιγράψατε χωριστὰ τὰ προσηγορικά καὶ τὰ κύρια οὐσιαστικά τοῦ ἐξῆς διηγήματος·

Πῶς ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες περὶ τῆς δημιουργίας.

Ὁ Προμηθεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ, ἀφ' οὗ ἐπλασε τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ὕδατος καὶ χώματος, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς κρυφίως ἀπὸ τὸν Δία τὸ πῦρ. Ὁ Ζεὺς, ὅταν ἐνόησε τοῦτο, διέταξε τὸν Ἥφαιστον νὰ καρφώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Προμηθεῦς ἐπάνω εἰς τὸν Κκύκασον. Καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν ἀετὸς πετῶν ἐπ' αὐτοῦ κατέτρωγε τὸ ἥπαρ του, τὸ ὅποιον τὴν νύκτα ἐγίνετο πάλιν. Τὸ μαρτύριον τοῦτο ὑπέφερεν ὁ Προμηθεύς, μέχρις ὅτου ὁ Ἡρακλῆς ἠλευθέρωσεν αὐτόν.

Ἄριθμοί.

Ὁ μαθητῆς—οἱ μαθηταί.

Ἡ ἀλώπηξ—αἱ ἀλώπεκες.

Τὸ θρανίον—τὰ θρανία.

Ὅταν τὸ ὄνομα φανερώνη ἔν πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα εἶναι *ἀριθμοῦ ἐνικοῦ*· ὅταν τὸ ὄνομα φανερώνη πολλὰ πρόσωπα, ζῶα ἢ πρᾶγματα, εἶναι *ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ*.

§ 33. Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο· ἐνικὸς καὶ πληθυντικὸς.

Τὰ κύρια οὐσιαστικά ἀπαντῶσιν εἰς τὸν ἕνα μόνον ἀριθμὸν, τὸν ἐνικὸν ἢ πληθυντικόν π. γ. Δημήτριος, Λαμία, Πάτριαι, Θῆβαι.

Πτώσεις.

Ὁ κήπος ἔχει ἄνθη	οἱ κήποι ἔχουσιν ἄνθη
τοῦ κήπου τὰ ἄνθη εὐωδιάζουσι	τῶν κήπων τὰ ἄνθη εὐωδιάζουσι
ἐν τῷ κήπῳ φάλλει ἡ ἀηδὼν	ἐν τοῖς κήποις φάλλουσιν αἱ ἀηδόνες
τὸν κήπον καλλιεργεῖ ὁ κηπουρὸς	τούς κήπους καλλιεργοῦσιν οἱ κηπουροὶ
ὦ κήπε, εἶσαι εὐχάριστος	ὦ κήποι, εἴσθε εὐχάριστοι.

Εἰς ἐκάστην τῶν ἀνωτέρω προτάσεων τὸ οὐσιαστικὸν κήπος ἔχει διάφορον μορφήν, μεταβάλλει τὸ τελευταῖον μέρος του κατὰ πέντε διαφόρους τρόπους εἰς ἕκαστον ἀριθμὸν.

§ 34. Οἱ διάφοροι τρόποι, κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ ὀνόματα μεταβάλλουσι τὸ τελευταῖον μέρος των, λέγονται πτώσεις.

Εἰς ἕκαστον ἀριθμὸν αἱ πτώσεις εἶναι πέντε.

Ὅταν σχηματίζωμεν τὰς πτώσεις ἐνὸς ὀνόματος, λέγομεν ὅτι κλίνομεν αὐτό.

Θέμα—κατάληξις.

Ὁ κήπος—τοῦ κήπου—τὸν κήπον:

Εἰς ἕκαστον ὄνομα κατὰ τὰς διαφόρους πτώσεις μεταβάλλεται τὸ τελευταῖον μόνον μέρος του, τὸ δὲ ἄλλο μένει ἀμετάβλητον.

§ 35. Τὸ μέρος τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον δὲν μεταβάλλεται κατὰ τὴν κλίσιν του, λέγεται **θέμα**.

§ 36. Τὸ μέρος τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται κατὰ τὴν κλίσιν του, λέγεται **κατάληξις**.

Κλίσις οὐσιαστικῶν Α' κλίσεως.

Ὁ ταμίας	ἡ μηλέα
Ὁ μαθητής	ἡ βελόνη.

Τὰ οὐσιαστικά τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἀρσενικά καὶ θηλυκά· καὶ τὰ μὲν ἀρσενικά εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουσι κατάληξιν **ας** ἢ **ης**, τὰ δὲ θηλυκὰ **α** ἢ **η**.

α' Κλίσεις ἄρσενικῶν.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	ταμίης	ὁ	εἰρηνοδίκης	ὁ	μαθητῆς
Γεν.	τοῦ	ταμίου	τοῦ	εἰρηνοδίκου	τοῦ	μαθητοῦ
Δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	τῷ	εἰρηνοδίῃ	τῷ	μαθητῇ
Αἰτ.	τὸν	ταμίαν	τὸν	εἰρηνοδίκην	τὸν	μαθητὴν
Κλητ.	ὦ	ταμίᾱ	ὦ	εἰρηνοδίκε	ὦ	μαθητᾶ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	ταμίαι	οἱ	εἰρηνοδίκαί	οἱ	μαθηταί
Γεν.	τῶν	ταμιῶν	τῶν	εἰρηνοδικῶν	τῶν	μαθητῶν
Δοτ.	τοῖς	ταμίαις	τοῖς	εἰρηνοδικαῖς	τοῖς	μαθηταῖς
Αἰτ.	τούς	ταμίαις	τούς	εἰρηνοδικάς	τούς	μαθητάς
Κλητ.	ὦ	ταμίαι	ὦ	εἰρηνοδίκαί	ὦ	μαθηταί

Αἱ καταλήξεις τῶν ἄρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι αἱ ἑξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ᾶς ἢ ης	αι
Γεν.	ου	ων
Δοτ.	α ἢ η	αις
Αἰτ.	αν ἢ ην	ας
Κλητ.	α ἢ η—α	αι

Ἐκ τῶν εἰς ης ἄρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν α βραχὺ ἀντὶ τῆς η τὰ ἑξῆς:

α') ὅσα λήγουσιν εἰς τῆς, π.χ. ὦ μαθητᾶ, ὦ στρατιῶτα

β') τὰ εἰς ης ἔθνικα, π.χ. ὦ Πέρσαι

γ') ὅσα λήγουσιν εἰς μέτρης, πώλης, ὠνης, λάτρης, ἀρχης π.χ. ὦ γεωμέτρα, ὦ βιβλιοπώλα, ὦ τελῶνα, ὦ εἰκονολάτρα, ὦ γυμνασιάρχᾱ.

Γύμν. 24. Κλίνατε τὰ ἑξῆς ἄρσενικὰ τῆς Α' κλίσεως:

Ὁ κοχλιάς, ὁ ξιφίας, ὁ ναύτης, ὁ χάρτης, ὁ στρατιώτης, ὁ δικαστής, ὁ ταγματάρχης, ὁ Πέρσης, ὁ πρωτοδικῆς, ὁ Ἀριστείδης.

β' Κλίσεις θηλυκῶν.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ἡ	πηγῆ	ἡ	μηλέα	ἡ	γλώσσα
Γεν.	τῆς	πηγῆς	τῆς	μηλέας	τῆς	γλώσσης
Δοτ.	τῇ	πηγῇ	τῇ	μηλέᾳ	τῇ	γλώσσῃ
Αἰτ.	τήν	πηγὴν	τήν	μηλέαν	τήν	γλώσσαν
Κλητ.	ὦ	πηγῆ	ὦ	μηλέα	ὦ	γλώσσα

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	αἱ	πηγαί	αἱ	μηλαί	αἱ	γλώσσαι
Γεν.	τῶν	πηγῶν	τῶν	μηλεῶν	τῶν	γλωσσῶν
Δοτ.	ταῖς	πηγαῖς	ταῖς	μηλαῖς	ταῖς	γλώσσαις
Αἰτ.	τάς	πηγάς	τάς	μηλάς	τάς	γλώσσας
Κλητ.	ὦ	πηγαί	ὦ	μηλαί	ὦ	γλώσσαι

Αἱ καταλήξεις τῶν θηλυκῶν τῆς Α' κλίσεως εἶναι αἱ ἐξῆς·

Ἐνικός ἀριθ.

Πληθυντ. ἀριθ.

Ὄν.	ἡ	α	αι
Γεν.	ἡς	ας ἢ ἡς	ων
Δοτ.	ἡ	α ἢ ἡ	αις
Αἰτ.	ἡν	αν	ας
Κλ.	ἡ	α	αι

Αἱ καταλήξεις ὅλων τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν εἶναι αἱ αὐταί.

Ἐν τῶν εἰς α θηλυκῶν εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ ἄλλα μὲν λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις *ας, α*, ἄλλα δὲ τὰς *ἡς, ἡ*.

Λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις *ας* καὶ *α*, ὅσα πρὸ τῆς καταλήξεως ἔχουσι τὰ φωνήεντα *ι, ε ἢ* τὸ σύμφωνον *ρ'* π. χ. *μηλέα—μηλέας—μηλέα, οἰκία—οἰκίας—οἰκία, χώρα—χώρας—χώρα.*

Ἅλα τὰ ἄλλα λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις *ἡς, ἡ* π. χ. *δόξα—δόξης—δόξη.*

Γόμν. 25. Κλίνατε τὰ ἐξῆς θηλυκὰ τῆς Α' κλίσεως·

Ἡ λίμνη, ἡ ἐξοχή, ἡ οἰκία, ἡ χώρα, ἡ φωνή, ἡ ἐλαία, ἡ θάλασσα, ἡ τράπεζα, ἡ χελώνη, ἡ οἰκογένεια, ἡ φάλλαινα.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῆς Α' κλίσεως.

§ 37. Ὅλα τὰ οὐσιαστικὰ τῆς Α' κλίσεως εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης π. χ. *προφητῶν, ἐλαιῶν.*

§ 38. Ἡ κατάληξις *ας* τῆς Α' κλίσεως εἶναι μακρά π. χ. *τελώνας, χώρας.*

§ 39. Τὰ εἰς α θηλυκὰ οὐσιαστικὰ τῆς Α' κλίσεως ἔχουσι τὸ α μακρόν.

Ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουσι τὸ α βραχύ·

1) Ὅλα τὰ προπαροξύτονα, π. χ. *ἐπιμέλεια, εὖνοια*

2) ὅσα λαμβάνουσιν εἰς τὴν γενικὴν τὴν κατάληξιν *ης* καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τὴν *η*, π. χ. *γλῶσσα, τράπεζα*·

3) τὰ λήγοντα εἰς *αια* δισύλλαβα, π. χ. *γραῖα, μαῖα*·

4) τὰ εἰς *ρα*, τὰ ὅποια ἔχουσιν εἰς τὴν παραλήγουσαν δίφθογον ἢ *υ* μακρόν· π. χ. *μοῖρα, σφαῖρα, σφῦρα*.

Ὅσα ἐκ τῶν εἰς *ρα* ἔχουσιν εἰς τὴν παραλήγουσαν τὴν δίφθογον *αυ* ἔχουσι τὸ *α* μακρόν· π. χ. *αὔρα, σαύρα, λαύρα* καὶ τὰ *παλαιότερα, Αἰθρα, Φαῖδρα*.

5) Ὅσα λήγουσιν εἰς *υια* καὶ δὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης· π. χ. *μυῖα*.

§ 40. Ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὰ ἢ βραχεῖα, ἂν καὶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὰ ἢ βραχεῖα· π. χ. *χώρα, χώραν, χώρα*· *γλῶσσα, γλῶσσαν, γλῶσσα*.

ΣΥΝΑΙΡΕΣΙΣ

συκέα—συκῆ
δοστέον—δοστοῦν

Ἀθηνάα—Ἀθηνᾶ
τιμάουσι—τιμῶσι

Εἰς τὰς ἀνωτέρω λέξεις ἐνώνονται δύο φωνήεντα ἢ φωνῆεν καὶ δίφθογγος εἰς ἓν μακρόν φωνῆεν ἢ εἰς μίαν μακρὰν δίφθογον· τὸ πάθημα τοῦτο λέγεται *συναίρεσις*.

§ 41. *Συναίρεσις* λέγεται ἡ ἐνωσις δύο κατὰ σειρὰν φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ δίφθογγου τῆς ἰδίας λέξεως εἰς ἓν μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογον μακρὰν.

§ 42. Τὸ ἐκ συναίρεσεως προερχόμενον φωνῆεν ἢ δίφθογγος, εἰς εἶναι εἰς τὴν λήγουσαν καὶ τονίζεται, περισπᾶται· ὡς *συκῆ, δοστοῦν*.

Αἱ λέξεις, εἰς τὰς ὁποίας γίνεται συναίρεσις, λέγονται *συννηρημένα*.

Συννηρημένα οὐσιαστικά

α' κλίσεως.

ὁ Ἐρμέας—Ἐρμῆς

ἡ συκέα—συκῆ

ὁ βορέας—βορρᾶς

ἡ Ἀθηνάα—Ἀθηνᾶ

Ὀλίγα οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσεως, τὰ ὅποια πρὸ τῆς καταλήξεως ἔχουσιν *α* ἢ *ε*, συναίρουσιν αὐτὰ μετὰ τῶν καταλήξεων καὶ λέγονται *συννηρημένα ὀνόματα*.

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἑξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ	Ἐρμῆς	ἡ	συχῆ	ἡ	Ἀθηνᾶ
Γεν.	τοῦ	Ἐρμοῦ	τῆς	συχῆς	τῆς	Ἀθηνᾶς
Δοτ.	τῷ	Ἐρμῆ	τῇ	συχῇ	τῇ	Ἀθηνᾶ
Αἰτ.	τόν	Ἐρμῆν	τήν	συχῆν	τήν	Ἀθηνᾶν
Κλητ.	ὦ	Ἐρμῆ	ὦ	συχῆ	ὦ	Ἀθηνᾶ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οἱ	Ἐρμαί	αἱ	συκαί
Γεν.	τῶν	Ἐρμῶν	τῶν	συκῶν
Δοτ.	τοῖς	Ἐρμαῖς	ταῖς	συκαῖς
Αἰτ.	τούς	Ἐρμαῖς	τάς	συκαῖς
Κλητ.	ὦ	Ἐρμαί	ὦ	συκαί

Ὁ βορρᾶς κλίνεται μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ὡς ἐξῆς·
 ὁ βορρᾶς, τοῦ βορρᾶ, τὸν βορρᾶν, ὦ βορρᾶ.

Γύμν. 26. Κλίνατε τὰ ἐξῆς; συνηρημένα ὀνόματα·

§§ Ὁ Ἀπελλῆς, ἡ γαλῆ, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ λεοντῆ, ἡ ἄλωπεκῆ.

Κλίσις οὐσιαστικῶν Β' κλίσεως.

Ὁ οὐρανός, ἡ νῆσος, τὸ ῥόδον.

Τὰ οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως εἶναι ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα· καὶ τὰ μὲν ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουσι κατάληξιν *ος*, τὰ δὲ οὐδέτερα *ον*.

α' Κλίσις ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ	λόφος	ὁ	στρατός	ἡ	ὄδος
Γεν.	τοῦ	λόφου	τοῦ	στρατοῦ	τῆς	ὄδοϋ
Δοτ.	τῷ	λόφῳ	τῷ	στρατῷ	τῇ	ὄδῳ
Αἰτ.	τόν	λόφον	τόν	στρατόν	τήν	ὄδον
Κλητ.	ὦ	λόφε	ὦ	στρατε	ὦ	ὄδε

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οἱ	λόφοι	οἱ	στρατοί	αἱ	ὁδοί
Γεν.	τῶν	λόφων	τῶν	στρατῶν	τῶν	ὁδῶν
Δοτ.	τοῖς	λόφοις	τοῖς	στρατοῖς	ταῖς	ὁδοῖς
Αἰτ.	τούς	λόφους	τούς	στρατούς	τάς	ὁδοὺς
Κλητ.	ὦ	λόφοι	ὦ	στρατοί	ὦ	ὁδοί

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς *ος* ἔχουσι τὰς ἰδίας καταλήξεις, τὰς ἐξῆς·

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
Ὄν.	ος	οι
Γεν.	ου	ων
Δοτ.	ω	οις
Αἰτ.	ον	ους
Κλητ.	ε	οι

Γύμν. 27. Κλίνετε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά·

Ὁ λόγος, ὁ κήπος, ἡ νόσος, ὁ ἀγρός, ἡ νῆσος, ἡ ἔσοκος, ὁ ἄνεμος, ἡ ἔλαφος, ἡ ὕαλος, ὁ διδάσκαλος, ἡ ἔρημος, ὁ πελαργός, ἡ κάμηλος.

β' Κλίσις οὐδετέρων.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄν.	τὸ πτηνόν	τὸ μῆλον
Γεν.	τοῦ πτηνοῦ	τοῦ μῆλου
Δοτ.	τῷ πτηνῷ	τῷ μῆλῳ
Αἰτ.	τὸ πτηνόν	τὸ μῆλον
Κλητ.	ὦ πτηνὸν	ὦ μῆλον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	τὰ πτηνά	τὰ μῆλα
Γεν.	τῶν πτηνῶν	τῶν μῆλων
Δοτ.	τοῖς πτηνοῖς	τοῖς μῆλοις
Αἰτ.	τὰ πτηνά	τὰ μῆλα
Κλητ.	ὦ πτηνά	ὦ μῆλα

Τὰ οὐδέτερα τῆς Β' κλίσεως λαμβάνουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις·

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ον	α
Γεν.	ου	ων
Δοτ.	ω	οις
Αἰτ.	ον	α
Κλητ.	ον	α

Εἰς τὰ οὐδέτερα ἡ ὀνομαστική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική λαμβάνουσι τὰς ἰδίας καταλήξεις.

§ 43. Τὸ α εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων, ἂν δὲν προέρχεται ἐκ συναιρέσεως, εἶναι βραχύ· π. χ. μῆλα, πρόβατα.

Γύμν. 28. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐδέτερα οὐσιαστικά.

Τὸ δένδρον, τὸ φαγητόν, τὸ πλοῖον, τὸ δῶρον, τὸ ποτήριον,
τὸ σπήλαιον.

Συνηρημένα οὐσιαστικά Β' κλίσεως.

ἌΟ πλόος—πλοῦς. Τὸ ὄστέον—ὄστουν.

Οὐσιαστικά τινα τῆς Β' κλίσεως, τὰ ὅποια ἔχουσι πρὸ τῆς καταλήξεως ο ἢ ε, συναιροῦσι ταῦτα μετὰ τῶν καταλήξεων καὶ λέγονται συνηρημένα τῆς Β' κλίσεως.

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς. Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄνομ.	ὁ πλοῦς	τὸ ὄστουν	οἱ πλοῖ	τὰ ὄστα
Γεν.	τοῦ πλοῦ	τοῦ ὄστοῦ	τῶν πλῶν	τῶν ὄστων
Δοτ.	τῷ πλῶ	τῷ ὄστῳ	τοῖς πλοῖς	τοῖς ὄστοις
Αἰτ.	τὸν πλοῦν	τὸ ὄστουν	τοὺς πλοῦς	τὰ ὄστα

Κλητικὴν τὰ συνηρημένα οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως δὲν ἔχουσι.

Γύμν. 29. Κλίνατε τὰ ἐξῆς συνηρημένα οὐσιαστικά·

ἌΟ νοῦς, ὁ ῥοῦς (εἰς τὸν ἐνικὸν μόνον), ὁ ἀπόπλους, ὁ περίπλους.

Γύμν. 30. Ἀντιγράψατε καὶ τρέψατε εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τὰς προτάσεις τῆς ἐξῆς περιγραφῆς·

ἌΟ κήπος.

ἌΟ κήπος περιβάλλεται ἀπὸ φράκτην. Ἐν τῷ κήπῳ ὑπάρχει μῆλέα, λεμονέα, πορτοκαλλέα, κερασέα, ἐλαία· καρπὸς τῆς μῆλέας εἶναι τὸ μῆλον, τῆς λεμονέας τὸ λεμόνιον, τῆς πορτοκαλλέας τὸ πορτοκάλιον, τῆς κερασέας τὸ κεράσιον, τῆς ἐλαίας ἡ ἐλαία. ἌΟ κηπουρὸς ποτίζει καὶ σκαλίζει τὸν κήπον. Τὸ νερὸν τῆς πηγῆς σχηματίζει ρυάκιον καὶ ποτίζει τὸν κήπον. Τοὺς καρποὺς τοῦ κήπου ἀγοράζει ὁ ὀπωροπώλης ἀπὸ τὸν κηπουρὸν.

Κλίσις οὐσιαστικῶν Γ' κλίσεως.

ἌΟ Ἕλλην ὁ ἦρωσ ἢ ἀγελὰς τὸ δέρμα
τοῦ Ἕλληγνος τοῦ ἦρωσ τῆς ἀγελάδος τοῦ δέρματος.

Τὰ οὐσιαστικά τῆς Γ' κλίσεως εἶναι ἀρσενικά, θηλυκά καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια εἰς μὲν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἢ δὲν ἔχουσι κατάληξιν ἢ ἔχουσι ς, εἰς δὲ τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουσιν εἰς ος καὶ σπανιώτερον εἰς ὡς ἢ ους.

Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς Γ' κλίσεως συνήθως εὐρίσκομεν, ἐὰν ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν *ος*.

§ 44. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται *χαρακτήρ*· π. χ. εἰς τὸ ὄνομα *ἀγελάς*—*ἀγελάδος* θέμα εἶναι τὸ *ἀγελαδ* καὶ *χαρακτήρ* τὸ *δ*.

Καταλήξεις τῶν ὀνομάτων τῆς Γ' κλίσεως.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	Ἕλλην	ὁ	ἥρωας	τὸ	δέρμα
Γεν.	τοῦ	Ἕλληνοσ	τοῦ	ἥρωοσ	τοῦ	δέρματοσ
Δοτ.	τῷ	Ἕλληνι	τῷ	ἥρωι	τῷ	δέρματι
Αἰτ.	τόν	Ἕλληνα	τόν	ἥρωα	τὸ	δέρμα
Κλητ.	ὦ	Ἕλλην	ὦ	ἥρωασ	ὦ	δέρμα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	Ἕλληνες	οἱ	ἥρωες	τὰ	δέρματα
Γεν.	τῶν	Ἕλλήνων	τῶν	ἥρώων	τῶν	δερμάτων
Δοτ.	τοῖς	Ἕλλησι	τοῖς	ἥρωσι	τοῖς	δέρμασι
Αἰτ.	τούς	Ἕλληνας	τούς	ἥρωασ	τὰ	δέρματα
Κλητ.	ὦ	Ἕλληνες	ὦ	ἥρωες	ὦ	δέρματα

Τὰ ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως λαμβάνουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

	ἀρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτερα	ἀρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτερα
Ὄν.	— ἦ σ	—	εσ	α
Γεν.	οσ	οσ	ων	ων
Δοτ.	ι	ι	σι	σι
Αἰτ.	α	—	ασ	α
Κλητ.	— ἦ σ	—	εσ	α

Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλικὰ τῆς Γ' κλίσεως ἔχουσι τὰς ἰδίας καταλήξεις· τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ δὲν λαμβάνουσι κατάληξιν.

§ 45. Αἱ καταλήξεις *ι, α, σι* καὶ *ασ* τῆς Γ' κλίσεως εἶναι βραχεῖαι.

α' Ἀφωλόληκτα.

Ὅσα οὐσιαστικὰ ἔχουσι *χαρακτήρα* ἐν τῶν ἀφώνων συμφώνων, λέγονται *ἀφωλόληκτα*.

Ἐκ τούτων, ὅσα ἔχουσι *χαρακτήρα* οὐρανισκόφωνον σύμφω-

νον (κ, γ, χ), λέγονται *οὐρανισκοφωνόληκτα* π. χ. *κόραξ* (κόρακος-κόρακ) ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα χειλόφωνον σύμφωνον (π, β, φ), λέγονται *χειλοφωνόληκτα*, π. χ. *ἄραψ* (ἄραβος-ἄραβ) ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα ὀδοντόφωνον σύμφωνον (τ, δ, θ), λέγονται *ὀδοντοφωνόληκτα* π. χ. *ὄρνις* (ὄρνιθος-ὄρνιθ).

1) Οὐρανισκοφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	κόραξ	ὁ	ὄνουξ	ἡ	αἰξ
Γεν.	τοῦ	κόρακος	τοῦ	ὄνουχος	τῆς	αἰγός
Δοτ.	τῷ	κόρακι	τῷ	ὄνουχι	τῇ	αἰγί
Αἰτ.	τὸν	κόρακα	τὸν	ὄνουχα	τὴν	αἶγα
Κλητ.	ᾧ	κόραξ	ᾧ	ὄνουξ	ᾧ	αἶξ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	κόρακες	οἱ	ὄνουχες	αἱ	αἶγες
Γεν.	τῶν	κοράκιων	τῶν	ὄνούχων	τῶν	αἰγῶν
Δοτ.	τοῖς	κόραξι	τοῖς	ὄνουξι	ταῖς	αἶξι
Αἰτ.	τούς	κόρακας	τούς	ὄνουχας	τάς	αἶγας
Κλητ.	ᾧ	κόρακες	ᾧ	ὄνουχες	ᾧ	αἶγες

Τὰ οὐρανισκοφωνόληκτα, διὰ τὰ σχηματίσωσι τὴν ὀνομαστικὴν, λαμβάνουσιν εἰς τὸ θέμα τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἐνοῦσι τὸν οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα μετὰ τοῦ *ς* εἰς τὸ διπλοῦν γράμμα *ξ* π. χ. *κόρακ-ς*—*κόραξ*, *ὄνουχ-ς*—*ὄνουξ*.

Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως *σι* π. χ. *κόρακ-σι*—*κόραξι*, *ὄνουχ-σι*—*ὄνουξι*.

Γύμν. 31. Κλίνατε κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

Ὁ πίναξ, ὁ ἰέραξ, ἡ φλόξ, ἡ πτέρυξ, ὁ βούαξ, ὁ τέτιξ, ἡ διώρυξ, ἡ ἀλώπηξ (ἀλώπεκος), ὁ ἀνθραξ, ἡ πλάξ, ὁ κήρυξ.

2) χειλοφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	κῶνωψ	ἡ	φλέψ
Γεν.	τοῦ	κῶνωπος	τῆς	φλεβός
Δοτ.	τῷ	κῶνωπι	τῇ	φλεβί
Αἰτ.	τὸν	κῶνωπα	τὴν	φλέβα
Κλητ.	ᾧ	κῶνωψ	ᾧ	φλέψ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ κώνωπες	αἱ φλέβες
Γεν.	τῶν κωνώπων	τῶν φλεβῶν
Δοτ.	τοῖς κώνωφι	ταῖς φλεβί
Αἰτ.	τοὺς κώνωπας	τάς φλέβας
Κλητ.	ὦ κώνωπες	ὦ φλέδες

Καὶ τὰ χειλοφονόληκτα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἐνοῦσι τὸν χειλόφωνον χαρακτῆρα μετὰ τοῦ *ς* εἰς τὸ διπλοῦν γράμμα *ψ* π. γ. κώνωπ-*ς*—κώνωψ, φλέβ-*ς*—φλέψ.

Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ π. γ. κώνωφι, φλεβί.

Γόμν. 32. Κλίνατε τὰ ἐξῆς ὀνόματα

Ὁ μύψ, ὁ Ἄραψ, ὁ Αἰθίοψ, ὁ γύψ, ὁ Πέλοψ, ὁ Κύκλωψ.

3) Ὀδοντοφονόληκτα.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ τάπηξ	ἡ λαμπάς	ἡ ὄρνιξ
Γεν.	τοῦ τάπητος	τῆς λαμπάδος	τῆς ὄρνιθος
Δοτ.	τῷ τάπητι	τῇ λαμπάδι	τῇ ὄρνιθι
Αἰτ.	τόν τάπητα	τὴν λαμπάδα	τὴν ὄρνιθα (ὄρνιν)
Κλητ.	ὦ τάπηξ	ὦ λαμπάς	ὦ ὄρνιξ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ τάπητες	αἱ λαμπάδες	αἱ ὄρνιθες
Γεν.	τῶν ταπήτων	τῶν λαμπάδων	τῶν ὄρνιθων
Δοτ.	τοῖς τάπησι	ταῖς λαμπάσι	ταῖς ὄρνισι
Αἰτ.	τοὺς τάπητας	τάς λαμπάδας	τάς ὄρνιθας
Κλητ.	ὦ τάπητες	ὦ λαμπάδες	ὦ ὄρνιθες

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ λέων	ὁ ὀδούς	ὁ γίγας
Γεν.	τοῦ λέοντος	τοῦ ὀδόντος	τοῦ γίγαντος
Δοτ.	τῷ λέοντι	τῷ ὀδόντι	τῷ γίγαντι
Αἰτ.	τόν λέοντα	τόν ὀδόντα	τόν γίγαντα
Κλητ.	ὦ λέων	ὦ ὀδούς	ὦ γίγα

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ λέοντες	οἱ ὀδόντες	οἱ γίγαντες
Γεν.	τῶν λεόντων	τῶν ὀδόντων	τῶν γιγάντων
Δοτ.	τοῖς λέουσι	τοῖς ὀδοῦσι	τοῖς γίγασι
Αἰτ.	τοὺς λέοντας	τοὺς ὀδόντας	τοὺς γίγαντας
Κλητ.	ὦ λέοντες	ὦ ὀδόντες	ὦ γίγαντες

Τὰ ὀδοντοφωνόληκτα ἐκτὸς τῶν ἐχόντων θέμα εἰς *οντ* λαμβάνουσι εἰς τὸ θέμα τὴν κατάληξιν *ς* καὶ ἀποβάλλουσι πρὸ τοῦ *ς* τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα' π. χ. *τάπητ-ς τάπης, ὄρνιθ-ς ὄρνις*.

Ἐκ τῶν ὀδοντοφωνολήκτων ὅσα ἔχουσι θέμα εἰς *οντ* δὲν λαμβάνουσι εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν κατάληξιν *ς*, ἀλλ' ἀποβάλλουσι τὸν χαρακτῆρα *τ* καὶ τρέπουσι τὸ πρὸ τοῦ *ν* βραχὺ φωνῆεν *ο* εἰς *ω*' π. χ. *λέοντ—λέων*.

§ 46. Τὸ *ντ* πρὸ τοῦ *ς* ἀποβάλλεται καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα τρέπονται εἰς μακρὰ ἢ εἰς δίφθογγον, τὸ *ο* εἰς *ου*, τὸ *ε* εἰς *ει*, τὸ *α* βραχὺ εἰς *α* μακρόν, π. χ. *ὀδοντ-ς-ὀδο-ς ὀδοῦς, λέοντ-σι-λέο-σι-λέου-σι, γίγαντ-ς-γίγας*.

Γύμν. 33. Κλίνατε κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

Ὁ λέβης, ὁ γέλως, ἡ ἐλπίς, ἡ πατρίς, ὁ γέρον, ὁ δράκων, ἡ Ἑλλάς, ὁ ἀδάμας, ἡ ταχύτης, ἡ ἐβδομάς.

4) Οὐδέτερα ἀφωνόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὸ	χῶμα	τὸ	κρέας
Γεν.	τοῦ	χώματος	τοῦ	κρέατος
Δοτ.	τῷ	χώματι	τῷ	κρέατι
Αἰτ.	τὸ	χῶμα	τὸ	κρέας
Κλητ.	ὦ	χῶμα	ὦ	κρέας

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὰ	χώματα	τὰ	κρέατα
Γεν.	τῶν	χωμάτων	τῶν	κρεάτων
Δοτ.	τοῖς	χώμασι	τοῖς	κρέασι
Αἰτ.	τὰ	χώματα	τὰ	κρέατα
Κλητ.	ὦ	χώματα	ὦ	κρέατα

Τὰ οὐδέτερα ἀφωνόληκτα σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα, ἀλλ' ἀποβάλλουσι τὸν ἀφωνον χαρακτῆρα' π. χ. *χωματ—χῶμα*.

Ἐκ τούτων τὸ *κρέας, τέρας, πέρας, γῆρας, φῶς* τρέπουσι τὸν χαρακτῆρα *τ* εἰς *ς*' π. χ. *κρέατ—κρέας*.

Γύμν. 34. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐδέτερα.

Τὸ σπέρμα, τὸ στρῶμα, τὸ σῶμα, τὸ κτῆμα, τὸ δέρμα, τὸ τέρας, τὸ γῆρας, τὸ φῶς.

β' Ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ κλητῆρ	ὁ ῥήτωρ	ὁ σωλῆν	ὁ λιμῆν
Γεν.	τοῦ κλητῆρος	τοῦ ῥήτορος	τοῦ σωλήνος	τοῦ λιμένος
Δοτ.	τῷ κλητῆρι	τῷ ῥήτορι	τῷ σωλήνι	τῷ λιμένι
Αἰτ.	τὸν κλητῆρα	τὸν ῥήτορα	τὸν σωλήνα	τὸν λιμένα
Κλητ.	ὦ κλητῆρ	ὦ ῥήτωρ	ὦ σωλῆν	ὦ λιμῆν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ κλητῆρες	οἱ ῥήτορες	οἱ σωλήνες	οἱ λιμένες
Γεν.	τῶν κλητῆρων	τῶν ῥητόρων	τῶν σωλήνων	τῶν λιμένων
Δοτ.	τοῖς κλητῆρσι	τοῖς ῥήτορσι	τοῖς σωλήσιν	τοῖς λιμέσιν
Αἰτ.	τούς κλητῆρας	τούς ῥήτορας	τούς σωλήνας	τούς λιμένας
Κλητ.	ὦ κλητῆρες	ὦ ῥήτορες	ὦ σωλήνες	ὦ λιμένες

Τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι χαρακτηῖρα ρ ἢ λ, λέγονται ὑγρόληκτα, ὅσα δὲ ἔχουσι χαρακτηῖρα ν, λέγονται ἐνρινόληκτα.

§ 47. Τὸ ρ πρὸ τοῦ σ δὲν ἀποβάλλεται· π. χ. κλητῆρσι.

§ 48. Τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται· π. χ. σωλήνσι — σωλήσι.

§ 49. Τὰ ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα τῆς Γ' κλίσεως εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ δὲν λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν ς, ἀλλὰ τρέπουσι τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος ο εἰς ω καὶ ε εἰς η' π. χ. ἔητορ-ὸ ῥήτωρ, λιμεν-ὸ λιμῆν.

§ 50. Ἐκ τῶν ἐνρινολήκτων τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς ιν καὶ υν λαμβάνουσι εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν κατάληξιν ς καὶ ἀποβάλλουσι πρὸ τοῦ ς τὸν χαρακτηῖρα ν· π. χ. ἀκτιν-ς -ἀκτίς.

Τὰ ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲν μὲ τὸ θέμα, ὅσα δὲν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, ὁμοίαν δὲ μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τὰ ὀξύτονα· π. χ. ὁ ῥήτωρ-ὦ ῥήτορ, ὁ δαίμων-ὦ δαῖμον, ὁ ποιμῆν-ὦ ποιμῆν.

Ἐκ τῶν εἰς ων ὀξύτόνων ἐνρινολήκτων οὐσιαστικῶν τὰ πλεῖστα μὲν ἀρσενικὰ ἔχουσι τὸ ω καὶ εἰς τὸ θέμα, τὰ θηλυκὰ δὲ εἰς τὸ θέμα ἔχουσιν ο· π. χ. ὁ χειμῶν-χειμῶνος, ἡ χιῶν-χιῶνος.

Σημ. Τὰ κανῶν-κανόνος, ἡγεμῶν-ἡγεμόνος ἔχουσιν ο εἰς τὸ θέμα.

Γύμν. 35. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά.

Ὁ στατήρ, ὁ νιπτῆρ, ὁ ποιμῆν, ὁ χειμῶν, ἡ χελιδῶν, ἡ εἰ-

κάν, ὁ ἐλαιών, ἡ χιών, ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ χαρακτήρ, ὁ εἰσπράκτωρ.

γ' Σιγμόληκτα.

ὄρος, θέμα ορες, τριήρης, θέμα τριηρες.

Οὐσιαστικά τινα τῆς Γ' κλίσεως ἔχουσι χαρακτῆρα σ καὶ λέγονται σιγμόληκτα.

Σιγμόληκτα εἶναι 1) τὰ εἰς *ος* οὐδέτερα· π. χ. ὄρος, βέλος. 2) τὸ *τριήρης* καὶ τὰ κύρια οὐσιαστικά εἰς *ης*· π. χ. ὁ Διογένης, ὁ Σωκράτης.

1. Κλίσις οὐδετέρων εἰς ος.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ἰον.	τὸ	ὄρος	τὸ	τεῖχος
Γεν.	τοῦ	ὄρους	τοῦ	τείχους
Δοτ.	τῷ	ὄρει	τῷ	τείχει
Αἰτ.	τὸ	ὄρος	τὸ	τεῖχος
Κλητ.	ὦ	ὄρος	ὦ	τεῖχος

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ἰον.	τὰ	ὄρη	τὰ	τείχη
Γεν.	τῶν	ὄρέων	τῶν	τειχῶν
Δοτ.	τοῖς	ὄρεσι	τοῖς	τείχεσι
Αἰτ.	τὰ	ὄρη	τὰ	τείχη
Κλητ.	ὦ	ὄρη	ὦ	τείχη

Τὰ εἰς *ος* οὐδέτερα τῆς τρίτης κλίσεως ἔχουσι θέμα λῆγον εἰς *ος*. Ταῦτα τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζουσιν ἐκ τοῦ θέματος τρέποντα τὸ πρὸ τοῦ σ φωνῆεν ε εἰς ο· π. χ. ὄρεσ-ὄρος.

Ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων καὶ πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται καὶ τὸ ε τοῦ θέματος συναιρεῖται μετὰ τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων καταλήξεων ὡς ἐξῆς·

ε + ο = ου,	π. χ.	τεῖχος — τείχους
ε + ι = ει,	π. χ.	τεῖχεῖ — τείχει
ε + α = η,	π. χ.	τεῖχεα — τείχη
ε + ω = ω,	π. χ.	τειχέων — τειχῶν

Τὰ οὐδέτερα ὄρος, ἀνθος καὶ χειλος εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ δὲν συναίρουσιν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ σ· π. χ. ὄρέων, ἀνθέων, χειλέων.

Γύμν. 36. Κλίνετε τὰ ἐξῆς οὐδέτερα.

Τὸ γένος, τὸ βέλος, τὸ ἔθνος, τὸ ράμφος, τὸ ὕψος, τὸ ἄνθος, τὸ χεῖλος.

2. Οὐσιαστικά εἰς ης.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ἡ	τριήρης	ὁ	Διογένης	ὁ	Περικλῆς
Γεν.	τῆς	τριήρους	τοῦ	Διογένους	τοῦ	Περικλέους
Δοτ.	τῇ	τριήρει	τῷ	Διογένει	τῷ	Περικλεῖ
Αἰτ.	τὴν	τριήρη	τὸν	Διογένην	τὸν	Περικλῆ
Κλητ.	ᾧ	τριήρης	ᾧ	Διόγενες	ᾧ	Περικλείς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	αἱ	τριήρεις
Γεν.	τῶν	τριήρων
Δοτ.	ταῖς	τριήρεσι
Αἰτ.	τάς	τριήρεις
Κλητ.	αἷ	τριήρεις

Τὸ θέμα τῶν εἰς ης λήγει εἰς ες.

Ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων καὶ πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται καὶ τὸ ε τοῦ θέματος συναιρεῖται μετὰ τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων καταλήξεων, ὅπως καὶ εἰς τὰ εἰς ος οὐδέτερα.

§ 51. Τὰ εἰς ης τριτόκλιτα τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζουν ὁμοίαν μετὰ τὸ θέμα π. χ. *τριῆρες*.

§ 52. Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς ης εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀναβιδάζουσι τὸν τόνον π. χ. ᾧ *Διόγενες*, ᾧ *Σώκρατες*.

Τὰ εἰς κλῆς κύρια ὀνόματα συναίρουσιν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, εἰς δὲ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ δύο φορὰς π. χ. *Περικλέει-Περικλέει-Περικλεῖ*.

Γύμν. 37. Κλίνετε τὰ ἐξῆς ὀνόματα.

Ὁ Δημοσθένης, ὁ Σωκράτης, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θεμιστοκλῆς.

γ' Φωνηεντόληκτα.

ὁ στάχυς, θέμα στάχυ

ἡ πόλις, θέμα πόλε

Ὅσα ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως ἔχουσι χαρακτῆρα φωνήεν, λέγονται *φωνηεντόληκτα*.

1. Κλίσις φωνηεντολήκτων εις υς—υος

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ὁ	ἰχθύς	ὁ	στάχυς
Γεν.	τοῦ	ἰχθύος	τοῦ	στάχυος
Δοτ.	τῷ	ἰχθύϊ	τῷ	στάχυϊ
Αἰτ.	τόν	ἰχθύν	τόν	στάχυν
Κλητ.	ᾧ	ἰχθύ	ᾧ	στάχυ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἱ	ἰχθύες	οἱ	στάχυες
Γεν.	τῶν	ἰχθύων	τῶν	σταχύων
Δοτ.	τοῖς	ἰχθύσι	τοῖς	στάχυσι
Αἰτ.	τούς	ἰχθύς	τούς	στάχυς
Κλητ.	ᾧ	ἰχθύες	ᾧ	στάχυες

Τὰ εἰς υς γεν-υος οὐσιαστικά εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *ς* εἰς τὸ θέμα π. χ. *σταχυ-στάχυς*.

Τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζουν ομοίαν μὲ τὸ θέμα π. χ. *ᾧ στάχυ, ᾧ ἰχθύ*.

Ταῦτα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *ν* ἀντὶ τῆς *α* καὶ εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τὴν *ς* ἀντὶ τῆς *ας* π. χ. *τόν ἰχθύν, τούς ἰχθύς*.

Γόμν. 38. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά

Ἡ πίτυς, ἡ δρυς, ὁ μῦς, ὁ βότρυς.

2. Κλίσις φωνηεντολήκτων εις ις καὶ υς γεν. εως.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ἡ	πόλις	ὁ	πήχυς
Γεν.	τῆς	πόλεως	τοῦ	πήχεως
Δοτ.	τῇ	πόλει	τῷ	πήχει
Αἰτ.	τὴν	πόλιν	τόν	πήχυν
Κλητ.	ᾧ	πόλι	ᾧ	πήχυ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	αἱ	πόλεις	οἱ	πήχεις
Γεν.	τῶν	πόλεων	τῶν	πήχεων
Δοτ.	ταῖς	πόλεσι	τοῖς	πήχεσι
Αἰτ.	τάς	πόλεις	τούς	πήχεις
Κλητ.	ᾧ	πόλεις	ᾧ	πήχεις

Τὰ εἰς *ις* καὶ *υς* γεν. *εως* ἔχουσι δύο θέματα· μὲ χαρακτηριστῆρα *ι* ἢ *υ* καὶ μὲ *ε'* π. χ. *πολι* καὶ *πολε*, *πηχυ* καὶ *πηχε*.

Ἐκ τοῦ θέματος μὲ χαρακτηριστῆρα *ι* ἢ *υ* σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ· ἐκ τοῦ θέματος δὲ μὲ χαρακτηριστῆρα *ε* ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις.

Ὁ χαρακτήρ *ε* συναρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις τῆς δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ εἰς *ει* καὶ μὲ τὰς καταλήξεις τῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τοῦ πληθυντικοῦ εἰς *εις'* π. χ. *πόλει-πόλει*, *πόλεες-πόλεις*, *πόλεας-πόλεις*.

Ταῦτα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *ν'* τὴν δὲ κλητικὴν σχηματίζουσιν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα· π. χ. *τὴν πόλιν*, *ὦ πόλι*.

§ 53. Τὰ εἰς *ις* φωνηεντόληκτα τῆς Γ' κλίσεως καὶ ἐκ τῶν εἰς *υς* τὸ *πῆχυς* καὶ *πέλεκυς* εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *ως* ἀντὶ τῆς *ος* καὶ προπαροξύνονται καθῶς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, π. χ. *πόλεως*, *πήχεως*, *πόλεων*, *πήχεων*.

Γύμν. 39. Κλίνατε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά·

Ὁ μάντις, ὁ ὄφις, ἡ ἀκρόπολις, ὁ πέλεκυς.

3. Φωνηεντόληκτα εἰς *εως*.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	γονεὺς	ὁ	Ἀχιλλεὺς
Γεν.	τοῦ	γονέως	τοῦ	Ἀχιλλέως
Δοτ.	τῷ	γονεῖ	τῷ	Ἀχιλλεῖ
Αἰτ.	τόν	γονέα	τόν	Ἀχιλλέα
Κλητ.	ὦ	γονεῦ	ὦ	Ἀχιλλεῦ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	γονεῖς
Γεν.	τῶν	γονέων
Δοτ.	τοῖς	γονεῦσι
Αἰτ.	τοὺς	γονεῖς
Κλητ.	ὦ	γονεῖς

Τὰ εἰς *εως* φωνηεντόληκτα ἔχουσι θέμα λῆγον εἰς *ευ*, εἰς τὸ ὁποῖον προστίθεται ἢ κατάληξις *ς* πρὸς σχηματισμὸν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ.

Τὸ *υ* τῆς διφθόγγου *ευ* μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὸ *ε* συναρεῖται μετὰ τῶν καταλήξεων *ι*, *ες* εἰς *ει* ἢ *εις'* π. χ. *γονεῖ-γονεῖ*, *γονέες-γονεῖς*.

Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ λήγει εἰς εἰς, ὅπως καὶ ἡ ὀνομαστικὴ π. χ. *τοὺς γονεῖς*.

Σημ. ὁ βοῦς κλίνεται ὡς ἐξῆς· ὁ βοῦς, τοῦ βοός, τῷ βοῖ, τὸν βοῦν, ὦ βοῦ. Οἱ βόες τῶν βοῶν, τοῖς βουσί, τοὺς βοῦς, ὦ βόες.

Γύμν. 40. Κλίνετε τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά·

Ὁ βασιλεύς, ὁ βαφεύς, ὁ ἱερεύς, ὁ Θησεύς, ὁ Ὀδυσσεύς.

ε' Συγκοπτόμενα οὐσιαστικά.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ πατήρ	ὁ ἀνὴρ
Γεν.	τοῦ πατρὸς	τοῦ ἀνδρὸς
Δοτ.	τῷ πατρὶ	τῷ ἀνδρὶ
Αἰτ.	τὸν πατέρα	τὸν ἀνδρα
Κλητ.	ὦ πάτερ	ὦ ἄνερ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ πατέρες	οἱ ἄνδρες
Γεν.	τῶν πατέρων	τῶν ἀνδρῶν
Δοτ.	τοῖς πατέρασι	τοῖς ἀνδράσι
Αἰτ.	τοὺς πατέρας	τοὺς ἀνδρας
Κλητ.	ὦ πατέρες	ὦ ἄνδρες

Ὄνόματά τινα, λήγοντα εἰς *ηρ* εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, ἀποβάλλουσι (συγκόπτουσι) τὸ *ε* τοῦ θέματος καὶ λέγονται *συγκοπτόμενα*. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς· ὁ *πατήρ*, ἡ *μήτηρ*, ἡ *θυγάτηρ*, ἡ *γαστήρ*, ὁ *ἀνὴρ*.

Ἐκ τούτων τὸ *ἀνὴρ* συγκόπτει τὸ *ε* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις ἐκτὸς τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ πρὸ τοῦ *ρ* λαμβάνει τὸ *δ*.

Τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ πρὸ τῆς καταλήξεως *σι* λαμβάνουν *α* βραχὺ καὶ τονίζονται ἐπ' αὐτοῦ· π. χ. *πατέρασι*, *ἀνδράσι*.

Τὰ συγκοπτόμενα σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα καὶ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· π. χ. ὦ *πάτερ*, ὦ *θύγατερ*, πλὴν τοῦ *γαστήρ*-ὦ *γαστήρ*.

Γύμν. 41. Κλίνετε ὅλα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα.

ς' Τονισμὸς τῶν μονοσυλλάβων τῆς Γ' κλίσεως

ποῦς-ποδὸς-ποδὶ	ποδῶν-ποσί
δρῦς-δρυὸς-δρυῖ	δρυῶν-δρυσί

§ 54. Τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης.

Τινὰ ὅμως μονοσύλλαβα εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ταῦτα δὲ εἶναι· *παῖς—παίδων, φῶς—φώτων, οὖς—ώτων, δᾶς—δάδων καὶ Τρῶς—Τρώων.*

ΑΝΩΜΑΛΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Οὐσιαστικά τινα δὲν κλίνονται κανονικῶς, ἀλλὰ παρουσιάζουσιν ἀνωμαλίαν τινὰ εἴτε ὡς πρὸς τὴν κλίσιν τῶν εἴτε ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν. Ταῦτα ὀνομάζονται *ἀνώμαλα οὐσιαστικά.*

Τὰ κυριώτερα τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς καὶ κλίνονται οὕτω·

1. Ἐν. ἄρ. τὸ γόνυ, τοῦ γόνατος, τὸ γόνατι, τὸ γόνυ, ὦ γόνυ.

Πλ. ἄρ. τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι, τὰ γόνατα, ὦ γόνατα.

Κατὰ τὸ γόνυ κλίνονται τὸ δόρυ—δόρατος, φρέαρ—φρέατος καὶ οὖς—ώτός.

2. Ὁ Ζεὺς, τοῦ Διός, τῷ Δί, τὸν Δία, ὦ Ζεῦ.

3. Ἐν. ἄρ. ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὦ κύων.

Πλ. ἄρ. οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί, τοὺς κύνας, ὦ κύνες.

4. Ἐν. ἄρ. ἡ γυνή, τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὦ γύναι.

Πλ. ἄρ. αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί, τὰς γυναῖκας, ὦ γυναῖκες.

5. Ἐν. ἄρ. τὸ πῦρ, τοῦ πυρός, τῷ πυρί, τὸ πῦρ, ὦ πῦρ.

Πλ. ἄρ. τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς, τὰ πυρά, ὦ πυρά.

Γύμν. 42. Ἀντιγράψιτε τὰ ἀνωτέρω ἀνώμαλα οὐσιαστικά εἰς ὄλας τὰς πτώσεις.

B' ἐπίθετα.

1. Σημασία καὶ διαίρεσις ἐπιθέτων.

ὁ ὑψηλός	ἀνῆρ
ἡ πονηρὰ	ἀλώπηξ
τὸ ξύλινον	θρανίον

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις ἡ λέξις *ὑψηλός* φανερώνει τὴν ιδιότητα τοῦ *ἀνδρός*, ἡ λέξις *πονηρὰ* φανερώνει τὴν· ιδιό-

τητα τῆς ἀλώπεκος καὶ ἡ λέξις ξύλινον φανερώνει τὴν ποιότητα τοῦ θρανίου.

§ 55. Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερώνουσι τὴν ιδιότητα ἢ τὴν ποιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, λέγονται ἐπίθετα.

ὁ καλὸς πατήρ — ἡ καλὴ μήτηρ — τὸ καλὸν παιδίον
ὁ ἐπιμελής μαθητής — ἡ ἐπιμελής μαθήτρια — τὸ ἐπιμελὲς παιδίον

Ἐκαστον ἐπίθετον δύναται νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐσιαστικὸν ἄρσενικὸν ἢ θηλυκὸν ἢ οὐδέτερον· διὰ τοῦτο ἕκαστον ἐπίθετον ἔχει καὶ τὰ τρία γένη.

Ἄλλα μὲν ἐπίθετα ἔχουσι ἰδιαιτέραν κατάληξιν δι' ἕκαστον τῶν τριῶν γενῶν καὶ λέγονται *τρικατάληκτα*, ἄλλα δὲ ἔχουσι τὴν ἰδίαν κατάληξιν διὰ τὸ ἄρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ ἄλλην διὰ τὸ οὐδέτερον, ἤτοι ἔχουσι δύο καταλήξεις διὰ τὰ τρία γένη καὶ λέγονται *δικατάληκτα*.

Τὰ ἐπίθετα κλίνονται ἀναλόγως τῶν καταλήξεων τῶν, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῶν τριῶν κλίσεων.

Τὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνονται κατὰ τὴν Β' κλίσειν, λέγονται *δευτερόκλιτα* ἐπίθετα.

Τὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνονται κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν, λέγονται *τριτόκλιτα* ἐπίθετα.

Τὰ δευτερόκλιτα καὶ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα ἢ δικατάληκτα.

Γύμν. 43. Ἀντιγράψατε χωριστὰ κατὰ γένη τὰ ἐπίθετα τοῦ ἐξῆς διηγήματος.

Πῶς ὁ Σωκράτης διορθώνει τὸν ὑπερήφανον Ἀλκιβιάδην.

Βλέπων ὁ Σωκράτης ὅτι ὁ μαθητής του Ἀλκιβιάδης ὑπερφηανεύετο διὰ τὰ πλούτη του καὶ ἰδίως διὰ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐν τῇ Ἀττικῇ κτήματά του, ἔφερεν αὐτὸν εἰς ἕνα τόπον, ὅπου εὕρισκετο μικρὸς γεωγραφικὸς χάρτης καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ εὕρῃ εἰς τὸν χάρτην τοῦτον τὴν Ἀττικὴν. Ὅτε δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης εὗρε τὴν Ἀττικὴν, ὁ Σωκράτης εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῷ τὰ κτήματά του ὁ ὑπερήφανος Ἀλκιβιάδης, ἀφοῦ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἠρεύνησεν εἰς τὸν χάρτην, ἐστράφη πρὸς τὸν Σωκράτη καὶ εἶπεν, ὅτι δὲν ἀναγράφονται εἰς τὸν χάρτην τὰ κτήματά του τότε ὁ Σωκράτης τοῦ εἶπεν· «ὑπερφηανεύεσαι λοιπὸν διὰ τὰ κτήματά σου, τὰ ὁποῖα οὔτε ἐλάχιστον μέρος τῆς γῆς δὲν ἀποτελοῦσιν;»

2. Ἀσυναίρετα δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

α' Τρικατάληκτα.

- δ καλὸς—ἢ καλή—τὸ καλὸν
- δ ὥραιος—ἢ ὥραία—τὸ ὥραϊον
- δ καθαρὸς—ἢ καθαρά—τὸ καθαρὸν

Τὰ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα ἔχουσι τὰς ἐξῆς καταλήξεις διὰ τὰ τρία γένη τῶν

ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
ος	η	ον
ος	α	ον

§ 56. Ἐκ τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων εἰς ος εἰς τὸ θηλυκὸν λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν α μακρὸν ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα ρ, ι, ε, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν η.

Τὰ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἰς τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσεως θηλυκὰ εἰς η ἢ α, εἰς τὴν γενικὴν ὁμοίως τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται, ὅπου καὶ τὸ ἀρσενικόν· π.χ. ὥραϊων, ἀγίων.

Γύμν. 44. Σχηματίσατε καὶ κλίνατε τὰ τρία γένη τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων·

Ὁ σοφός, ὁ λαμπρός, ὁ πιστός, ὁ δίκκιος.

β' Δικατάληκτα.

- δ ἡμερος—ἢ ἡμερος—τὸ ἡμερον.

Τὰ δικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα διὰ μὲν τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν ος, διὰ δὲ τὸ οὐδέτερον τὴν κατάληξιν ον.

Δικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι συνήθως τὰ ἐξῆς·

1) Τὰ σύνθετα· π. χ. ὁ σύν-τροφος—ἢ σύν-τροφος—τὸ σύν-τροφον.

2) Τὰ λήγοντα εἰς ιμος· π. χ. ὁ φρόνιμος—ἢ φρόνιμος—τὸ φρόνιμον.

3) Τὰ ἐπίθετα βάρβαρος, ἡμερος, ἡσυχος, κίβδηλος, χέρσος καὶ ἄλλα τινά.

Ταῦτα κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τῆς Β' κλίσεως.

Γύμν. 45. Κλίνατε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς δικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα·

Ὁ ἄπιστος, ὁ φρόνιμος, ὁ βάρβαρος, ὁ ἡσυχος.

3. Συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα.

ὁ χρυσοῦς—ἡ χρυσή—τὸ χρυσοῦν
 ὁ ἀργυροῦς—ἡ ἀργυρᾶ—τὸ ἀργυροῦν
 ὁ εὐπλοῦς—ἡ εὐπλοῦς—τὸ εὐπλοῦν.

Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα επίθετα εἶναι τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα, ἔχουσι δὲ τὰς ἐξῆς καταλήξεις· τὰ μὲν τρικατάληκτα

ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
ους	η ἢ α	ουν

τὰ δὲ δικατάληκτα

ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
ους	ους	ουν

§ 57. Ἐκ τῶν εἰς *ους* τρικαταλήκτων ἐπιθέτων εἰς τὸ θηλυκὸν λήγουσιν εἰς *η* ὅσα πρὸ τοῦ *ους* ἔχουσι σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ· εἰς *α* δὲ ὅσα πρὸ τοῦ *ους* ἔχουσι ρ.

Κλίσις συνηρημένων δευτεροκλιτῶν ἐπιθέτων.

α' τρικατάληκτα

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ χρυσοῦς	ἡ χρυσή	τὸ χρυσοῦν
Γεν.	τοῦ χρυσοῦ	τῆς χρυσῆς	τοῦ χρυσοῦ
Δοτ.	τῷ χρυσοῦ	τῇ χρυσῇ	τῷ χρυσοῦ
Αἰτ.	τὸν χρυσοῦν	τὴν χρυσήν	τὸ χρυσοῦν
Κλητ.	ὦ χρυσοῦς	ὦ χρυσή	ὦ χρυσοῦν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οἱ χρυσοῖ	αἱ χρυσαῖ	τὰ χρυσαῖ
Γεν.	τῶν χρυσοῶν	τῶν χρυσαῶν	τῶν χρυσοῶν
Δοτ.	τοῖς χρυσοῖς	ταῖς χρυσαῖς	τοῖς χρυσοῖς
Αἰτ.	τούς χρυσοῦς	τάς χρυσαῖς	τά χρυσαῖ
Κλητ.	ὦ χρυσοῖ	ὦ χρυσαῖ	ὦ χρυσαῖ

β' Δικατάληκτα

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ εὐπλοῦς	ἡ εὐπλοῦς	τὸ εὐπλοῦν
Γεν.	τοῦ εὐπλου	τῆς εὐπλου	τοῦ εὐπλου
Δοτ.	τῷ εὐπλῳ	τῇ εὐπλῳ	τῷ εὐπλῳ
Αἰτ.	τὸν εὐπλοῦν	τὴν εὐπλοῦν	τὸ εὐπλοῦν
Κλητ.	ὦ εὐπλοῦς	ὦ εὐπλοῦς	ὦ εὐπλοῦν

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄν.	οἱ	εὖπλοι	αἱ	εὖπλοι	τά	εὖπλοα
Γεν.	τῶν	εὖπλων	τῶν	εὖπλων	τῶν	εὖπλων
Δοτ.	τοῖς	εὖπλοις	ταῖς	εὖπλοις	τοῖς	εὖπλοις
Αἰτ.	τούς	εὖπλους	τάς	εὖπλους	τά	εὖπλοα
Κλητ.	ὦ	εὖπλοι	ὦ	εὖπλοι	ὦ	εὖπλοα

Τὰ σύνθετα ἐπίθετα, ὡς καὶ τὰ οὐσιαστικά συνηρημένα τῆς Β' κλίσεως, δὲν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἐνῶ τὰ ἀπλᾶ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις· π. χ. ὁ χρυσοῦς—οἱ χρυσοῖ—τούς χρυσοῦς, ὁ εὖνους—οἱ εὖνοι—τούς εὖνους.

Τὰ σύνθετα ἔχουσι τὸ *οι* τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς τοῦ πληθυντικοῦ καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν βραχύ· π. χ. *εὖνοι*.

Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τὰ σύνθετα οὐδέτερα δὲν συναίρουσιν· π. χ. *εὖνοα*.

Τὰ θηλυκὰ τῶν τρικατάληκτων συνηρημένων τῆς Β' κλίσεως κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά συνηρημένα τῆς Α' κλίσεως.

Γύμν. 46. Κλίνετε τὰ ἐξῆς συνηρημένα ἐπίθετα καὶ εἰς τὰ τρία γένη·

Ὁ σιδηροῦς, ὁ χαλκοῦς, ὁ πορφυροῦς, ὁ ἀργυροῦς, ὁ εὖνους.

4. Ἐπίθετα τριτόκλιτα.

α' Τρικατάληκτα

- 1) ὁ χαρίεις—ἡ χαρίεσσα—τὸ χαρίεν
- 2) ὁ βαρὺς —ἡ βαρεῖα —τὸ βαρὺ
- 3) ὁ μέλας —ἡ μέλαινα —τὸ μέλαν

Τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς Γ' κλίσεως λήγουσιν εἰς

1)	<i>εις</i>	<i>εσσα</i>	<i>εν</i>
2)	<i>υς</i>	<i>εια</i>	<i>υ</i>
3)	<i>ας</i>	<i>αινα</i>	<i>αν</i>

Τῶν τριτοκλίτων τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κλίνεται κατὰ τὴν Γ' κλίσιν, τὸ δὲ θηλυκὸν λήγει εἰς *α* βραχὺ καὶ κλίνεται κατὰ τὴν Α' κλίσιν.

Κλίσις τρικαταλήκτων τῆς Γ' κλίσεως.

1) ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ὁ	χαρῖεις	ἡ	χαρίεσσα	τὸ	χαρίεν
Γεν.	τοῦ	χαρίεντος	τῆς	χαρίεσσης	τοῦ	χαρίεντος
Δοτ.	τῷ	χαρίεντι	τῇ	χαρίεσση	τῷ	χαρίεντι
Αἰτ.	τὸν	χαρίεντα	τὴν	χαρίεσσαν	τὸ	χαρίεν
Κλητ.	ὦ	χαρίεν	ὦ	χαρίεσσα	ὦ	χαρίεν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἱ	χαρίεντες	αἱ	χαρίεσσαι	τὰ	χαρίεντα
Γεν.	τῶν	χαρίέντων	τῶν	χαρίεσσῶν	τῶν	χαρίέντων
Δοτ.	τοῖς	χαρίεσι	ταῖς	χαρίεσσαῖς	τοῖς	χαρίεσι
Αἰτ.	τοὺς	χαρίεντας	τὰς	χαρίεσσας	τὰ	χαρίεντα
Κλητ.	ὦ	χαρίεντες	ὦ	χαρίεσσαι	ὦ	χαρίεντα

Τὰ εἰς εἰς-εντος ἐπίθετα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μετὰ τὴν ἀποβολὴν πρὸ τῆς καταλήξεως **σι** τοῦ **ντ** δὲν τρέπουσι τὸ **ε** εἰς **ει** (διότι πραγματικῶς ἡ δοτικὴ σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος **χαριεν** καὶ οὐχὶ **χαριεντ**) π. χ. **χαρίεσι**.

Θέμα εἰς **ντ** ἔχει καὶ τὸ ἐπίθετον **πᾶς—πᾶσα—πᾶν**, τὸ ὁποῖον κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ὁ	πᾶς	ἡ	πᾶσα	τὸ	πᾶν
Γεν.	τοῦ	παντός	τῆς	πάσης	τοῦ	παντός
Δοτ.	τῷ	παντι	τῇ	πάσῃ	τῷ	παντι
Αἰτ.	τὸν	πάντα	τὴν	πᾶσαν	τὸ	πᾶν
Κλητ.	ὦ	πᾶς	ὦ	πᾶσα	ὦ	πᾶν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἱ	πάντες	αἱ	πᾶσαι	τὰ	πάντα
Γεν.	τῶν	πάντων	τῶν	πασῶν	τῶν	πάντων
Δοτ.	τοῖς	πᾶσι	ταῖς	πάσαις	τοῖς	πᾶσι
Αἰτ.	τοὺς	πάντας	τὰς	πᾶσας	τὰ	πάντα
Κλητ.	ὦ	πάντες	ὦ	πᾶσαι	ὦ	πάντα

Τὸ **πᾶς** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης, ἂν καὶ εἶναι μονοσύλλαβον τριτόκλιτον.

2) Ἐχόντων θέμα εἰς ν.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ μέλας	ἡ μέλαινα	τὸ μέλαν
Γεν.	τοῦ μέλανος	τῆς μελαίνης	τοῦ μέλανος
Δοτ.	τῷ μέλανι	τῇ μελαίνῃ	τῷ μέλανι
Αἰτ.	τὸν μέλανα	τὴν μελαίναν	τὸ μέλαν
Κλητ.	ὦ μέλαν	ὦ μελαίνα	ὦ μέλαν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ μέλανες	αἱ μέλαιναι	τὰ μέλανα
Γεν.	τῶν μελάνων	τῶν μελαινῶν	τῶν μελάνων
Δοτ.	τοῖς μέλασι	ταῖς μελαίνασι	τοῖς μέλασι
Αἰτ.	τούς μέλανας	τάς μελαίνας	τὰ μέλανα
Κλητ.	ὦ μέλανες	ὦ μελαίναί	ὦ μέλανα

Χαρακτῆρα ν ἔχει καὶ τὸ ἐπίθετον ἄρρην, τὸ ὁποῖον σχηματίζει τὰ γένη του καὶ κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ ἄρρην	ἡ θήλεια	τὸ ἄρρεν
Γεν.	τοῦ ἄρρενος	τῆς θηλείας	τοῦ ἄρρενος
Δοτ.	τῷ ἄρρени	τῇ θηλείᾳ	τῷ ἄρρени
Αἰτ.	τὸν ἄρρενα	τὴν θηλείαν	τὸ ἄρρεν
Κλητ.	ὦ ἄρρην	ὦ θήλεια	ὦ ἄρρεν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ ἄρρενες	αἱ θήλειαι	τὰ ἄρρενα
Γεν.	τῶν ἄρρένων	τῶν θηλειῶν	τῶν ἄρρένων
Δοτ.	τοῖς ἄρρεσι	ταῖς θηλείαις	τοῖς ἄρρεσι
Αἰτ.	τούς ἄρρενας	τάς θηλείας	τὰ ἄρρενα
Κλητ.	ὦ ἄρρενες	ὦ θήλειαι	ὦ ἄρρενα

Γύμν. 47. Ἀντιγράψατε τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα καὶ κλίνατε κατὰ τὸ μέλας τὸ ἐπίθετον τάλας (δυστυχῆς) εἰς τὰ τρία γένη.

3) Τῶν ληγόντων εἰς υς.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ γλυκὺς	ἡ γλυκεῖα	τὸ γλυκὺς
Γεν.	τοῦ γλυκέος	τῆς γλυκείας	τοῦ γλυκέος
Δοτ.	τῷ γλυκεῖ	τῇ γλυκεῖᾳ	τῷ γλυκεῖ
Αἰτ.	τὸν γλυκὺν	τὴν γλυκεῖαν	τὸ γλυκὺ
Κλητ.	ὦ γλυκὺ	ὦ γλυκεῖα	ὦ γλυκὺ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὀν.	οἱ	γλυκεῖς	αἱ	γλυκεῖαι	τὰ	γλυκέα
Γεν.	τῶν	γλυκέων	τῶν	γλυκειῶν	τῶν	γλυκέων
Δοτ.	τοῖς	γλυκέσι	ταῖς	γλυκείαις	ταῖς	γλυκέσι
Αἰτ.	τοῖς	γλυκεῖς	τάς	γλυκείας	τὰ	γλυκέα
Κλητ.	ὦ	γλυκεῖς	ὦ	γλυκεῖαι	ὦ	γλυκέα

§ 58. Τὰς εἰς *υς* ἐπίθετα τῆς Γ' κλίσεως ἔχουσι δύο θέματα, με̄ χαρακτηριστῆρα *υ* καὶ με̄ ε' ὡς *γλυκυ, γλυκε*.

Ἐκ τοῦ θέματος με̄ χαρακτηριστῆρα *υ* σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὰ ἀρσενικά καὶ οὐδέτερα, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζουσιν ἐκ τοῦ θέματος με̄ χαρακτηριστῆρα *ε*.

Ὁ χαρακτηριστῆρ *ε* μετὰ τῆς καταλήξεως τῆς δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ, τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πληθυντικοῦ συναρθεῖται ὡς ἐξῆς· $\epsilon + \iota = \epsilon\iota$, $\epsilon + \epsilon\varsigma = \epsilon\iota\varsigma$.

Τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ δὲν συνιροῦνται· π. χ. *γλυκέα*.

§ 59. Τὰ θηλυκὰ τῶν τρικαταλήκτων τριτοκλίτων ἐπιθέτων εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσῆς, ὅπως τὰ οὐσιαστικά· π. χ. *χαρισσῶν, γλυκειῶν*.

Γύμν. 48. Κλίνατε τὰ ἐξῆς ἐπίθετα καὶ εἰς τὰ τρία γένη·

Ὁ βαρύς, ὁ ταχύς, ὁ πλατύς, ὁ βραδύς.

β' Δικατάληκτα.

ὁ εὐδαίμων—ἡ εὐδαίμων—τὸ εὐδαιμον,

ὁ εὐγενής—ἡ εὐγενής—τὸ εὐγενές

ὁ εὐελπίς—ἡ εὐελπίς—τὸ εὐελπι

ὁ πολύπους—ἡ πολύπους—τὸ πολύπουν.

Τὰ δικατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουσιν ὡς ἐξῆς·

ἀρσ. θηλ. οὐδέτ.

1) *ων ον*

2) *ης ες*

3) *ις ι*

4) *ους ουν*

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς·

α' τὰ εἰς ων—ονος.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	ὁ	εὐδαίμων	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαίμων
Γεν.	τοῦ	εὐδαίμονος	τῆς	εὐδαίμονος	τοῦ	εὐδαίμονος
Δοτ.	τῷ	εὐδαίμονι	τῇ	εὐδαίμονι	τῷ	εὐδαίμονι
Αἰτ.	τὸν	εὐδαίμονα	τὴν	εὐδαίμονα	τὸ	εὐδαίμον
Κλητ.	ᾧ	εὐδαίμον	ᾧ	εὐδαίμον	ᾧ	εὐδαίμον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	οἱ	εὐδαίμονες	αἱ	εὐδαίμονες	τὰ	εὐδαίμονα
Γεν.	τῶν	εὐδαίμόνων	τῶν	εὐδαίμόνων	τῶν	εὐδαίμόνων
Δοτ.	τοῖς	εὐδαίμοσι	ταῖς	εὐδαίμοσι	τοῖς	εὐδαίμοσι
Αἰτ.	τούς	εὐδαίμονας	τάς	εὐδαίμονας	τὰ	εὐδαίμονα
Κλητ.	ᾧ	εὐδαίμονες	ᾧ	εὐδαίμονες	ᾧ	εὐδαίμονα

Τὰ εἰς *ων—ονος* τριτόκλιτα ἐπίθετα κλίνονται, ὅπως τὰ ἐνρινόληκτα οὐσιαστικά τῆς Γ' κλίσεως.

Ταῦτα τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ οὐδέτερον σχηματίζουσιν, ὅπως τὸ θέμα, καὶ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· π. χ. ᾧ *εὐ-δαιμον*, τὸ *εὐδαιμον*.

Γύμν. 49. Κλίνατε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς ἐπίθετα·

Ὁ εὐγνώμων, ὁ σώφρων, ὁ πείσμων.

β' Τὰ εἰς *ης—ους*

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	ὁ	εὐγενής	ἡ	εὐγενής	τὸ	εὐγενές
Γεν.	τοῦ	εὐγενοῦς	τῆς	εὐγενοῦς	τοῦ	εὐγενοῦς
Δοτ.	τῷ	εὐγενεῖ	τῇ	εὐγενεῖ	τῷ	εὐγενεῖ
Αἰτ.	τὸν	εὐγενῆ	τὴν	εὐγενῆ	τὸ	εὐγενές
Κλητ.	ᾧ	εὐγενές	ᾧ	εὐγενές	ᾧ	εὐγενές

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	οἱ	εὐγενεῖς	αἱ	εὐγενεῖς	τὰ	εὐγενῆ
Γεν.	τῶν	εὐγενῶν	τῶν	εὐγενῶν	τῶν	εὐγενῶν
Δοτ.	τοῖς	εὐγενέσι	ταῖς	εὐγενέσι	τοῖς	εὐγενέσι
Αἰτ.	τούς	εὐγενεῖς	τάς	εὐγενεῖς	τὰ	εὐγενῆ
Κλητ.	ᾧ	εὐγενεῖς	ᾧ	εὐγενεῖς	ᾧ	εὐγενῆ

Τὰ εἰς *ης* τριτόκλιτα ἐπίθετα κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ εἰς *ης* οὐσιαστικά τῆς Γ' κλίσεως.

Ταῦτα σχηματίζουσι τὸ οὐδέτερον ὅμοιον μὲ τὸ θέμα· π. χ. τὸ *εὐγενές*, τὸ *ἀληθές*.

Τὸ ἐπίθετον *πλήρης* καὶ τινὰ σύνθετα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πλη-

θυντικοῦ καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τονίζονται ἐπὶ τῆς παραλη-
γούσης· π. γ. **πλήρων**,

Γόμν. 50. Κλίνετε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς ἐπίθετα.

Ὁ ἀληθής, ὁ εὐώδης, ὁ ἐπιμελής, ὁ πλήρης.

γ' τὰ εἰς -ις -ιδος καὶ -ους -οδος

ὁ	εὐελπις	τοῦ	εὐέλπιδος
ἡ	εὐελπις	τῆς	εὐέλπιδος
τὸ	εὐελπι	τοῦ	εὐέλπιδος
ὁ	πολύπους	τοῦ	πολύποδος
ἡ	πολύπους	τῆς	πολύποδος
τὸ	πολύπου	τοῦ	πολύποδος

Τὰ εἰς **-ις -ιδος** καὶ **-ους -οδος** τριτόκλιτα δικατάληκτα ἐπί-
θετα κλίνονται, ὅπως καὶ τὰ ὀδοντοφωνόληκτα οὐσιαστικά τῆς
Γ' κλίσεως.

Γόμν. 51. Κλίνετε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰ ἐξῆς ἐπίθετα.

Ὁ εὐελπις, ὁ πολύπους, ὁ δίπους.

γ' Μονοκατάληκτα ἐπίθετα.

Ὁ λέων εἶναι ἄρπαξ ἢ ἀλώπηξ εἶναι ἄρπαξ·
ὁ βλάξ ἄνθρωπος ἢ βλόξ κόρη.

Ἐπίθετά τινα τριτόκλιτα ἔχουσιν ἓνα μόνον τύπον δι' ὅλα τὰ
γένη των καὶ λέγονται **μονοκατάληκτα**.

Ταῦτα συνήθως εἶναι ἄρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, σπα-
νιώτατα δὲ οὐδετέρου.

Τοιαῦτα συνήθως εἶναι·

1)	ὁ	ἡ	ἄρπαξ
2)	ὁ	ἡ	βλάξ
3)	ὁ	ἡ	φυγὰς

5) Ἄνώμαλα ἐπίθετα.

ὁ πολὺς—ἡ πολλή — τὸ πολὺ.
ὁ μέγας—ἡ μεγάλη — τὸ μέγα.

Τὰ ἐπίθετα **πολὺς** καὶ **μέγας** σχηματίζουνσι τὰ γένη των
καὶ τὰς πτώσεις οὐχὶ κανονικῶς, ἀλλ' ἀνωμάλως καὶ διὰ τοῦτο
λέγονται **ἀνώμαλα ἐπίθετα**· κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ	πολὺς	ἡ	πολλή	τὸ	πολὺ
Γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
Δοτ.	τῷ	πολλῷ	τῇ	πολλῇ	τῷ	πολλῷ
Αἰτ.	τόν	πολὺν	τὴν	πολλήν	τό	πολὺ
Κλητ.	ὦ	—	ὦ	πολλή	ὦ	πολὺ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ πολλοὶ	αἱ πολλαὶ	τὰ πολλὰ
Γεν.	τῶν πολλῶν	τῶν πολλῶν	τῶν πολλῶν
Δοτ.	τοῖς πολλοῖς	ταῖς πολλαῖς	τοῖς πολλοῖς
Αἰτ.	τοὺς πολλοὺς	τὰς πολλὰς	τὰ πολλὰ
Κλητ.	ὦ πολλοὶ	ὦ πολλαὶ	ὦ πολλὰ

Ἐνικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν.	ὁ μέγας	ἡ μεγάλη	τὸ μέγα
Γεν.	τοῦ μεγάλου	τῆς μεγάλης	τοῦ μεγάλου
Δοτ.	τῷ μεγάλῳ	τῇ μεγάλῃ	τῷ μεγάλῳ
Αἰτ.	τὸν μέγαν	τὴν μεγάλην	τὸ μέγα
Κλητ.	ὦ μέγα	ὦ μεγάλη	ὦ μέγα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὄν.	οἱ μεγάλοι	αἱ μεγάλαι	τὰ μεγάλα
Γεν.	τῶν μεγάλων	τῶν μεγάλων	τῶν μεγάλων
Δοτ.	τοῖς μεγάλοις	ταῖς μεγάλαις	τοῖς μεγάλοις
Αἰτ.	τοὺς μεγάλους	τὰς μεγάλας	τὰ μεγάλα
Κλητ.	ὦ μεγάλοι	ὦ μεγάλαι	ὦ μεγάλα

Τὰ ἐπίθετα *πολύς* καὶ *μέγας* τὴν μὲν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδέτερου σχηματίζουσι κατὰ τὴν Γ' κλίσειν ἐκ τοῦ θέματος *πολυ-* *μεγα*, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις καὶ τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὴν Β' κλίσειν ἐκ τοῦ θέματος *πολλ, μεγαλ*.

Τὰ θηλυκὰ *πολλή* καὶ *μεγάλη* κλίνονται κατὰ τὴν Α' κλίσειν.

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

α' Βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων.

Ὁ Γεώργιος	εἶναι	<i>ἐπιμελής</i>
ὁ Δημήτριος	εἶναι	<i>ἐπιμελέστερος</i> τοῦ Γεωργίου
ὁ Παῦλος	εἶναι	<i>ἐπιμελέστατος</i> .

Εἰς τὴν πρώτην πρότασιν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *ἐπιμελής* λέγομεν ὅτι ὁ Γεώργιος ἔχει ἀπλῶς τὴν ιδιότητα τῆς ἐπιμελείας, χωρὶς νὰ συγκρίνωμεν αὐτὴν μὲ τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλου· τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγομεν ὅτι εἶναι *θετικοῦ βαθμοῦ*.

Εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν διὰ τοῦ ἐπιθέτου *ἐπιμελέστερος* λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιμέλεια τοῦ Δημητρίου συγκρινομένη πρὸς

τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Γεωργίου εἶναι εἰς ἀνώτερον βαθμὸν· τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγομεν ὅτι εἶναι συγκριτικοῦ βαθμοῦ.

Εἰς τὴν τρίτην πρότασιν διὰ τοῦ ἐπιθέτου ἐπιμελέστατος λέγομεν ὅτι ὁ Παῦλος ἔχει τὴν ιδιότητα τῆς ἐπιμελείας εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἢ οἱ ἄλλοι συμμαθηταὶ του ἢ εἰς πολὺ μέγαν βαθμὸν χωρὶς νὰ συγκρίνωμεν πρὸς ἄλλο ὅμοιον· τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγομεν ὅτι εἶναι ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ.

§ 60. Τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια φανερώουσι τὴν ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, ἔχουσι τρεῖς βαθμούς. Τὸν θεικόν, συγκριτικόν καὶ ὑπερθεικόν.

§ 61. Ὁ θεικὸς φανερῶνει ὅτι οὐσιαστικόν τι ἔχει ἀπλῶς ιδιότητά τινα ἄνευ συγκρίσεως πρὸς ἄλλο.

§ 62. Ὁ συγκριτικὸς φανερῶνει ὅτι οὐσιαστικόν τι συγκρινόμενον πρὸς ἄλλο οὐσιαστικόν ὁμοειδὲς ἔχει τὴν αὐτὴν ιδιότητα εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν.

§ 63. Ὁ ὑπερθετικὸς φανερῶνει, ὅτι οὐσιαστικόν τι ἔχει ιδιότητά τινα ἢ εἰς πολὺ μέγαν βαθμὸν ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλα ὁμοειδῆ εἰς πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν.

Ὁ συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς βαθμὸς λέγονται δι' ἑνὸς ὀνόματος παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου.

β' Σχηματισμὸς τῶν παραθετικῶν.

ὑψηλὸς—ὑψηλότερος—ὑψηλότατος

νέος—νεώτερος—νεώτατος

λεπτὸς—λεπτότερος—λεπτότατος

ἐνδοξός—ἐνδοξότερος—ἐνδοξότατος

§ 64. Πρὸς σχηματισμὸν τοῦ συγκριτικοῦ βαθμοῦ προστίθεται εἰς τὸ θέμα τοῦ θεικοῦ ἐπιθέτου ἢ κατάληξις—τερος, τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ ἢ κατάληξις τατος.

Τὰ παραθετικά εἶναι ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα· π.χ. ὑψηλότερος - ὑψηλοτέρα - ὑψηλότερον, νεώτατος - νεωτάτη - νεωτάτων.

Τὸ πρὸ τῶν παραθετικῶν καταλήξεων -τερος καὶ -τατος οὐκ εἰστίθεται εἰς ω, ἀν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχυσία. Φυλάσσεται δὲ ο, ἀν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ ἢ ἔχη βραχυφωνίην πρὸ δύο ἢ περισσοτέρων συμφώνων ἢ ἐνὸς διπλοῦ (εἶναι δηλ. θέσει μακρὰ)· π.χ. νεώτερος, ὑψηλότερος, λεπτότερος, ἐνδοξότερος.

Μερικὰ ἐπίθετα πρὸς σχηματισμὸν τῶν παραθετικῶν λαμβάνουσι τὰς καταλήξεις έστερος - έστατος.

Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς·

1) τὰ εἰς -ων -ονος δικατάληκτα ἐπιθέτα· π. χ. *εὐδαιμων*
εὐδαιμονέστερος-εὐδαιμονέστατος.

2) *ἀπλοῦς-ἀπλούστερος-ἀπλούστατος*.

Γύμν. 52. Σχηματίσατε τὰ παραθετικά καὶ εἰς τὰ τρία γ-νη τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων.

Σοφός, δίκαιος, πονηρός, εὐγενής, γλυκός, βραδύς, σῶφρων, εὐγνώμων.

γ' Ἀνώμαλα παραθετικά.

Παραθετικά ἐπιθέτων τινῶν σχηματίζονται οὐχὶ διὰ τῶν συνήθων καταλήξεων καὶ πολλάκις ἐξ ἄλλων θεμάτων ἢ τοῦ θέματος τοῦ θετικοῦ· ταῦτα λέγονται *ἀνώμαλα παραθετικά*.

Ἐκ τούτων συνηθέστερα εἶναι τὰ ἐξῆς·

καλός	καλύτερος (καλλίων - κάλλιον)	κάλλιστος
ἀγαθός	—	ἄριστος
κακός	χειρότερος (χείρων - χειρον)	χείριστος καὶ κάκιστος
ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ὀλιγίστος
μικρός	μικρότερος	ἐλάχιστος
πολύς	πλειότερος (πλείων - πλέον)	περισσότερος πλειστός
μέγας	μεγαλύτερος (μείζων - μείζον)	μέγιστος
ταχύς	ταχύτερος	ταχύτατος καὶ τάχιστος
αἰσχροός	αἰσχρότερος (αἰσχίων - αἰσχιον)	αἰσχιστος
ἐχθρός	ἐχθρότερος (ἐχθίων - ἐχθιον)	ἐχθιστος
φίλος	φίλτερος	φίλτατος

Γύμν. 53. Ἀντιγράψατε τὰ ἀνωτέρω ἀνώμαλα ἐπιθέτα.

δ' Συμφωνία ἐπιθέτου καὶ οὐσιαστικοῦ.

Ὁ ἐπιμελής μαθητὴς μανθάνει
ἢ λεύκη εἶναι ὑψηλή·
τὸ ὥρολόγιον εἶναι χρυσοῦν.

§ 65. Τὰ ἐπιθέτα συμφωνοῦσι πρὸς τὰ οὐσιαστικά, εἰς τὰ ὅποια ἀναφέρονται, κατὰ γένος ἀριθμὸν καὶ πτώσιν.

Γύμν. 54. α') Ἀγτικαταστήσατε τὰς στιγμὰς μὲ τὰ ἐλλείποντα ἐπιθέτα τῶν ἐξῆς προτίσεων.

Ὁ ὥρατος κῆπος εἶναι εὐχάριστος. Ἡ... ἐξοχή μὲ εὐχαριστεῖ. Τὸ... ἄνθος εὐωδιάζει. Ἀγαπῶ τὸν ἐπιμελῆ μαθητήν. Ἀγαπῶ... μαθήτριάν. Ἀγαπῶ... παιδίον. Ἡ σελήνη εἶναι λαμπρά. Ὁ ἥλιος εἶναι... Τὸ ἄστρον εἶναι...

β' Κλίνατε τὰ ἑξῆς οὐσιαστικά μετὰ τῶν ἐπιθέτων.

Ἐπιμελής στρατιώτης. Ἐπιμελής μαθήτρια. Ἐπιμελής γλυκεία ἀνοιξίς. Τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. Ἐπιμελής δόξος. Τὸ πλατὺ ποτάμιον.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

Ἐπιμελής καὶ διαίρεσις ἀριθμητικῶν.

Ἡ χεὶρ ἔχει πέντε δακτύλους·
ἡ θύρα εἶναι διπλασία τοῦ παραθύρου·
ἐπήδησα πεντάκις·
ἡ δεκάς ἔχει δέκα μονάδας.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις αἱ λέξεις πέντε, διπλασία, πεντάκις, δεκάς, μονάδας, φανερώουσι ἀριθμὸν ἢ ἀριθμητικὰς σχέσεις καὶ λέγονται ἀριθμητικά.

§ 66. Ἀριθμητικά λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερώουσι ἢ ὠρισμένον ἀριθμὸν ἢ ὠρισμένας ἀριθμητικὰς σχέσεις.

Τὰ ἀριθμητικά εἶναι ἐπίθετα, οὐσιαστικά καὶ ἐπιρροήματα.

Α' Ἀριθμητικά ἐπίθετα.

Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα εἶναι ἀπόλυτα, τακτικά, πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά.

1. Ἀπόλυτα.

Ἐχω δέκα δραχμάς.

§ 67. Τὰ ἐπίθετα ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα φανερώουσι ἀπλῶς ἀριθμὸν ἀντικειμένων, λέγονται ἀπόλυτα π. χ. εἷς, δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα, εἴκοσι, ἑκατὸν, χίλιοι κ.λ.π.

Τὰ ἀπόλυτα μέχρι τοῦ ἑκατὸν εἶναι ἄκλιτα, πλὴν τοῦ εἷς, τρεῖς καὶ τέσσαρες ἀπὸ τοῦ ἑκατὸν καὶ ἀνω κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὡς ἐπίθετα τοικατάλητα δευτεροκλίτα π. χ. διακόσιοι-διακόσιαι-διακόσια· χίλιοι-χιλῖαι-χιλῖα.

Τὸ εἷς, τρεῖς καὶ τέσσαρες κλίνονται ὡς ἑξῆς·

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ἦν.	εἷς	μία	ἕν
Γεν.	ἑνός	μίας	ἑνός
Δοτ.	ἑνὶ	μιά	ἑνὶ
Αἰτ.	ἑν	μίαν	ἑν

Πληθυντικός ἀριθμὸς

οὐ αὐ
ἕν
τοῦ ἐν
ἐν ἑν

	ἀρ. θηλ.	οὐδ.	ἀρσ. θηλ.	οὐδ.
Ὀν.	τρεις	τρία	τέσσαρες	τέσσαρα
Γεν.	τριῶν	τριῶν	τεσσάρων	τεσσάρων
Δοτ.	τρισί	τρισί	τέσσαρσι	τέσσαρσι
Αἰτ.	τρεις	τρία	τέσσαρας	τέσσαρα

Γόμν. 55. Ἀντιγράψιτε τὰ ἀνωτέρω εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ γράψιτε διὰ τοῦ ἀπλότου ἀριθμητικοῦ ἐπιθέτου τοὺς ἐξῆς ἀριθμούς.

5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 200, 300, 400, 500, 600, 700, 800, 900, 1000.

2. Τακτικά.

Ὁ Γεώργιος κάθηται τρίτος εἰς τὸ θρανίον.

§ 68. Τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὅποια φανερώουσι πῶς τὰξιν κατέχει ἀντικείμενόν τι μεταξὺ ἄλλων, λέγονται τακτικά.

Ταῦτα τελειώνουσιν εἰς -τος ἐκτὸς τοῦ δευτέρου, ἑβδομοῦ καὶ ὄγδοου καὶ εἶναι ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα π. χ. πρῶτος-πρῶτη-πρῶτον, τρίτος, τέταρτος, πέμπτος, ἕκτος, ἕνατος, δέκατος, εἰκοστός, ἑκατοστός, χιλιοστός κλπ.

3. Πολλαπλασιαστικά.

Ὁ πίναξ εἶναι διπλοῦς.

§ 69. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, τὰ ὅποια φανερώνουσιν ἐκ πόσων μερῶν συνίσταται ἀντικείμενόν τι, λέγονται πολλαπλασιαστικά.

Ταῦτα τελειώνουν εἰς -πλοῦς καὶ εἶναι ἐπίθετα συνηρημένα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα π. χ. ἀπλοῦς—ἀπλή—ἀπλοῦν, διπλοῦς, τριπλοῦς, τετραπλοῦς, πενταπλοῦς, δεκαπλοῦς, ἑκατονταπλοῦς, χιλιαπλοῦς κλπ.

4. Ἀναλογικά.

Ὁ ἀγρὸς εἶναι διπλάσιος τοῦ κήπου.

§ 70. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, τὰ ὅποια φανερώουσι πόσας φορὰς ἀντικείμενόν τι εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου, λέγονται ἀναλογικά.

Ταῦτα τελειώνουν εἰς πλάσιος καὶ εἶναι ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα π. χ. διπλάσιος—διπλασία—διπλάσιον, τριπλάσιος, πενταπλάσιος, δεκαπλάσιος, ἑκατονταπλάσιος, χιλιοπλάσιος.

Οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο καὶ πέμπτου εἶδος ἐπιθέτων ἀριθμητικῶν, τὰ *χρονικά*: ταῦτα τελειώνουσι ἐν *-αῖος* καὶ σημαίνουν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν γίνεται τι· π. χ. *ἤλθον δευτεραῖος* = *τὴν δευτέραν ἡμέραν*.

Β' Οὐσιαστικὰ ἀριθμητικά.

Ἡ *ἐβδομάς* ἔχει ἑπτὰ ἡμέρας·
ἐπωλήθη μία δωδεκάς μελανοδοχείων.

Τὰ ἀριθμητικὰ *ἐβδομάς*, *δωδεκάς* φανερόνουςι ποσότητα ἀριθμῶν ἀσχέτως πρὸς τὰ ἀντικείμενα.

§ 71. Τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα φανερόνουςιν ἀριθμητικὴν ποσότητα ἀσχέτως πρὸς τὰ ἀντικείμενα, δηλ. ἀφηρημένως, λέγονται *οὐσιαστικά*.

Ταῦτα τελειώνουσι ἐν *-άς* *-άδος* καὶ εἶναι οὐσιαστικά θηλυκὰ τῆς Γ' κλίσεως· π. χ. *μονάς*, *δυσάς*, *τριάς*, *πεντάς*, *δεκάς*, *εἰκοσάς*, *ἑκατοντάς*, *χιλιάς*.

Γ' Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα.

Ἐμελέτησα *τετράκις* τὸ μάθημα.

Τὸ ἀριθμητικὸν *τετράκις* φανερῶνει πόσας φορὰς ἐμελέτησα τὸ μάθημα.

§ 72. Τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα φανερόνουςι πόσας φορὰς γίνεται τι (ποσάκις), λέγονται *ἐπιρρήματα*.

Ταῦτα τελειώνουσι ἐν *-άνις* πλὴν τοῦ *ἅπαξ*, δις καὶ *τρὶς* καὶ εἶναι ἄλιτοι λέξεις· π. χ. *τετράκις*, *πεντάκις*, *ἑξάκις*, *ἑπτάκις*, *ὀκτάκις*, *ἐνάκις*, *δεκάκις*, *εἰκοσάκις*, *ἑκατοντάκις*, *χιλιάκις*.

§ 73. Ὅλα τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ἀριθμητικὰ δασύονται, πλὴν τοῦ ὀκτώ, ἐννέα καὶ εἴκοσι.

Τὸ ἐννέα γράφεται μὲ δύο ν' τὰ ἐξ αὐτοῦ ὅμως παραγόμενα γράφονται μὲ ἓν ν' π. χ. *ἐννέα*—*ἐνατος*—*ἐνενήκοντα*.

Γύμν. 56. Ἀντ' γράψατε κατὰ τάξεις τὸ ἀριθμητικὰ τῶν ἐξῆ: προτάσεων.

Αἱ πέρδικες ζῶσι περὶ τὰ δέκα καὶ πέντε ἔτη. Τὰ μολυβδοκόνδυλα πωλοῦνται κατὰ δωδεκάδας. Ἡ *χιλιάς* ἔχει *χιλιάς μονάδας*, *ἑκατὸν δεκάδας*, *δέκα ἑκατοντάδας*. Ἡ θύρα εἶναι *τετραπλῆ*. Τὸ σχολεῖον εἶναι *πενταπλάσιον* τῆς οἰκίας μου. Τὸ πῆδημα γίνεται *τρίς*. Ἡ *ἐβδομάς* ἔχει ἐξ ἡμέρας ἐργασίμους. Οἱ μαθηταὶ βεδίζουσι κατὰ *τετράδας*.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

1. Προσωπικαί.

Ἐγὼ λέγω νὰ γράψῃς σὺ τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν.

Κατὰ τὰς ὁμιλίαις μας διακρίνομεν τρία πρόσωπα, τὸ ὁμιλοῦν, τὸ ὁποῖον λέγεται *πρῶτον πρόσωπον*, ἐκεῖνο πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποτείνεται ὁ ὁμιλῶν, τὸ ὁποῖον λέγεται *δεύτερον πρόσωπον*, καὶ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος καὶ λέγεται *τρίτον πρόσωπον*.

§ 74. Αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν προσώπων τοῦ λόγου, λέγονται *προσωπικαί* ἀντωνυμίαι.

Ἀντὶ τοῦ α' προσώπου τίθεται ἡ ἀντωνυμία *ἐγὼ* καὶ διὰ τὰ τρία γένη, ἀντὶ τοῦ β' ἢ *σὺ* καὶ διὰ τὰ τρία γένη καὶ ἀντὶ τοῦ γ' ἢ *αὐτός, αὐτή, αὐτό*.

Αἱ προσωπικαί ἀντωνυμίαι τοῦ α' καὶ β' προσώπου κλίνονται ὡς ἑξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

α' πρόσωπον

β' πρόσωπον

Ἦν.	ἐγὼ	σὺ
Γεν.	ἐμοῦ καὶ μοῦ	σοῦ
Δοτ.	ἐμοὶ καὶ μοι	σοι
Αἰτ.	ἐμὲ καὶ μέ	σέ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ἦν.	ἡμεῖς	ὁμεῖς (σεῖς).
Γεν.	ἡμῶν	ὁμῶν
Δοτ.	ἡμῖν	ὁμῖν
Αἰτ.	ἡμᾶς	ὁμᾶς (σᾶς)

Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου *αὐτός* κλίνεται ὡς ἐπίθετον τρικατάληκτον δευτεροκλίτον.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι δὲν ἔχουσι κλητικὴν.

2. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

Οὗτος ὁ πῖναξ εἶναι μακρὸς.

ἐκεῖνος ὁ λόφος ἔχει δένδρα.

Τὰς ἀντωνυμίας *οὗτος* καὶ *ἐκεῖνος* μεταχειρίζομεθα ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν ὀνομάτων, εὐρισκομένων πλησίον ἢ μακρῶν, τὰ

ὅποια συγχρόνως δεικνύομεν· διὰ τοῦτο λέγονται *δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί*.

§ 75. *Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί* λέγονται αἱ ἀντωνυμιαί, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα ἀντὶ οὐσιαστικῶν ὀνομάτων, τὰ ὅποια δεικνύομεν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί εἶναι ἡ *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*, διὰ τῆς ὁποίας δεικνύομεν ἀντικείμενα πλησίον ἡμῶν εὐρισκόμενα, καὶ ἡ *ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο*, διὰ τῆς ὁποίας δεικνύομεν ἀντικείμενα μακρὰν ἡμῶν εὐρισκόμενα.

Ἡ *ἐκεῖνος* κλίνεται ὡς ἐπίθετον τρικατάληκτον δευτερόκλιτον.

Ἡ *οὗτος* κλίνεται ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου
Δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
Αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αἰτ.	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Εἰς τὰς δεικτικὰς ἀντωνυμίας ἀνήκουσι καὶ αἱ ἐκ τῆς *οὗτος* σύνθετοι ἀντωνυμιαί.

1) τοιοῦτος—τοιαύτη—τοιοῦτο.

2) τοσοῦτος—τοσαύτη—τοσοῦτο.

Γύμν. 57. Ἀντιγράψατε τὴν οὗτος εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ γένη καὶ κλίνατε καὶ εἰς τὰ τρία γένη τὰς ἀντωνυμίας, *ἐκεῖνος, τοιοῦτος*.

3. *Κτηνικαὶ ἀντωνυμιαί.*

(2ος 2ος.) Ὁ *ἰδικός μου* κῆπος εἶναι ὄρατος·

(2ος 1ος.) Ὁ *ἰδικός σας* ἵππος εἶναι λευκός·

οἱ *ἰδικοί μας* φίλοι εἶναι καλοί.

Αἱ ἀντωνυμιαὶ *ἰδικός μου, ἰδικός σας, ἰδικός μας*, τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν προσώπων, εἰς τὰ ὅποια ἀνήκει τι, δηλ. ἀντὶ τοῦ κτήτορος· διὰ τοῦτο λέγονται *κτηνικαὶ ἀντωνυμιαί*.

§ 76. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτήτορος.

Αὗται εἶναι α' β' ἢ γ' προσώλου.

Ὅταν ὁ κτήτωρ εἶναι εἷς, ὡς κτητικαὶ ἀντωνυμίαι τίθενται αἱ γενικαὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *μοῦ, σοῦ, τοῦ, τῆς, τοῦ* (αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ) μετὰ τοῦ *ιδικός, ιδική, ιδικόν*.

Ὅταν οἱ κτήτορες εἶναι πολλοί, τίθενται αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι *μᾶς-σᾶς-τῶν* (αὐτῶν) μετὰ τοῦ *ιδικός-ιδική-ιδικόν*.

Ὅταν τὸ *ιδικός* εἶναι εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, τότε τὰ κτήματα εἶναι πολλὰ π. χ. *οἱ ιδικοί μου φίλοι, τὰ ιδικά μας βιβλία*.

Πολλάκις ἀντὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος μεταχειρίζομεθα τὰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας *μοῦ, σοῦ, τοῦ, τῶν ἡμῶν, ὑμῶν, αὐτῶν* ἄνευ τῆς λέξεως *ιδικός* π. χ. *ὁ πατήρ μου, ὁ ἀγρός του, ὁ κῆπός μας, τὸ κτήμά των, ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, ὁ πατήρ ὑμῶν, ἡ πόλις αὐτῶν*.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὰς ἐξῆς κτητικὰς ἀντωνυμίας:

α' ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος

α' πρόσωπον

Ἐνικ. ἀριθ. ἐμὸς—ἐμῆ—ἐμὸν (=ὁ ιδικός μου)

Πληθ. ἀριθ. ἐμοί—ἐμαί—ἐμά (=οἱ ιδικοί μου)

β' πρόσωπον

Ἐνικ. ἀριθ. σὸς—σῆ—σὸν (=ὁ ιδικός σου)

Πληθ. ἀριθ. σοί—σσί—σά (=οἱ ιδικοί σου)

β' ἐπὶ πολλῶν κτητόρων

α' πρόσωπον

Ἐνικ. ἀριθ. ἡμέτερος -α -ον (=ὁ ιδικός μας)

Πληθ. ἀριθ. ἡμέτεροι -αι -α (=οἱ ιδικοί μας)

β' πρόσωπον

Ἐνικ. ἀριθ. ὑμέτερος —α —ον (=ὁ ιδικός σας)

Πληθ. ἀριθ. ὑμέτεροι —αι —α (=οἱ ιδικοί σας)

Γύμν. 58. Ἀντιγράψατε τὰς κατωτέρω φράσεις.

Ὁ ἐμὸς πατήρ=ὁ ιδικός μου πατήρ ἢ ὁ πατήρ μου.

Οἱ ἐμοὶ ἀδελφοί=οἱ ιδικοί μου ἀδελφοί ἢ οἱ ἀδελφοί μου.

Ἡ ἐμῆ μήτηρ=ἡ ιδική μου μήτηρ ἢ ἡ μήτηρ μου.

Αἱ ἐμαί ἀδελφαί=αἱ ιδικαί μου ἀδελφαί ἢ αἱ ἀδελφαί μου.

Τὸ ἐμὸν βιβλίον = τὸ ἰδικόν μου βιβλίον ἢ τὸ βιβλίον μου.

Τὰ ἐμὰ βιβλία = τὰ ἰδικά μου βιβλία ἢ τὰ βιβλία μου.

— Ὁ ἡμέτερος πατήρ = ὁ ἰδικός μας πατήρ ἢ ὁ πατήρ μας.

— Οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί = οἱ ἰδικοί μας ἀδελφοί ἢ οἱ ἀδελφοί μας.

Ἡ ἡμέτερα μήτηρ = ἡ ἰδική μας μήτηρ ἢ ἡ μήτηρ μας.

Αἱ ἡμέτεραι ἀδελφαί = αἱ ἰδικαί μας ἀδελφαί ἢ αἱ ἀδελφαί μας.

— Τὸ ἡμέτερον σχολεῖον = τὸ ἰδικόν μας σχολεῖον ἢ τὸ σχολεῖόν μας.

Τὰ ἡμέτερα βιβλία = τὰ ἰδικά μας βιβλία ἢ τὰ βιβλία μας.

Ἡ σὸς κῆπος = ὁ ἰδικός σου κῆπος ἢ ὁ κῆπός σου.

— Οἱ σοὶ κῆποι = οἱ ἰδικοί σου κῆποι ἢ οἱ κῆποι σου.

Ἡμέτερος κῆπος = ὁ ἰδικός μας κῆπος ἢ ὁ κῆπός μας.

Οἱ ἡμέτεροι κῆποι = οἱ ἰδικοί μας κῆποι ἢ οἱ κῆποι μας.

4. Ἀυτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

Ἐγὼ ἀγαπῶ τὸν ἑαυτόν μου

σὺ ἀγαπᾷς τὸν ἑαυτόν σου

ὁ Γεώργιος ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτόν του.

Αἱ ἀντωνυμίαι ἑαυτόν μου, ἑαυτόν σου, ἑαυτόν του, τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τῶν προσώπων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἴδια μὲ τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀγαπῶσι, δηλ. μὲ τὰ ὑποκείμενα τῶν προτάσεων· διὰ τοῦτο λέγονται αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 77. Ἀυτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὅποια τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων προσώπων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἴδια μὲ τὰ ὑποκείμενα τῶν προτάσεων.

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι εἶναι α', β' καὶ γ' προσώπου καὶ κλίνονται εἰς τὴν γενικήν, δοικὴν καὶ αἰτιατικὴν ὡς ἑξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

	α' πρόσ.	β' πρόσ.	γ' πρόσ.
Γεν.	ἑαυτοῦ μου	ἑαυτοῦ σου	ἑαυτοῦ του - της
Δοτ.	ἑαυτῷ μου	ἑαυτῷ σου	ἑαυτῷ του - της
Αἰτ.	ἑαυτόν μου	ἑαυτόν σου	ἑαυτόν του - της

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Γεν.	ἑαυτῶν μας	ἑαυτῶν σας	ἑαυτῶν των
Δοτ.	ἑαυτοῖς μας	ἑαυτοῖς σας	ἑαυτοῖς των
Αἰτ.	ἑαυτούς μας	ἑαυτούς σας	ἑαυτούς των

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς:

α' πρόσωπον

	Ἐνικὸς ἀριθμὸς	Πληθυντικὸς ἀριθμὸς
Γεν.	ἐμαυτοῦ (=ἐαυτοῦ μου)	ἡμῶν αὐτῶν (=ἐαυτῶν μας)
Δοτ.	ἐμαυτῷ (=ἐαυτῷ μου)	ἡμῖν αὐτοῖς (=ἐαυτοῖς μας)
Αἰτ.	ἐμαυτόν (=ἐαυτόν μου)	ἡμᾶς αὐτούς (=ἐαυτούς μας)

β' πρόσωπον

	Ἐνικὸς ἀριθμὸς	Πληθυντικὸς ἀριθμὸς
Γεν.	σεαυτοῦ (=ἐαυτοῦ σου)	ὑμῶν αὐτῶν (=ἐαυτῶν σας)
Δοτ.	σεαυτῷ (=ἐαυτῷ σου)	ὑμῖν αὐτοῖς (=ἐαυτοῖς σας)
Αἰτ.	σεαυτόν (=ἐαυτόν σου)	ὑμᾶς αὐτούς (=ἐαυτούς σας)

Τὸ *ἐαυτοῦ-ἐαυτῶν* εἶναι γ' προσώπου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ.

5. Ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία.

Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Οἱ ἄνθρωποι συγχωροῦσι τὰ σφάλματα ἀλλήλων.

Αἱ ἀντωνυμῖαι *ἀλλήλους*, *ἀλλήλων* τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν, τὰ ὅποια ἐκτελοῦσι τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο τὴν ἐνέργειαν, καὶ εἶναι τύπος τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας.

§ 78. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία τίθεται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν, τὰ ὅποια ἀμοιβαίως ἐκτελοῦσι τὴν ἴδιαν ἐνέργειαν.

Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία εἶναι μία καὶ κλίνεται εἰς τὴν γενικήν, δοτικήν καὶ αἰτιατικήν τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὡς ἐξῆς:

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

	ἄρσ.	θηλ.	οὐδ.
Γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
Δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
Αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλα

6. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι.

Τίς εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος;

Ποῖος κτυπᾷ τὴν θύραν;

Πόσοι εἰσθε;

Τὰς ἀντωνυμίας *τίς*, *ποῖος*, *πόσοι* μεταχειριζόμεθα, ὅταν

ἔρωτῶμεν περί τινος ἀντικειμένου, καὶ λέγονται **ἔρωτηματικά** **ἀντωνυμῖαι**.

§ 79. Ἐρωτηματικά ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἐρωτῶμεν.

Ἐρωτηματικά ἀντωνυμῖαι εἶναι ἢ *τίς*, *ποῖος*, *πόσος*.

Ἡ *ποῖος* καὶ *πόσος* κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα δευτερόκλιτα, ἢ δὲ *τίς* κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ἄρσ. καὶ θηλ.		οὐδέτερον
Ὅγ.	τίς	τί
Γεν.	τίνος	τίνος
Δοτ.	τίνι	τίνι
Αἰτ.	τίνα	τί

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

Ὅγ.	τίνες	τίνα
Γεν.	τίνων	τίνων
Δοτ.	τίσι	τίσι
Αἰτ.	τίνας	τίνα

Γόμν. 59. Κλίνετε ὅλας τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμῖας καὶ εἰς τὰ τρία γένη τῶν.

7. Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι.

Γεωργός τις διήρχετο διὰ τίνος δάσους·

ὄρη τινὰ εἶναι γυμνά·

ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει δύο πόδας.

Αἱ ἀντωνυμῖαι *τίς* (*τινός*, *τινά*), *ἕκαστος* τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν οὐχὶ ὠρισμένων, ἀλλ' ἀορίστων, τὰ ὁποῖα δὲν θέλομεν ἢ δὲν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν ὠρισμένως· διὰ τοῦτο λέγονται **ἀόριστοι** ἀντωνυμῖαι.

§ 80. Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν ἢ δὲν θέλομεν νὰ ὀνομάσωμεν, δηλ. ἀορίστων.

Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς: *τίς*, *δεῖνα*, *ἕτερος*, *ἕκαστος*, *ἄλλος*, *οὐδεὶς*, *μηδεὶς*, *οὐδέτερος*, *ἀμφότεροι*.

Ἐκ τούτων αἱ *ἕτερος*, *ἕκαστος*, *ἄλλος*, *οὐδέτερος*, *ἀμφότεροι* κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα, αἱ δὲ *τίς*, *οὐδεὶς* καὶ *μηδεὶς* κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

ἄρσ. καὶ θηλ.		οὐδέτερον
Ὅν.	τις	τι
Γεν.	τινὸς	τινὸς
Δοτ.	τινὶ	τινὶ
Αἰτ.	τινὰ	τι

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	τινῆς	τινὰ
Γεν.	τινῶν	τινῶν
Δοτ.	τισὶ	τισὶ
Αἰτ.	τινᾶς	τινὰ

§ 81. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τις* τονίζεται πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν καὶ ἐγκλίνει τὸν τόνον της.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	οὐδεὶς	οὐδεμία	οὐδέν
Γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός
Δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ
Αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν

Κατὰ τὸ *οὐδεὶς* κλίνεται καὶ ἡ *μηδεὶς*, *μηδεμία*, *μηδέν*.

Αὗται κλίνονται εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μόνον.

Ἡ *δεῖνα* εἶναι ἀκλιτος, σπανίως σχηματίζει τὴν γενικὴν ὡς *ἐξῆς*: ὁ, ἡ, τὸ δεῖνα, τοῦ, τῆς δεῖνος.

Γύμν. 60. Κλίνατε καὶ εἰ: τὰ τρία γένη τὰς ἀόριστους ἀντωνυμίας *τις*, *έτερος*, *ἄλλος*, *έκαστος*, *μηδεὶς*.

8. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

Θὰ τιμῶρηθῇ ὁ μαθητῆς, ὁ *ὁποῖος* θὰ ἀτακτῆσῃ
ὁ ἄνθρωπος, *ὅστις* ἐργάζεται, εὐτυχεῖ.

Αἱ ἀντωνυμίαι *ὁποῖος* καὶ *ὅστις* ἐτέθησαν ἀντὶ τῶν ὀνομάτων *μαθητῆς* καὶ *ἄνθρωπος*, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται ἡ ἔννοια τῶν προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται αὗται, δηλ. τῆς *ἀταξίας* καὶ τῆς *ἐργασίας*: διὰ τοῦτο λέγονται *ἀναφορικαὶ* ἀντωνυμίαι.

§ 82. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ τῶν ὀνομάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδεται (ἀναφέρεται) ἡ ἔννοια τῶν προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται αὗται.

Ἐναφορικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι αἱ ἐξῆς: *ὁποῖος, ὅστις, ὅσος, δπόσος.*

Ἐκ τούτων αἱ μὲν *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον, ὅσος, ὅση, ὅσον* καὶ *δπόσος, δπόση, δπόσον* κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα, ἢ δὲ *ὅστις* ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

	ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.
᾽Ον.	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
Γεν.	οὗτινος	ἥστινος	οὗτινος
Δοτ.	ὄτινι	ἥτινι	ὄτινι
Αἰτ.	ὄντινα	ἥντινα	ὅ,τι

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἷτινες	αἷτινες	ἅτινα
Γεν.	ὄντινων	ἄντινων	ὄντινων
Δοτ.	οἷστισι	αἷστισι	οἷστισι
Αἰτ.	οὖστινας	ἄστινας	ἅτινα

Ἡ *ὅστις, ἥτις, ὅ,τι* ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν, *ὅς, ἥ, ὅ* καὶ τὴν ἀόριστον ἀντωνυμίαν *τίς, τί*, ἐκάστη τῶν ὁποίων κλίνεται ἰδιαιτέρως.

᾽Ολαὶ αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι δασύνονται.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀντὶ τῆς *ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον* γίνεται χρῆσις τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὅς, ἥ, ὅ*, ἢ ὁποία κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ὅς	ἥ	ὅ	οἷ	αἷ	ἅ
Γεν.	οὗ	ἥς	οὗ		ἄν	
Δοτ.	ὄ	ἥ	ὄ	οἷς	αἷς	οἷς
Αἰτ.	ὄν	ἥν	ὄ	οὖς	αἶς	ἅ

Γύμν. 61. Κλίνετε τὰς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

Περὶ τῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει.

§ 83. Ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων, προσώπων, ζώων ἢ πραγμάτων.

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι 1) *προσωπικαί*, 2) *δεικτικαί*, 3) *κτητικαί*, 4) *αὐτοπαθεῖς*, 5) *ἀλληλοπαθεῖς*, 6) *ἐρωτηματικαί*, 7) *ἀόριστοι*, 8) *ἀναφορικαί*.

Γύμν. 62. Ἀναγράψατε κατὰ εἶδη τὰς ἀντωνυμίας τοῦ ἐξῆς μύθου.

*Πῶς εἰς ποντικὸς ἀνταποδίδει τὴν εὐεργεσίαν
εἰς ἓνα λέοντα.*

Ποντικὸς τις ἔτρεχεν ἐπὶ τοῦ σώματος λέοντός τινος, ὁ ὁποῖος ἐκοιμάτο. Τότε ὁ λέων ἐξυπνήσας συνέλαβε τὸν ποντικὸν τοῦτον. Ὁ ποντικὸς παρεκάλει τὸν λέοντα νὰ τὸν ἀπολύσῃ λέγων εἰς αὐτὸν ὅτι θὰ ἀνταποδώσῃ τὴν εὐεργεσίαν ταύτην. Τότε ὁ λέων γελάσας ἀπέλυσεν αὐτόν. Μετ' ὀλίγον χρόνον συνέθῃ ὁ ποντικὸς νὰ σώσῃ τὸν λέοντα, ὅστις συλληφθεὶς ὑπὸ τινων κυνηγῶν ἐδέθη διὰ χονδροῦ σχοινίου εἰς τι δένδρον· τότε ὁ ποντικὸς ἀκούσας τὸν λέοντα νὰ στενάζῃ ἔτρεξε καὶ διὰ τῶν ὀδόντων του κόψας τὸ σχοινίον τὸν ἠλευθέρωσε καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Σὺ μὲν, ὅτε σοῦ ἔλεγον ὅτι θὰ σοῦ ἀνταποδώσω τὴν εὐεργεσίαν, μὲ περιεγέλας· τώρα ὁμως γινώριζε καλῶς ὅτι δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἀνταποδίδωμεν τὴν εὐεργεσίαν.

ΕΓΚΛΙΣΙΣ ΤΟΝΟΥ

*Γεωργὸς τις ἐκαλλιέργει μικρὸν τινα ἀγρὸν·
ὁ κῆπός μου ἔχει πολλὰ δένδρα.*

Δέξεις τινὲς μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι πολλάκις ἀποβάλλουσι τὸν τόνον των ἢ μεταβιβάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν λήγουσαν τῶν προηγουμένων λέξεων ὡς ὄξειαν, μετὰ τῶν ὁποίων προφέρονται τόσον στενῶς, ὡς νὰ ἀποτελῶσι μετ' αὐτῶν μίαν λέξιν.

Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *ἐγκλιτικαὶ λέξεις*· τὸ δὲ πάθημά των τοῦτο λέγεται *ἐγκλισις* τόνου.

Ἐγκλιτικαὶ λέξεις εἶναι οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, *μοῦ, μοί, μέ, μᾶς, σοῦ, σοί, σέ, σᾶς, τοῦ, τῶν, τῆς*, ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί*, ἢ ἄκλιτος λέξις *ποτέ* καὶ μερικά ἄλλαι.

Πότε αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις ἀποβάλλουσι τὸν τόνον.

*Γεωργὸς τις — ἡ συκὴ μου — κυνηγοὶ τινες·
ἡ μήτηρ μου — κῆπου τινός.*

§ 84. Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις ἀποβάλλουσι τὸν τόνον

1) ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν·
π. χ. *γεωργὸς τις, ἡ συκὴ μου*

2) όταν ή προηγουμένη λέξις είναι παροξύτονος και τὸ ἐγκλιτικὸν μονοσύλλαβον· π. χ. *μήτηρ μου*.

§ 85. Ὄταν ή προηγουμένη λέξις είναι παροξύτονος και τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον, τότε ὁ τόνος τοῦ ἐγκλιτικοῦ φυλάσσεται· π. χ. *κήπου τινός*.

β' Πότε αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις μεταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν προηγουμένην.

Ἀνθρωπός τις—ὁ κήπος μας—ἔκ τινος.

§ 86. Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις μεταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως ὡς ὀξεῖαν

1) όταν ή προηγουμένη λέξις είναι προπαροξύτονος ἢ προπερισπώμενος· π. χ. *ἄνθρωπός τις, ὁ κήπος μας*·

2) όταν ή προηγουμένη λέξις είναι ἄτονος· π. χ. *ἔκ τινος*.

Αἱ λέξεις εἴτε, *μήτε, οὔτε, ὥστε* εἶναι σύνθετοι ἀπὸ τὰς λέξεις *εἰ, μή, οὐ, ὥς* και τοῦ *τέ*· ὁ τόνος τοῦ *τέ* μεταβιβάζεται ὡς ὀξεῖα εἰς τὰς προηγουμένας ἀτόνους *εἰ, οὐ, ὥς* ἢ ἀποβάλλεται ὡς εἰς τὸ *μήτε*. Διὰ ταῦτα ἔχουσιν εἰς τὴν μακρὰν παραλήγουσαν ὀξεῖαν, ἂν και ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα.

Γύμν. 63. Ἀντιγράψατε και κάμετε τὴν ἐγκλισιν τόνου εἰς τὰς ἐξῆς προτάσεις·

Πρόβατα *τινὰ* ἔφαγον τὸ χόρτον σου. Στρατιῶται *τινὲς* ἐγυμνάσθησαν ταχέως. Ὁ πατήρ *μᾶς* δὲν *εἶχε ποτὲ* τόσα χρήματα. Μαθητοῦ *τινός* τὰ βιβλία δὲν ἦσαν *ποτὲ* καθαρὰ. Αὕτη ἡ βάρδος εἶναι κυρίου *τινός*.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΡΗΜΑΤΑ

Διάθεσις τῶν ῥημάτων.

Ἐὸ κηπουρὸς ποτίζει τὸν κήπον.

Ἐὸ ἀμελὴς τιμωρεῖται.

Ἐὸ κύων κοιμᾶται.

Ἐὸ στρατιώτης καθαρίζεται.

1) Τὸ ῥῆμα ποτίζει φανερώνει τί κάμνει ὁ κηπουρὸς, δηλ. τὴν ἐνέργειαν τοῦ κηπουροῦ.

2) Τὸ ῥῆμα τιμωρεῖται φανερώνει τί παθαίνει ὁ ἀμελὴς μαθητῆς, δηλ. τὸ πάθημα τοῦ ἀμελοῦς μαθητοῦ.

3) Τὸ ῥῆμα κοιμᾶται φανερώνει ὅτι ὁ κύων οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε παθαίνει τι, ἀλλὰ κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ κύων.

4) Τὸ ῥῆμα καθαρίζεται φανερώνει ὅτι ὁ στρατιώτης καθαρίζει τὸν ἑαυτόν του, δηλ. ἐνέργειαν ἐπιστρέφουσαν εἰς τὸ ἴδιον ἐνεργοῦν οὐσιαστικόν.

§ 87. Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι φανερώνουσι ἐνέργειαν, πάθημα, κατάστασιν ἢ ἐνέργειαν ἐπιστρέφουσαν εἰς τὸ αὐτὸ ἐνεργοῦν οὐσιαστικόν, λέγονται ῥήματα.

§ 88. Ἐὸ ἐνέργεια ἢ τὸ πάθημα ἢ ἡ κατάστασις, τὴν ὁποίαν φανερώνουσι τὰ ῥήματα, λέγεται διάθεσις τοῦ ῥήματος.

1) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερώνουσι ἐνέργειαν, λέγονται ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

2) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερώνουσι πάθημα, λέγονται παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ ῥήματα.

3) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερώνουσι κατάστασιν, λέγονται οὐδετέρας διαθέσεως ἢ οὐδέτερα ῥήματα.

4) Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα φανερώνουσι ἐνέργειαν ἐπιστρέφουσαν εἰς τὸ ἴδιον ἐνεργοῦν οὐσιαστικόν, λέγονται μέσης διαθέσεως ἢ μέσα ῥήματα.

Γόμν. 64. Ἀντιγράψαι τὰ ῥήματα κατὰ διαθέσεις τοῦ ἑξῆς μύθου.

Ὀδοιπόροι καὶ ἄρκτος.

Δύο φίλοι ἐβάδιζον τὴν αὐτὴν ὁδόν. Ἐπειδὴ δὲ ἐφανερώθη εἰς αὐτοὺς καθ' ὁδὸν μία ἄρκτος, ὁ εἰς ἐπρόφθασε καὶ ἀνέβη ἐπὶ τινεὶς δένδρου, ὅπου ἐκρύπτετο, ὁ δὲ ἄλλος, ἐπειδὴ ἐκινδύνευε νὰ

καταφαγωθή ἀπὸ τὴν ἄρκτον, ἀφοῦ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, προσεποιεῖτο τὸν νεκρόν. Ἡ ἄρκτος, ὅτε ἐπληθίσασεν, ὡσφραίνεται αὐτὸν διὰ νὰ γνωρίσῃ, ἂν ἦτο ζωντανὸς ἢ νεκρὸς, οὗτος δὲ ἐκράτει τὴν ἀναπνοήν του διὰ νὰ φαίνεται νεκρὸς, ἐπειδὴ ἡ ἄρκτος δὲν τρώγει νεκρούς. Ἡ ἄρκτος ἀνεχώρησε νομίσασα ὅτι ἦτο νεκρὸς. Τότε κατέβη καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ ἠρώτησε τὸν φίλον του νὰ μάθῃ τί τοῦ ἔλεγεν εἰς τὸ οὖς ἡ ἄρκτος· ὁ φίλος του ἀπήντησε. «Μοῦ εἶπεν εἰς τὸ ἔξῃς νὰ μὴ συνταξιδεύω μὲ τοιοῦτους φίλους, οἱ ὅποιοι δὲν παραμένουσιν εἰς τοὺς κινδύνους.

Χρόνος τῶν ῥημάτων.

Ὁ μαθητὴς γράφει	τὸ μάθημα.
Ὁ μαθητὴς ἔγραψε	τὸ μάθημα.
Ὁ μαθητὴς θὰ γράψῃ	τὸ μάθημα.

Τὸ ῥῆμα **γράφει** φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος, δηλ. τὸ γράψιμον, γίνεται τώρα, εἰς τὸ παρόν.

Τὸ ῥῆμα **ἔγραψε** φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν.

Τὸ ῥῆμα **θὰ γράψῃ** φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον.

Τὰ ῥήματα φανερώνουσι διὰ διαφορῶν τύπων τῶν τὸν χρόνον, καθ' ὃν γίνεται ἡ διάθεσις αὐτῶν.

§ 89. Οἱ τύποι τῶν ῥημάτων, διὰ τῶν ὁποίων φανερώνεται ὁ χρόνος, καθ' ὃν γίνεται ἡ διάθεσις αὐτῶν, λέγονται **χρόνοι τῶν ῥημάτων**.

Οἱ χρόνοι τῶν ῥημάτων εἶναι οἱ ἑξῆς ὀκτώ·

1. Ὁ **ἔνεστώς**, ὁ ὁποῖος φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος συμβαίνει τώρα δά, ὅτε γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ, δηλ. ἐν τῷ παρόντι (ἐνεστώτι) χρόνῳ· π. χ. **τρώγω, γράφω, λύω**.
2. Ὁ **παρατατικός**, ὁ ὁποῖος φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος συνέβαινεν ἐν διαρκείᾳ πρὸ τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ, δηλ. συνέβαινεν ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ· π. χ. **ἔτρωγον, ἔγραφον, ἔλυον**.
3. Ὁ **διαρκῆς μέλλων**, ὁ ὁποῖος φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ διαρκῶς εἰς τὸ μέλλον· π. χ. **θὰ γράφω, θὰ λύω**.
4. Ὁ **στιγμιαῖος μέλλων**, ὁ ὁποῖος φανερώνει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον· π. χ. **θὰ γράψω, θὰ λύσω**.

5. **Ο άδριςτος**, ό όποίος φανερώνει ότι ή διάθεσις του όήματος συνέβη εις τον παρελθόντα χρόνον· π. χ. *έγραφα, έλυσα.*

6. **Ο παρακείμενος**, ό όποίος φανερώνει ότι ή διάθεσις του όήματος έχει εκτελεσθῆ κατά τον χρόνον, κατά τον όποιον γίνεται λόγος περι αύτου· π. χ. *έχω γράψει, έχω λύσει.*

7. **Ο υπερσυντέλικος**, ό όποίος φανερώνει ότι ή διάθεσις του όήματος είχαν εκτελεσθῆ προ του χρόνου, καθ' όν γίνεται λόγος περι αύτου· π. χ. *είχον γράψει, είχον λύσει.*

8. **Ο τετελεσμένος μέλλον**, ό όποίος φανερώνει ότι ή διάθεσις του όήματος θα έχη εκτελεσθῆ εις τό μέλλον· θα έχω γράψει, θα έχω λύσει.

§ 90. Τα σημεία του χρόνου είναι τρία· τό παρόν, τό παρελθόν και τό μέλλον.

Έκ των χρόνων των όημάτων αναφέρονται

1) εις τό παρόν ό **ένεστώς** και ό **παρακείμενος**·

2) εις τό παρελθόν ό **παρατακτικός**, ό **άδριςτος** και ό **υπερσυντέλικος** και

3) εις τό μέλλον οι **μέλλοντες**, ό **στιγμαίος**, ό **διαρκής** και ό **τετελεσμένος**.

Έγκλίσεις του όήματος.

Ποτίζω τον κήπον.

Έάν ποτίζης τον κήπον, θα έχης καρπούς.

Πότιζε τακτικά τον κήπον.

Τό όημα **ποτίζω** διά των τύπων του **ποτίζω, εάν ποτίζης, πότιζε** φανερώνει την διάθεσίν του (τό πότισμα) κατά τρεις διαφόρους τρόπους εις τον ένεστῶτα χρόνον· διά του **ποτίζω** ως πραγματικήν και ώρισμένην, διά του **εάν ποτίζης** ούχι ως πραγματικήν, άλλ' ως ύποθετικήν, και διά του **πότιζε** ως προσταγήν ή προτροπήν.

§ 91. Οι διάφοροι τρόποι, κατά τούς όποιους διακρίνεται ή διάθεσις του όήματος εις τινα χρόνον, λέγονται **έγκλίσεις**. Είναι δέ αι έγκλίσεις αι έξής·

1) **Η άριστική**, διά της όποιας ή διάθεσις του όήματος παριστάνεται ως πραγματική και ώρισμένη.

2) **Η ύποτακτική**, διά της όποιας ή διάθεσις του όήματος παριστάνεται ούχι ως πραγματική, άλλ' ως ύποθετική ή έπιζόμενη.

3) **Η προστακτική**, διά της όποιας ή διάθεσις του όήματος παριστάνεται ως προσταγή, προτροπή ή παράκλησις.

Σημ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ὑπάρχει καὶ ἡ *εὐκτική*, διὰ τῆς ὁποίας παριστάνεται ἡ διάθεσις τοῦ ῥήματος ὡς εὐχή.

Ὀνοματικοὶ τύποι τῶν ῥημάτων.

Τὸ *πτύειν* κατὰ γῆς ἀπαγορεύεται.

Ὁ *ἀσθενῶν* ἄνθρωπος εἶναι δυστιγής.

Ὁ *ἐπιμελούμενος* μαθητὴς προκόπτει.

Ἐντὶ νὰ λέγωμεν τὸ *πτύειν*, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν τὸ *πτύσιμον*.

Ἐντὶ νὰ λέγωμεν ὁ *ἀσθενῶν*, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ὁ *ἀσθενής*.

Ἐντὶ νὰ λέγωμεν ὁ *ἐπιμελούμενος*, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ὁ *ἐπιμελής*.

Οἱ τύποι οὗτοι τῶν ῥημάτων ἔχουσι σημασίαν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων.

§ 92. Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος, ὁ ὁποῖος ἔχει σημασίαν οὐσιαστικοῦ, λέγεται *ἀπαρέμφατον* π. χ. τὸ *πτύειν*, τὸ *τρέχειν* (τὸ τρέξιμον), τὸ *κλέπτειν* (ἢ κλοπή).

Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι γένους οὐδετέρου καὶ κλίνεται εἰς τὸν ἐνικὸν μόνον ἀριθμὸν διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἀρθρου μόνον καὶ οὐχὶ τῆς καταλήξεως π. χ. τὸ *τρέχειν*, τοῦ *τρέχειν*, τῷ *τρέχειν*, τὸ *τρέχειν*.

§ 93. Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος, ὁ ὁποῖος ἔχει σημασίαν ἐπιθέτου, λέγεται *μετοχή* π. χ. ὁ *ἀσθενῶν* (ὁ ἀσθενής), ὁ *λάμπων* (ὁ λαμπρός).

Αἱ μετοχαὶ εἶναι ῥηματικά ἐπίθετα τρικατάληκτα, τριτόκλιτα ἢ δευτερόκλιτα π. χ. ὁ *γράφων* — ἡ *γράφουσα* — τὸ *γράφον*, ὁ *παιδευόμενος* — ἡ *παιδευομένη* — τὸ *παιδευόμενον*.

Φωνὴ τῶν ῥημάτων.

Γράφω — ἐργάζομαι.

Οἱ τύποι τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα τελειώνουσιν εἰς *ω* εἰς τὸ α' πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἐνεστώτος, λέγονται *φωνῆς τῶν εἰς ω* ἢ *ἐνεργητικῆς φωνῆς* π. χ. *γράφω*, *τρέχω*, *λύω*.

Οἱ τύποι τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα τελειώνουσιν εἰς *μαι* εἰς τὸ α' πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἐνεστώτος, λέγονται *φωνῆς τῶν εἰς μαι* ἢ *παθητικῆς φωνῆς* π. χ. *λέγομαι*.

§ 94. Τὰ ῥήματα λοιπὸν εἶναι ἢ φωνῆς τῶν εἰς *ω* (ἐνεργητικῆς φωνῆς) ἢ τῶν εἰς *μαι* (παθητικῆς φωνῆς).

Τὰ ῥήματα εἰς ἑκάστην ἔγκλισιν ἑκάστου χρόνου κλίνονται

κατὰ τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

*Ὅπως εἰς τὰ ὀνόματα, τοιοῦτρόπως καὶ εἰς τὰ ῥήματα τὸ μέρος, αὐτῶν, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται, λέγεται *κατάληξις*, τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν μεταβάλλεται λέγεται *θέμα** τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται *χαρακτήρ*.

Φωνὴ τῶν εἰς ω βαρυτόνων.

1. Σχηματισμὸς τοῦ ἐνεστώτος.

Ὀριστική.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντικὸς ἀριθμὸς	
Πρόσωπ.	α' ἐγὼ	λύω	ἡμεῖς λύομεν
»	β' σὺ	λύεις	σεῖς λύετε
»	γ' ἐκεῖνος	λύει	ἐκεῖνοι λύουσι

*Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς ω βαρυτόνων ἔχει τὰς ἐξῆς κατάληξεις:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντικὸς ἀριθμὸς	
α'	ω		ομεν
β'	εις		ετε
γ'	ει		ουσι

Ὑποτακτική.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντικὸς ἀριθμὸς	
α'	ἐγὼ ἂν λύω	ἡμεῖς ἂν λύομεν	
β'	σὺ ἂν λύῃς	σεῖς ἂν λύητε	
γ'	ἐκεῖνος ἂν λύῃ	ἐκεῖνοι ἂν λύωσι	

Τῆς ὑποτακτικῆς προηγεῖται ἡ λέξις *ἂν, εἰάν, ὅταν, γάρ*.

*Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς ω βαρυτόνων ῥημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς κατάληξεις:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντικὸς ἀριθμὸς	
α'	ω		ομεν
β'	ῃς		ητε
γ'	ῃ		ωσι

Προστακτική.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντικὸς ἀριθμὸς	
β'	λυε	λύετε	
γ'	ας λύη	ας λύωσι	

§ 95. Ἡ προστακτικὴ δὲν ἔχει πρῶτα πρόσωπα.

Εἰς τὰ δευτέρω πρόσωπα ἔχει τὰς κατάληξεις *ε-ετε** τὰ τρία πρόσωπα σχηματίζει ἐκ τῶν τρίτων προσώπων τῆς ὑποτακτικῆς; προηγουμένης τῆς λέξεως *ας*.

Εὐκτική.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἡ εὐκτική τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ὡς ἑξῆς:

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	λύοιμι (εἶθε νὰ λύω)	λύομεν (εἶθε νὰ λύωμεν)
β'	λύοις (εἶθε νὰ λύης)	λύοιτε (εἶθε νὰ λύητε)
γ'	λύοι (εἶθε νὰ λύῃ)	λύοιεν (εἶθε νὰ λύωσι)

Ἐνομαστικοὶ τύποι τοῦ ἐνεστώτος.

α'	Ἀπαρέμφατον τὸ λύειν	β'	Μετοχή. ὁ λύων ἡ λύουσα τὸ λῦον
----	-------------------------	----	--

Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς ω βαρῦτόνων ῥημάτων ἔχει τὴν κατάληξιν *ειν*, ἡ δὲ μετοχὴ τὴν *ων - οῦσα - ον*.

Ἡ μετοχὴ κλίνεται ὡς τρίτοκλιτον καὶ τρικατάληκτον ἐπίθετον, τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον, ὅπως τὰ ὀδοντόφωνα τῆς Γ' κλίσεως τὰ ἔχοντα θέμα εἰς *οντ*, τὰ δὲ θηλυκὰ κατὰ τὴν Α' κλίσιν ὡς ἑξῆς:

	Ἐνικός ἀριθμὸς					
Ἐνομ.	ὁ	λύων	ἡ	λύουσα	τὸ	λῦον
Γεν.	τοῦ	λύοντος	τῆς	λυούσης	τοῦ	λύοντος
Δοτ.	τῷ	λύοντι	τῇ	λυούσῃ	τῷ	λύοντι
Αἰτ.	τὸν	λύοντα	τὴν	λύουσαν	τὸ	λῦον
Κλητ.	ὦ	λύων	ὦ	λύουσα	ὦ	λῦον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ἐνομ.	οἱ	λύοντες	αἱ	λύουσαι	τὰ	λύοντα
Γεν.	τῶν	λύοντων	τῶν	λυουσῶν	τῶν	λύοντων
Δοτ.	τοῖς	λύουσι	ταῖς	λυούσαις	τοῖς	λύουσι
Αἰτ.	τούς	λύοντας	τάς	λυούσας	τὰ	λύοντα
Κλ.	ὦ	λύοντες	ὦ	λύουσαι	ὦ	λύοντα

Ἡ κλητικὴ τῶν μετοχῶν εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν.

Τὸ α τῶν θηλυκῶν εἶναι βραχύ, διότι τὸ ἀρσενικὸν εἶναι τῆς Γ' κλίσεως.

Γύν. 65. Σχηματίσατε τὸν ἐνεστώτα εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν τῶν ῥημάτων *παιδεύω, τρέχω, γράφω*.

β' Κλίνατε τὰς μετοχὰς αὐτῶν.

2. Σχηματισμὸς τοῦ παρατατικού.

Ὀριστική.

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	ἔλυον	ἔλύομεν
β'	ἔλυες	ἔλύετε
γ'	ἔλυε	ἔλυον

Ο παρατατικός μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν εὐρίσκεται.
 Ὁ παρατατικός τῶν εἰς ω βαρυστόνων ῥημάτων ἔχει τὰς
 ἑξῆς καταλήξεις:

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	ον	ομεν
β'	ες	ετε
γ'	ε	ον

Τὸ πρῶτον ἐνικὸν καὶ τρίτον πληθυντικὸν πρόσωπον ἔχουσι
 τὴν ἰδίαν κατάληξιν.

Γύμν. 66. Σχηματίσατε τὸν παρατατικὸν τῶν ῥημάτων παιδείω
 τρέφω, γράφω.

3. Σχηματισμὸς τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος.

Ὀριστική.

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	θὰ λύσω	θὰ λύσωμεν
β'	θὰ λύσης	θὰ λύσητε
γ'	θὰ λύσῃ	θὰ λύσωσι

Καὶ ὁ στιγμιαίος μέλλον ἔχει τὰς καταλήξεις τῆς ὑποτακτι-
 κῆς τοῦ ἐνεστώτος μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῆρος σ προηγου-
 μένης τῆς λέξεως θά.

Οἱ μέλλοντες μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν εὐρίσκονται, ὅπως καὶ
 ὁ παρατατικός.

Σημ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ὁ μέλλον σχηματίζεται ἄνευ τοῦ θά
 διὰ προσθήκης εἰς τὸ θέμα τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεστώτος
 μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῆρος σ· π.χ. ὀριστ. λύσω—λύσεις—
 λύσει· ἐνκτ. λύσοιμι—λύσοις—λύσοι· ἀπαρέμφ. λύσειν· μετοχή
 ὁ λύσων.

4. Σχηματισμὸς τοῦ ἀόριστου.

Ὀριστική.

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	ἔλυσα	ἔλύσαμεν
β'	ἔλυσας	ἔλύσατε
γ'	ἔλυσε	ἔλυσαν

Ὁ ἀόριστος τῶν εἰς ω ῥημάτων ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	α	αμεν
β'	ας	ατε
γ'	ε	αν

§ 96. Ὁ ἀόριστος, ὅπως καὶ ὁ στιγμιαῖος μέλλων, πρὸ τῶν καταλήξεων λαμβάνει σ, τὸ ὁποῖον λέγεται *χρονικὸς χαρακτήρ*.

Ὑποτακτικὴ.

	Ἐνικὸς ἀριθμὸς	Πληθυντικὸς ἀριθμὸς
α'	ἂν λύσω	ἂν λύσωμεν
β'	ἂν λύσῃς	ἂν λύσητε
γ'	ἂν λύσῃ	ἂν λύσωσι

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου ἔχει τὰς αὐτὰς καταλήξεις μετὰ τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος σ.

Προστακτικὴ.

	Ἐνικὸς ἀριθμὸς	Πληθυντικὸς ἀριθμὸς
β'	λύσον	λύσατε
γ'	ἄς λύσῃ	ἄς λύσωσι

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἀορίστου εἰς τὰ δευτέρω πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις *ον* — *ατε* μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος σ. Τὰ τρίτω πρόσωπα εἶναι ἡ ὑποτακτικὴ προηγουμένης τῆς λέξεως *ἄς*.

Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ἀορίστου.

α' Ἀπαρέμφατον.

Εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν ἀπαρέμφατον τοῦ ἀορίστου δὲν μεταχειρίζομεθα· ἐν τῇ ἀρχαίᾳ λαμβάνει τὴν κατάληξιν *σαι* μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος· π. χ. λύσαι.

β' Μετοχή.

ὁ λύσας — ἡ λύσασα — τὸ λύσαν.

Ἡ μετοχὴ εἶναι τριτόκλιτον τρικατάληκτον ἐπίθετον εἰς *αντ'*. Τὸ *ντ* πρὸ τοῦ *ς* ἀποβάλλεται καὶ τὸ *α* βραχὺ τρέπεται εἰς *α* μακρόν.

Ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου κλίνεται ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	λύσας	ἡ	λύσασα	τὸ	λύσαν
Γεν.	τοῦ	λύσαντος	τῆς	λυσάσης	τοῦ	λύσαντος
Δοτ.	τῷ	λύσαντι	τῇ	λυσάσῃ	τῷ	λύσαντι
Αἰτ.	τόν	λύσαντα	τήν	λύσασαν	τὸ	λύσαν
Κλητ.	ὦ	λύσας	ὦ	λύσασα	ὦ	λύσαν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	λύσαντες	αἱ	λύσασαι	τὰ	λύσαντα
Γεν.	τῶν	λυσάντων	τῶν	λυσασῶν	τῶν	λυσάντων
Δοτ.	τοῖς	λύσασι	ταῖς	λυσάσαις	τοῖς	λύσασι
Αἰτ.	τούς	λύσαντας	τάς	λυσάσας	τὰ	λύσαντα
Κλητ.	ὦ	λύσαντες	ὦ	λύσασαι	ὦ	λύσαντα

Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ εἶναι ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆν.

Γύμν. 67. Σχηματίζετε τὸν ἀρίστον εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τῶν ῥημάτων *παιδεύω, τρώω, γράφω.*

Γύμν. 68. Τὴν μετοχὴν τοῦ ἀρσενικοῦ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων κλίνατε εἰς ὅλα τὰ γένη.

5. Σχηματισμὸς τοῦ παρακειμένου.

Ὀριστικὴ.

Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α' ἔχω λύσει	ἔχομεν λύσει
β' ἔχεις λύσει	ἔχετε λύσει
γ' ἔχει λύσει	ἔχουσι λύσει

Ὁ παρακειμένος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου *λύσει*.

Τὸ ῥῆμα *ἔχω* βοηθεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ παρακειμένου, ὑπερσυντέλικου καὶ τετελεσμένου μέλλοντος καὶ διὰ τοῦτο λέγεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει **βοηθητικὸν ῥῆμα.**

6. Σχηματισμὸς τοῦ ὑπερσυντέλικου.

Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α' εἶχον λύσει	εἶχομεν λύσει
β' εἶχες λύσει	εἶχετε λύσει
γ' εἶχε λύσει	εἶχον λύσει

Ὁ ὑπερσυντέλικος σχηματίζεται ἐκ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *ἔχω* — *εἶχον* καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου *λύσει*.

7. Σχηματισμὸς τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος.

Ὀριστικὴ.

Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α' θὰ ἔχω λύσει	θὰ ἔχομεν λύσει
β' θὰ ἔχης λύσει	θὰ ἔχητε λύσει
γ' θὰ ἔχη λύσει	θὰ ἔχωσι λύσει

Ὁ τετελεσμένος μέλλον σχηματίζεται ἐκ τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *ἔχω*, *θὰ ἔχω*, καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου *λύσει*.

Ὁ παρακειμένος, ὑπερσυντέλικος καὶ τετελεσμένος μέλλον εὐρίσκονται μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν.

Σπανίως ὁ παρακειμένος εὐρίσκεται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις π. χ. *ἂν ἔχω λύσει* — *ἔχε λύσει*.

Αἱ ἄλλαι ἐγκλίσεις σχηματίζονται ἐκ τῶν ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεστώτος τοῦ *ἔχω* καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου *λύσει*.

Γόμν. 69. Σχηματίσατε τὸν πιπρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τε-
τελειωμένον μέλ' ὄντα τῶν ῥημάτων παιδεύω, τρέχω, γράφω.

Φωνὴ τῶν εἰς μαι βαρυτόνων.

1. Σχηματισμὸς τοῦ ἐνεστώτος.

Ὅριστική.

Ἐνικός ἀριθμὸς

α' λύομαι

β' λύεσαι

γ' λύεται

Πληθυντικός ἀριθμὸς

λύμεθα

λύεσθε

λύονται

Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς μαι βαρυτόνων ῥημάτων
ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

Ἐνικός ἀριθμὸς

α' ομαι

β' εσαι

γ' εται

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ομεθα

εσθε

ονται

Ἡ κατάληξις τοῦ γ' ἐνικοῦ εται τῶν εἰς μαι ῥημάτων γρά-
φεται μὲ τὴν δίφθογγον αι, ἐνῶ ἢ τοῦ β' πληθυντικοῦ τῶν εἰς ω
ῥημάτων ετε γράφεται μὲ ε' π. χ. σεῖς λύετε τὰ ἴστιά τοῦ πλοίου,
ὁ λέων λύεται τῶν δεσμῶν λούετε τὸ σῶμα, ὁ Δημήτριος
λούεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὑποτακτική.

Ἐνικός ἀριθμὸς

α' ἂν λύωμαι

β' ἂν λύῃσαι

γ' ἂν λύῃται

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ἂν λυώμεθα

ἂν λύῃσθε

ἂν λυῶνται

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς μαι βαρυτόνων ῥημά-
των ἔχει τὰς ἑξῆς καταλήξεις.

Ἐνικός ἀριθμὸς

α' ὦμαι

β' ἦσαι

γ' ἦται

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ὴμεθα

ἦσθε

ῶνται

Προστακτική.

Ἐνικός ἀριθμὸς

β' λύου

γ' ἄς λύῃται

Πληθυντικός ἀριθμὸς

εσθε

ἄς λυῶνται

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς μαι βαρυτόνων
ῥημάτων εἰς τὰ δεύτερα πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις

ου-εσθε. Τὰ τρίτα πρόσωπα σχηματίζονται ἐκ τῶν τρίτων προσώπων τῆς ὑποτακτικῆς, προηγουμένης τῆς λέξεως **ἄς**.

Εὐκτική.

Ἡ εὐκτική ἐν τῇ ἀρχαίᾳ σχηματίζεται ὡς ἐξῆς·

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	λυοίμην	λυοίμεθα
β'	λύοιο	λύοισθε
γ'	λύοιτο	λύοιντο

Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ἐνεστώτος.

α'	Ἀπαρέμφατον τὸ λύεσθαι	β'	Μετοχή ὁ λυόμενος ἡ λυομένη τὸ λυόμενον
----	---------------------------	----	--

Τὸ ἀπαρέμφατον ἔχει τὴν κατάληξιν **εσθαι**.

Ἡ μετοχή τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς **μαι** βαρυτόνων ἔχει τὴν κατάληξιν **ομενος-η-ον** καὶ εἶναι ἐπίθετον τρικατάληκτον δευτερόκλιτον, κλίνεται δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν Β' κλίσειν, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὰ εἰς **η** θηλυκὰ τῆς Α' κλίσεως.

Γύμν. 70. Σχηματίσατε τὸν ἐνεστώτα εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν τῶν ῥημάτων, **παιδεύομαι, ἐργάζομαι, μάχομαι, ἔρχομαι, κολύομαι.**

2. Σχηματισμὸς τοῦ παρατατικοῦ.

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	ἐλύομην	ἐλύομεθα
β'	ἐλύεσο = ο υ	ἐλύεσθε
γ'	ἐλύετο	ἐλύοντο

Ὁ παρατατικός τῶν εἰς **μαι** βαρυτόνων ῥημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς καταλήξεις·

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	ομην	ομεθα
β'	εσο	εσθε
γ'	ετο	οντο

Γύμν. 71. Σχηματίσατε τὸν παρατατικὸν τῶν ῥημάτων **παιδεύομαι, κολύομαι, μάχομαι.**

3. Σχηματισμὸς τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος.

Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	θὰ λύωμαι	θὰ λυόμεθα
β'	θὰ λύησαι	θὰ λύησθε
γ'	θὰ λύηται	θὰ λύωνται

Ἡ διαρκῆς μέλλων τῶν εἰς *μαι* βαρυτόνων ῥημάτων σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος, προηγουμένης τῆς λέξεως *θα*.

4. Σχηματισμός τοῦ στιγμιαίου μέλλοντος.

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' θά λυθῶ	θά λυθῶμεν
β' θά λυθῆς	θά λυθῆτε
γ' θά λυθῆ	θά λυθῶσι

Ἡ στιγμιαία μέλλων τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ *θα* καὶ τοῦ *λυθῶ - λυθῆς* κ. λ. π., τὸ ὁποῖον εἶναι ὑποτακτικὴ τοῦ ἀόριστου τῶν εἰς *μαι*.

Γύμν. 72. Σχηματίσατε τοὺς μέλλοντας τῶν ῥημάτων *παιδεύομαι, κολύομαι*.

5. Σχηματισμός τοῦ ἀόριστου.

Ὀριστικῆ.

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' ἐλύθην	ἐλύθημεν
β' ἐλύθης	ἐλύθητε
γ' ἐλύθη	ἐλύθησαν

Ἡ ἀόριστος τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς καταλήξεις

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' ἦν	ἦμεν
β' ἦς	ἦτε
γ' ἦ	ἦσαν

Ἡ ἀόριστος τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων πρὸ τῶν καταλήξεων λαμβάνει τὸν χρονικὸν χαρακτήρα *θ*.

Υποτακτικῆ.

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' ἄν λυθῶ	ἄν λυθῶμεν
β' ἄν λυθῆς	ἄν λυθῆτε
γ' ἄν λυθῆ	ἄν λυθῶσι

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀόριστου τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων ἔχει τὰς ἐξῆς καταλήξεις·

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
α' ᾧ	ᾧμεν
β' ᾧς	ᾧτε
γ' ᾧ	ᾧσι

Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων τονίζεται ἐπὶ τῆς καταλήξεως καὶ περισπᾶται.

Προστακτικὴ.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

β'	λύθητι	λυθη̄τε
γ'	ἄς λυθη̄	ἄς λυθῶσι

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἀορίστου τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων εἰς τὰ δευτέρα πρόσωπα ἔχει τὰς καταλήξεις *ηυ—ήτε*· εἰς τὰ τρίτα πρόσωπα σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς προηγουμένης τῆς λέξεως *ἄς*.

Μετοχή.

Ὁ λυθεῖς — ἡ λυθεῖσα — τὸ λυθέν.

Ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου τῶν εἰς *μαι* ῥημάτων εἶναι ἐπίθετον τρικατάληκτον τριτόκλιτον· κλίνεται δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὰ ὀδοντοφωρόληκτα τῆς Γ' κλίσεως, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὴν Α' κλίσειν ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	ὁ λυθεῖς	ἡ λυθεῖσα	τὸ λυθέν
Γεν.	τοῦ λυθέντος	τῆς λυθείσης	τοῦ λυθέντος
Δοτ.	τῷ λυθέντι	τῇ λυθείσῃ	τῷ λυθέντι
Διτ.	τὸν λυθέντα	τὴν λυθείσαν	τὸ λυθέν
Κλητ.	ὦ λυθεῖς	ὦ λυθείσα	ὦ λυθέν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὅν.	οἱ λυθέντες	αἱ λυθείσαι	τὰ λυθέντα
Γεν.	τῶν λυθέντων	τῶν λυθεισῶν	τῶν λυθέντων
Δοτ.	τοῖς λυθεῖσι	ταῖς λυθείσαις	τοῖς λυθεῖσι
Διτ.	τούς λυθέντας	τάς λυθείσας	τά λυθέντα
Κλητ.	ὦ λυθέντες	ὦ λυθείσαι	ὦ λυθέντα

Γύμν. 73. Σχηματίσατε τὸν ἀόριστον εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ ῥήματος *παιδεύομαι* καὶ κλίνετε τὴν μετοχὴν καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

6. Σχηματισμὸς τοῦ παρακειμένου.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

α'	ἔχω λυθῆ	ἔχομεν λυθῆ
β'	ἔχεις λυθῆ	ἔχετε λυθῆ
γ'	ἔχει λυθῆ	ἔχουσι λυθῆ

Ὁ παρακείμενος τῶν εἰς **μαι** ῥημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **ἔχω** καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου **λυθῆ**.

7. Σχηματισμὸς τοῦ ὑπερσυντέλικου.

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	εἶχον λυθῆ	εἶχομεν λυθῆ
β'	εἶχετε λυθῆ	εἶχετε λυθῆ
γ'	εἶχε λυθῆ	εἶχον λυθῆ

Ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν εἰς **μαι** ῥημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **ἔχω** καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου **λυθῆ**.

8. Σχηματισμὸς τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος.

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
α'	θὰ ἔχω λυθῆ	θὰ ἔχωμεν λυθῆ
β'	θὰ ἔχητε λυθῆ	θὰ ἔχητε λυθῆ
γ'	θὰ ἔχη λυθῆ	θὰ ἔχωσι λυθῆ

Ὁ τετελεσμένος μέλλον τῶν εἰς **μαι** ῥημάτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ διαρκοῦς μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **ἔχω** καὶ τοῦ ῥηματικοῦ τύπου **λυθῆ**.

Γύμν. 74. Σχηματίσατε τὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελεσμένον μέλλοντα τῶν ῥημάτων *παιδεύομαι, κωλύομαι.*

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων.

Ἐκ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων καὶ εἰς τὰς δύο φωνὰς ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται διὰ μιᾶς λέξεως καὶ λέγονται **ἀπλοὶ χρόνοι**.

Οἱ δὲ μέλλοντες, ὁ παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος σχηματίζονται διὰ περισσοτέρων τῆς μιᾶς λέξεων καὶ λέγονται **σύνθετοι χρόνοι**.

Τὸ ῥῆμα **ἔχω**, τὸ ὁποῖον βοηθεῖ τὸν σχηματισμὸν τῶν συνθέτων χρόνων, λέγεται **βοηθητικὸν ῥῆμα**.

Ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ τοὺς ὀνομαστικούς τύπους ἔχουσιν ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ ἀόριστος καὶ τῶν δύο φωνῶν.

Οἱ ἄλλοι χρόνοι εὐρίσκονται μόνον εἰς τὴν **δριστικὴν ἐγκλίσιν**.

Α Υ Ξ Η Σ Ι Ξ

Ἐνεστώς	λύω	λύομαι	ἀκούω	εὔχομαι
Παρατατικός	ἔλυον	ἐλύομην	ἤκουον	ἠύχομην
Ἀόριστος	ἔλυσα	ἐλύθην	ἤκουσα	ἠύχθην

Τὰ ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀόριστου ἢ λαμβάνουσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος **ε** ψιλούμενον

ἢ τρέπουσι τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος βραχὺ φωνήεν εἰς μακρὸν ἢ μεταβάλλουσι τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος δίφθογγον. Τὸ πάθημα τοῦτο λέγεται **αὔξεις**.

§ 97. α') Ὅταν ἡ αὔξεις εἶναι τὸ ε, λέγεται συλλαβικὴ αὔξεις καθ' ὅσον τὸ θέμα αὐξάνει κατὰ μίαν συλλαβήν.

Συλλαβικὴν αὔξιν λαμβάνουσι τὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμενα ῥήματα π. χ. **λύω-ἔλυον-ἔλυσα, τρέχω-ἔτρεχον-ἔτρεξα**.

Τὰ ἀπὸ ρ ἀρχόμενα ῥήματα μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξιν διπλασιάζουσι τὸ ρ π. χ. **ῥάπτω-ἔρραπτον, ῥέω-ἔρρεον**.

§ 98. β') Ὅταν ἡ αὔξεις εἶναι τροπὴ τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος βραχέος φωνήεντος ἢ τῆς δίφθογγου εἰς μακρὸν φωνήεν ἢ εἰς ἄλλην ἀντίστοιχον δίφθογγον, λέγεται **χρορικὴ αὔξεις**.

Χρονικὴν αὔξιν λαμβάνουσι τὰ ἀπὸ βραχέος φωνήεντος ἀρχόμενα ῥήματα ἢ ἀπὸ τὰς δίφθογγους **αι, αυ, ευ** καὶ **οι**.

Ταῦτα τρέπουσι

α') τὸ **α** καὶ **ε** εἰς **η** π. χ. **ἀκούω-ἤκουον, ἐλπίζω-ἤπιζον**

β') τὸ **ο** εἰς **ω** π. χ. **δπλίζομαι-ὤπλιζόμην**

γ') τὸ **ι** καὶ **υ** βραχέα εἰς **ι** καὶ **υ** μακρά π. χ. **ἰσχύω-ἴσχυον ὑβρίζω-ὑβρίζον**

δ') τὸ **αι** εἰς **η** π. χ. **αἰσθάνομαι-ἤσθανόμην**

ε') τὸ **αυ** καὶ **ευ** εἰς **ηυ** π. χ. **αὐξάνω-ἠύξανον, εὐχομαι-ἠύχομην**.

ς') τὸ **οι** εἰς **ω** π. χ. **οἰκτίρω-ὤκτιρον**.

Ἡ αὔξεις μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλισιν γίνεται, οὐχὶ δὲ εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις π. χ. **ἔλυσα, ἂν λύσω, λύσατε**.

ῥήματά τινα ἀρχόμενα ἀπὸ ε τρέπουσιν αὐτὸ κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξιν εἰς **ει** καὶ οὐχὶ εἰς **η** συνηθέστερα τούτων εἶναι τὰ ἕξῃς **ἔχω-εἶχον, ἔρω-εἶρπον, ἐλκύνω-εἶλκνον, ἐργάζομαι-εἰργάζομην**.

Τὸ ῥήμα **ἐορτάζω** λαμβάνει τὴν χρονικὴν αὔξιν ἐν τῇ δευτέρᾳ συλλαβῇ π. χ. **εἴορταζον-εἴορτασα**.

ΑΥΞΗΣΙΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Προλέγω	συντρέχω	καταδιώκω
προέλεγον	συνέτρεχον	κατεδίωκον

Τὰ σύνθετα ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶναι πρόθεσις, λαμβάνουσι τὴν αὔξιν μετὰ τὴν πρόθεσιν, ἐν ἀρχῇ τοῦ ῥήματος.

Ἄν ἡ προθέσις λήγῃ εἰς φωνῆν (πλὴν τῆς *πρὸ* καὶ *περὶ*) μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν γίνεται ἔκθλιψις· π. χ. *καταδιώκω-καταεδιώκον - κατεδιώκον, ἀναβαίνω - ἀναέβαινον - ἀνέβαινον.*

Μερικὰ ῥήματα ἐκ προθέσεων σύνθετα αὐξάνουσιν ἐν ἀρχῇ τῆς προθέσεως καὶ οὐχὶ ἔσωθεν· συνηθέστερα τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς·

καθίζω	ἐκάθιζον
κάθημαι	ἐκαθήμην
ἐγγυῶμαι	ἠγγυώμην
ἐναντιοῦμαι	ἠναντιούμην
ἀμφισθετῶ	ἠμφισθήτουν

Γύμν. 75. Ἀντιγράψατε καὶ τρέψατε τὰ ῥήματα τῶν ἑξῆς προτάσεων·

α') Εἰς παρατατικόν.

Οἱ μαθηταὶ τρέχουσιν εἰς τὴν ἀγλήν. — Ἡ πηγὴ ῥέει ὕδωρ καθαρόν. — Ὁ κηπουρὸς ἐργάζεται εἰς τὸν κήπον. — Τὸ δένδρον αὐξάνει βραδέως. — Ὁ Γεώργιος ἀκούει μουσικὴν. — Τὰ πρόβατα ἀναβαίνουσιν εἰς τὰ ὄρη. — Ὁ κύων καταδιώκει τὸν λύκον.

β') Εἰς ἀόριστον.

Ὁ μαθητὴς παιδεύεται εἰς τὰ σχολεῖα. — Ὁ ἵππος τρέχει. — Ὁ ἱερεὺς εὔχεται. — Καταγράφω τὰ ὀνόματα τῶν πολιτῶν. — Ὀπλιζομαι με ἐλπίδα.

Σχηματισμὸς τῶν χρόνων τῶν βαρυτόνων ῥημάτων.

Δύω	παιδεύω
γράφω	τρέχω

Ἐκ τῶν ῥημάτων ἄλλα μὲν ἔχουσι χαρακτηρὰ *φωνῆν* καὶ ἄλλα *σύμφωνον*.

Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι χαρακτηρὰ *φωνῆν* ἢ δίφθογγον, λέγονται *φωνηεντόληκτα*.

Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι χαρακτηρὰ *σύμφωνον*, λέγονται *συμφωνόληκτα*.

Τὰ *φωνηεντόληκτα* εἶναι *ἀσυναίρετα* καὶ *συνηρημένα*.

1. Φωνηεντόληκτα άσυναλγιστα.

Παράδειγμα φωνηεντολήκτων ῥημάτων

α' Φωνή τῶν εἰς ω (ἐνεργητική).

	Ὅριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Ἄσπαρ.	Μετοχή
Ἑνεστώδς	λύω — λύεις — λύει λύομεν — λύετε — [λύουσι]	ἂν λύω — λύῃς [—λύῃ] ἂν λύωμεν — λύητε — λύωσι	λύε — ἄς λύῃ		ὁ λύων ἡ λύουσα τὸ λύων
Παρατατ.	ἔλυον — ἔλυες — ἔλυε ἐλύομεν — ἐλύετε [ἔλυον]				
Μέλλον	θὰ λύω — λύῃς — [λύῃ]				
	θὰ λύωμεν — λύητε [—λύωσι]				
στιγμιαίος	θὰ λύσω — λύσῃς [λύσῃ] θὰ λύσωμεν — λύ- [σητε — λύσωσι]				
Ἀόριστος	ἔλυσα — ἔλυσας — [ἔλυσα] ἐλύσαμεν — ἐλύσα- [τε — ἔλυσαν]	ἂν λύσω — λύ- [σῃς — λύσῃ] ἂν λύσωμεν — λύσητε — λύσωσι	λύσον — ἄς λύσῃ λύσατε — ἄς λύ- [σωσι]		ὁ λύσας ἡ λύσασα τὸ λύσαν
Παρακειμή.	ἔχω λύσει — ἔχεις [λύσει — ἔχει λύσει] ἔχομεν λύσει — ἔ- χετε λύσει — ἔχου- [σι λύσει]				
Ἑτεροσυντ. ἐλ.	εἶχον λύσει — εἶχες [λύσει — εἶχε λύσει]				
	εἶχομεν λύσει — εἴ- [χετε λύσει — εἶχον [—λύσει]				
Τετέλ. μέλλον	θὰ ἔχω λύσει — θὰ [ἔχῃς λύσει — θὰ [ἔχῃ λύσει] θὰ ἔχωμεν λύσει [θὰ ἔχητε λύσει — θὰ ἔχωσι [λύσει.				

β' Φωνή τῶν εἰς μαι (παθητική).

	Ὀριστική	Ὑποτακτική	Προστακτική	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἐνεστώσ	λύομαι — λύεσσι — [λύεσσι] λύομεθα — λύεσθε [— λύονται]	ἄν λύωμαι — λύ- [ησσι] — λύηται ἄν λύώμεθα — [λύησθε] — λύ- [ωνται]	λύε — ἄς λύηται	τό λύε- [σθαι]	ὁ λύόμε- [νος] ἡλυσομένη τό λύο- [μενον]
Παρατα.	ἐλύομην — ἐλύεσο [— ἐλύετο] ἐλύομεθα — ἐλύε- [σθε] — ἐλύοντο				
Μέλλον στιγμιώδης διαρκής	λύωμαι — λύησσι [— λύηται] θὰ λύώμεθα — λύ- [ησθε] — λύωνται				
	θὰ λυθῶ — λυθῆς [λυθῆ]				
	θὰ λυθώμεν — λυ- [θῆτε] — λυθῶσι				
Ἀόριστος	ἐλύθην — ἐλύθης [ἐλύθη] ἐλύθημεν — ἐλύθη- [τε] — ἐλύθησαν	ἄν λυθῶ — λυ- [θῆ] — λυθῆ ἄν λυθώμεν — [λυθῆτε] — λυ- [θῶσι]	λύθητι — ἄς λυθῆ		ὁ λυθείς ἡλυθείσα τό λυθέν
Παρακείμε.	ἔχω λυθῆ — ἔχεις [λυθῆ] — ἔχει λυθῆ ἔχομεν λυθῆ — ἔ- χετε λυθῆ — ἔχου- [σι λυθῆ]				
ὑπερσυντ.	εἶχον λυθῆ — εἶχες [λυθῆ] — εἶχε λυθῆ εἶχομεν λυθῆ — εἶ- [χετε λυθῆ] — εἶχον [λυθῆ]				
Τετ. μέλλον	θὰ ἔχω λυθῆ — θὰ [ἔχῃς λυθῆ] — θὰ [ἔχη λυθῆ] θὰ ἔχωμεν λυθῆ — (θὰ ἔχητε λυθῆ) — [θὰ ἔωσι λυθῆ]				

Τὸ θέμα τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων εὐρίσκομεν ἐκ τοῦ ἀ' προσώπου τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς, εἰς ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν *ω ἢ ομαι*. π. χ. λύω, θέμα *λυ*, κωλύομαι, θέμα *κωλυ*.

Μερικὰ ῥήματα φωνηεντόληκτα πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῆρος
θ λαμβάνουσι καὶ σ' π. χ. λούομαι — ἐλούσθην, ἀκούομαι — θὰ
ἀκουσθῶ, κλείομαι — ἐκλείσθην, χρίομαι — ἐχρίσθην.

Γόμν. 78. Σχηματίσατε ὅλους τοὺς χρόνους εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις
τῶν ῥημάτων *δακρύω, κωλύομαι, λούομαι.*

2. Συμφωνόληκτα ῥήματα.

Παράδειγμα συμφωνολήκτων ῥημάτων.

α' Φωνή τῶν εἰς ω (ἐνεργητική).

	Ὀριστική	Ὑποτακτική	Προστακτική	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἑνεστώς	διώκω—διώκεις— [διώκει διώκομεν—διώ- [χετε—διώκουσι	ἂν διώκω—δι- ώκης— διώκη ἂν διώκωμεν— διώκητε— δι- [ώκωσι	διώκε—ἄς διώκη διώκετε—ἄς διώ- [κωσι	τὸ διώκειν	ὁ διώκων ἡδιώκουσα τὸ διώκων
Παράτα.	ἐδίωκον—ἐδίωκες [ἐδίωκε ἐδιώκομεν— ἐδι- [ώχετε— ἐδίωκον				
Μέλλων	θα διώκω—θα διώκης—θα διώκη θα διώκωμεν— θα διώκητε— θα [διώκωσι				
	θα διώξω—θα δι- ώξης—θα διώξη θα διώξωμεν—θα διώξητε—θα διώ- [ξωσι				
Ἀόριστος	ἐδίωξα— ἐδίωξας [—ἐδίωξε ἐδιώξαμεν— ἐδι- [ώξατε— ἐδίωξαν	ἂν διώξω— δι- ώξης— διώξη ἂν διώξωμεν διώξητε— διώ- [ξωσι	διώξον—ἄς διώξη διώξατε—ἄς διώ- [ξωσι		ὁ διώξας ἡ διώξασα τὸ διώξαν
Παρακίμ.	ἔχω διώξει— ἔχεις διώξει— ἔχει διώ [ξει ἔχομεν διώξει— ἔχετε διώξει— [ἔχουσι διώξει				
Ὑπερσυντέλ.	εἶχον διώξει— εἶ- χες διώξει— εἶχε [διώξει εἶχομεν διώξει— εἶχετε διώξει— [εἶχον διώξει				
Τετέλ. μέλλον	θα ἔχω διώξει— θα ἔχης διώξει —θα ἔχῃ διώξει θα ἔχωμεν διώ- ξει—θα ἔχητε διώ- ξει—θα ἔχωσι [διώξει				

Τὰ συμφωνόληκτα ῥήματα διαιροῦνται εἰς *ἀφωνόληκτα*, τὰ ὅποια ἔχουσι χαρακτῆρα ἀφωνον σύμφωνον, εἰς *ὕγροληκτα*, τὰ ὅποια ἔχουσι χαρακτῆρα σύμφωνον ὕγρον, καὶ εἰς *ἐνρινόληκτα*, τὰ ὅποια ἔχουσι χαρακτῆρα σύμφωνον ἔνρινον.

Τὰ ἀφωνόληκτα ῥήματα ἔχουσι χαρακτῆρα ἢ χειλόφωνον σύμφωνον (*π, β, φ*) ἢ οὐρανισκόφωνον (*κ, γ, χ*) ἢ ὀδοντόφωνον (*τ, δ, θ*).

Τὰ ἀφωνόληκτα κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων τῶν πάσχουσι τὰς ἐξῆς μεταβολάς.

1) Τὰ *χειλοφωνόληκτα* ῥήματα εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον (καὶ στιγμιαίον μέλλοντα) ἐνοῦσι τὸν χειλόφωνον χαρακτῆρα (*π, β, φ*) μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος *σ* εἰς *ψ*. π. χ. *γράφω-ἔγραψα, τρίβω-ἔτριψα*.

Ταῦτα εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον τὸν χειλόφωνον χαρακτῆρα *π* ἢ *β* πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος *θ* τρέπουσιν εἰς *φ*. π. χ. *τρίβομαι-ἔτριφθην*.

2) Τὰ *οὐρανισκοφωνόληκτα* ῥήματα εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον (καὶ στιγμιαίον μέλλοντα) ἐνοῦσι τὸν οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα *κ, γ, χ* μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος *σ* εἰς *ξ*. π. χ. *διώκω-ἐδίωξα, λήγω-ἔληξα, τρέχω-ἔτρεξα*.

Ταῦτα εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον τὸν οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα *κ* καὶ *γ* πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος *θ* τρέπουσιν εἰς *χ*. π. χ. *διώκομαι-ἐδιώχθην*.

Οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα ἔχουσι καὶ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστῶτα λήγουσιν εἰς *τω* ἢ *σω* καὶ τινὰ τῶν εἰς *ζω*. π. χ. *φυλάσσω* (φυλακ)-*ἐφύλαξα, ταραττώ* (*ταραχ*)-*ἐτάραξα, σφάζω* (*σφαγ*)-*ἔσφαξα*.

3) Τὰ *ὀδοντοφωνόληκτα* ῥήματα ἀποβάλλουσι τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα *τ, δ, θ* εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος *σ*. π. χ. *πείθω-ἔπεισα*.

Ταῦτα εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος *θ* τρέπουσι τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα εἰς *σ*. π. χ. *πείθομαι ἐπείσθην*.

Ὀδοντόφωρον χαρακτηῖρα ἔχουσι τὰ πλείστα τῶν εἰς ζω ληγόντων ῥημάτων εἰς τὸν ἔνεστῶτα· π. χ. *δικάζω-ἐδίκασα-ἐδικάσθην, ἐλπίζω-ἤλπισα.*

4) Τὰ ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων πάσχουσι τὰς ἐξῆς μεταβολάς·

α') Τὰ λήγοντα εἰς *λλω* ῥήματα τὸν ἔνεστῶτα, παρατατικὸν καὶ διαρκῆ μέλλοντα σχηματίζουσιν ἐκ θέματος μὲ δύο *λ*, τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους ἐκ θέματος μὲ ἓν *λ*· π. χ. *ἀγγέλλω-ἤγγελλον-ἤγγειλα, μεταβάλλω-μετέβαλλον-μετέβαλον.*

Σημ. Τὸ *θέλω, ὀφείλω* γράφονται μὲ ἓν *λ* εἰς τὸν ἔνεστῶτα καὶ παρατατικόν.

β') Τὰ εἰς *αίνω* λήγοντα ῥήματα τὸν ἔνεστῶτα, παρατατικὸν καὶ διαρκῆ μέλλοντα σχηματίζουσιν ἐκ θέματος εἰς *αῖν*, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκ θέματος εἰς *αν*· π. χ. *μαραίνω-ἐμάρανον-ἐμάρανα.*

Τὰ λήγοντα εἰς *ειρω* ῥήματα τὸν ἔνεστῶτα, παρατατικὸν καὶ διαρκῆ μέλλοντα σχηματίζουσιν ἐκ θέματος εἰς *ειρ*, ὅλους δὲ τοὺς ἄλλους χρόνους ἐκ θέματος εἰς *ερ*, ὁμοίως καὶ τὰ εἰς *αιρω* τὸν ἔνεστῶτα, παρατατικὸν καὶ διαρκῆ μέλλοντα σχηματίζουσιν ἐκ θέματος εἰς *αιρ*, τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους ἐκ θέματος εἰς *αρ*· π. χ. *σπείρω-ἔσπειρον-ἔσπειρα-(σπερ), καθαίρω-ἐκάθαιρον-ἐκάθαρα.*

Τὰ ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα εἰς τὸν στιγμιαῖον μέλλοντα καὶ ἐνεργητικὸν ἀόριστον δὲν λαμβάνουσι τὸν χρονικὸν χαρακτηῖρα *σ*, ἀλλὰ τρέπουσι τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος *ε* εἰς *ει*, τὸ *α* βραχυ εἰς *η* ἢ *α* μακρόν, ἂν πρὸ τοῦ *α* εἶναι *ρ* ἢ *ι*, τὸ *ι* ἢ *υ* βραχέα εἰς *ι* καὶ *υ* μακρά· π. χ. *ἀγγέλλω* (θ. ἀγγέλ)-*ἤγγειλα, μαραίνω* (θ. *μαραν*)-*ἐμάρανα.*

Τὸ *κοιλαίνω, σημαίνω* καὶ *σφάλλω* δὲν τρέπουσιν εἰς τὸν ἀόριστον τὸ *α* εἰς *η*· π. χ. *ἐκοίλανα, ἐσήμανα, ἔσφαλα.*

Τὰ ῥήματα *κρίνω, κλίνω, πλύνω* καὶ *τείνω* ἀποβάλλουσι τὸ *ν*, ὅταν προστεθῇ κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη· π. χ. *ἐκρίθην, ἐκλίθην, ἐπλύθην, ἐτάθην.*

Τὰ ἔχοντα θέμα μονοσύλλαβον εἰς *ερ* ἢ *ελ* ῥήματα καὶ τὸ *τείνω* εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον τρέπουσι τὸ ε εἰς α' π. χ. *εστάλην, ἐσπάρην, ἐτάθην*.

Πολλὰ ῥήματα ἰδίως ὑγρόληκτα ἢ ἔνρινόληκτα εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον καὶ στιγμαῖον παθητικὸν μέλλοντα δὲν λαμβάνουσι τὸν χρονικὸν χαρακτήρα *θ*. Ὁ ἀόριστος οὗτος λέγεται *β' παθητικὸς ἀόριστος* π. χ. *ἐγράφην, ἐστάλην, ἐσπάρην, ἐδάρην, ἐφάνην*.

Γύμν. 77. Σχηματίσατε τοὺς χρόνους τῶν ἐξῆς ῥημάτων.

Πλέκω, φυλάττω, γυμνάζω, γυμνάζομαι, στρέφω, μένω, θερμαίνω, ψάλλω, μολύνομαι, δέρω, δέρομαι, φαίνεμαι.

Ἐνεργητικὸς ἀόριστος β'

ἐνεστώς	παρατατικὸς	ἀόριστος β'
φεύγω	ἔφευγον	ἔφευγον
λείπω	ἔλειπον	ἔλιπον
βάλλω	ἔβαλλον	ἔβαλον

Ἐκτὸς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται διὰ τῆς καταλήξεως *α* μετὰ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος *σ* (σα), μερικὰ ῥήματα σχηματίζουσι τὸν ἀόριστον διὰ τῆς καταλήξεως *ον* ἄνευ χρονικοῦ χαρακτήρος. Ὁ ἀόριστος οὗτος λέγεται *β' ἐνεργητικὸς ἀόριστος*.

Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἐνεργ. ἀόριστος β'	Πληθ. ἀρ.	Ἐνκ. ἀρ.	Ὀριστική	Ἐποτακτική	Προστακτικ.	Μετοχή
			α'	ἔφυγον	ἄν φύγω	φύγε ἄς φύγη
β'	ἔφυγες	ἄν φύγης				
γ'	ἔφυγε	ἄν φύγη				
α'	ἔφύγομεν	ἄν φύγωμεν	φύγετε ἄς φύγωσι			
β'	ἔφύγετε	ἄν φύγητε				
γ'	ἔφυγον	ἄν φύγωσι				

Ὁ ἐνεργητικὸς β' ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν λαμβάνει τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις καὶ τὴν μετοχὴν τὰς καιαλήξεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος.

Ἡ μετοχὴ τοῦ β' ἐνεργητικοῦ ἀορίστου τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης π. χ. *φυγῶν, βαλῶν, ἰδῶν, ἐλθῶν*.

Οι β' άόριστοι *ήλθον, εύρον, είπον, είδον* και *έλαβον* εις τὸ β' ένικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης· π.χ. *έλθέ, εύρέ, είπέ, ίδε* (και *Ύδε*), *λαβέ* (και *λάβε*).

Γύμν. 78. Σχηματίσατε εις ὅσας τὰς ἀγκλίσεις τοὺς ἐξῆς β' ενεργητικοὺς άόριστους: *ήλθον, έμαθον, έφαγον, έλαβον, εύρον, είπον.*

α' Ῥήματα περισπώμενα α' συζυγίας.
Φωνή ἐνεργητική.

	Ῥοριστική	Υποτακτική	Προστακτικ.	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἔνεστώς	τιμῶ — τιμᾶς — τιμᾷ τιμῶμεν — τιμᾶτε — [τιμῶσι]	ἂν τιμῶ — ἂν τιμᾶς — ἂν τιμᾷ ἂν τιμῶμεν — ἂν τιμᾶτε — ἂν [τιμῶσι]	τιμᾶ — ἄς τιμᾷ τιμᾶτε — ἄς τι [μῶσι]	τό τιμᾶν	ὁ τιμῶν ἡ τιμῶσα τὸ τιμῶν
Παρατατ.	ἐτίμων — ἐτίμας — ἐ- [τίμα] ἐτιμῶμεν — ἐτιμᾶτε — [ἐτίμων]				
Μέλλων διαρκῆς	θᾶ τιμῶ — θᾶ τιμᾶς — [θᾶ τιμᾷ] θᾶ τιμῶμεν — θᾶ τι- [μᾶτε] — θᾶ τιμῶσι				
	θᾶ τιμήσω — θᾶ τιμή- [σῃς] — θᾶ τιμήσῃ θᾶ τιμήσωμεν — θᾶ τι- [μήσητε] — θᾶ τιμή- [σωσι]				
Ἀόριστος	ἐτίμησα — ἐτίμησας — [ἐτίμησας] ἐτιμήσαμεν — ἐτιμή- [σατε] — ἐτίμησαν	ἂν τιμήσω — τιμήσῃς — τι- [μήσῃ] ἂν τιμήσωμεν — τιμήσητε — [τιμήσωσι]	τίμησον — ἄς τιμήσῃ τιμήσατε — ἄς τιμήσωσι		ὁ τιμήσας ἡ τιμήσασα τὸ τιμήσαν
Ποικαίμ.	ἔχω τιμήσει — ἔχεις [τιμήσει] — ἔχει τιμή- [σει] ἔχομεν τιμήσει — ἔχε- [τε τιμήσει] — ἔχουσι [τιμήσει]				
ὑπερσυντέλ.	εἶχον τιμήσει — εἶχες [τιμήσει] — εἶχε τιμή- [σει] εἶχομεν τιμήσει — εἶ- [χετε τιμήσει] — εἶχον [τιμήσει]				
Πετέλ. μέλλ.	θᾶ ἔχω τιμήσει — θᾶ [ἔχῃς τιμήσει] — θᾶ ἔχῃ [τιμήσει] θᾶ ἔχομεν τιμήσει — [θᾶ ἔχητε τιμήσει] θᾶ [ἔχουσι τιμήσει]				

Φωνή παθητική.

	Ὀριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἑνεστώσ	τιμῶμαι — τιμᾶ- [σαι — τιμᾶται τιμώμεθα — τιμᾶ- [σθε — τιμῶνται	ἂν τιμῶμαι-τι- [μᾶσαι — τι- [μᾶται ἂν τιμώμεθα τιμᾶσθε — τι- [μῶνται	τιμῶ -- ἄς τιμᾶ- [ται	τό τιμᾶσθαι	ὁ τιμώμενος ἡ τιμώμενη τὸ τιμώμε- [νον
Παρατ.	ἐτιμῶμην — ἐτι- [μᾶσο — ἐτιμᾶτο ἐτιμώμεθα — ἐτιμᾶ- [σθε — ἐτιμῶντο				
Μέλλων	θα τιμῶμαι κλ.				
	θα τιμηθῶ κλ.				
Ἀόριστος	ἐτιμήθην κλ.	ἄς τιμηθῶ κλ.	τιμήθητι — ἄς [τιμηθῆ τιμηθῆτε — ἄς [τιμηθῶσι		
Παρακείμε.	ἔχω τιμηθῆ κλ.				
Υπερσυντ	εἶχον τιμηθῆ κλ.				
Τετελιμμένων	θά ἔχω τιμηθῆ κλ.				

Ὁ χαρακτήρ α τῶν συνηρημένων τῆς α' συζυγίας συνα-
ρεῖται μετὰ τοῦ ω, ο καὶ ου εἰς ω' μετὰ τοῦ ε καὶ η εἰς α
μακρόν· μετὰ τοῦ ει καὶ η εἰς α' π. χ. τιμῶ (τιμάω), τιμῶμεν

τιμάομεν), τιμάτε (τιμάστε), ἂν τιμάτε (τιμάητε), τιμάς (τιμάεις), ἂν τιμάς (τιμάης).

Ὁ χαρακτήρ α, ὅταν εἰς τὸ θέμα προστίθεται κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη, τρέπεται εἰς *η* π. χ. ἐτίμησα (ἐτίμα-σα) ἐτιμήθην (ἐτιμά-θην).

Ἐὰν πρὸ τοῦ χαρακτήρος α ὑπάρχη ρ, ι, ε, δὲν τρέπεται οὗτος εἰς *η*, ἀλλ' εἰς α μακρόν π. χ. περῶ (περάω)-ἐπέρασα.

Τὰ ῥήματα γελῶ, σπῶ, χαλῶ φυλάττουσι τὸν χαρακτήρα α ἀμετάβλητον καὶ μετὰ τὴν προσθήκην καταλήξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης π. χ. ἐγέλασα, ἔσπασα, ἐχάλασα.

Τὰ τρία ταῦτα ῥήματα πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος θ λαμβάνουσι σ π. χ. ἐγελάσθην, ἐσπάσθην, ἐχαλάσθην.

Γόμν. 79. Κλίνατε τὰ ἐξῆς ῥήματα· νικῶ—νικῶμαι, ἀγαπῶ—ἀγαπῶμαι, κυβερνῶ—κυβερνῶμαι.

β' Ῥήματα περισπώμενα β' συζυγίας.

Φωνή ἑνεργητική.

	Ὁριστική	ἰποτακτ.	Προστακτική	Ἀπαρ.	Μετοχή
Ἑνεστώσ	κινῶ — κινεῖς — κινουμέν — κινεῖτε [κινεῖς] [κινούσι]	ἄν κινῶ — κι- [νῆς] — κινῆ ἄν κινῶμεν — [κινήτε] — κι- [νῶσι]	κίνοι ἄς κινή κινεῖτε ἄς κινῶσι	τό κινεῖν	ὁ κινῶν ἡ κινούσα τό κινῶν
Παρατ.	ἐκίνουν — ἐκίνεις — ἐκίνει ἐκινούμεν — ἐκινεῖτε — ἐκίνουν				
Μέλλων	διαρκῆς				
	στιγμιαῖος				
Ἀόριστος	θᾶ κινῶ — θᾶ κι- [νῆς] — θᾶ κινή θᾶ κινῶμεν — θᾶ κινήτε — θᾶ κινῶσι				
	θᾶ κινήσω — θᾶ κι- νήσεις — θᾶ κινήσῃ θᾶ κινήσωμεν — θᾶ κινήσητε — θᾶ κι- νήσωσι				
	ἐκίνησα — ἐκίνησας — ἐκίνησε ἐκινήσαμεν — ἐκινή- σατε — ἐκίνησαν	ἄν κινήσω — κι- νήσεις — κινήσῃ ἄν κινήσωμεν — κινήσητε — κι- νήσωσι	κίνησον ἄς κινήσῃ κινήσατε ἄς κινήσωσι		ὁ κινήσας ἡ κινήσασα τό κινήσαν
Παρακείμεν.	ἔχω κινήσει — ἔχεις κινήσει — ἔχει κι- [νήσει] ἔχομεν κινήσει — ἔχετε κινήσει — [ἔχουσι κινήσει]				
ὑπερσυντ.	εἶχον κινήσει — εἶ- χες κινήσει — εἶχε [κινήσει] εἶχομεν κινήσει — εἶχετε κινήσει [εἶχον κινήσει]				
Τετέλεμλλον	θᾶ ἔχω κινήσει — θᾶ ἔχῃς κινήσει — θᾶ ἔχῃ κινήσει θᾶ ἔχωμεν κινήσει θᾶ ἔχητε κινήσει θᾶ ἔγωσι κινήσει				

Φωνή παθητική.

	Ὁριστική	Ὑποτακτική	Προστακτ.	Ἄπαρ	Μετοχή
Ἐνεστώς	κινῶμαι — κινεῖ- σαι — κινεῖται κινούμεθ· — κινεῖ- σθε — κινούνται	ἄν κινῶμαι — κινῆ- [σαι — κινῆται ἄν κινώμεθα — κι- [νῆσθε — κινῶνται	κινῶ ἄς κινῆται κινεῖσθε ἄς κινῶνται	τό κινεῖσθαι	ὁ κινούμενος ἢ κινούμενη τό κινούμενον
Παρατατικός	ἐκινούμην — ἐκι- [νεῖσο — ἐκινεῖτο ἐκινούμεθα — ἐκι- [νεῖσθε — ἐκινούντο				
Μέλλων	θα κινῶμαι — θα κινήσαι — θα κι- [νῆται θα κινώμεθα — θα κινήσθε — θα κι- [νῶνται				
	θα κινήθῶ — θα κινήθῃς — θα κι- (νήθῃ θα κινήθωμεν — θα κινήθῃτε — θα [κινήθῶσι				
Ἀόριστος	ἐκινήθην — ἐκινή- [θης — ἐκινήθη ἐκινήθημεν — ἐκι- νήθητε — ἐκινήθη- [σαν	ἄν κινήθῶ — κινή- [θῆς — κινήθῃ ἄν κινήθωμεν — κινήθῃτε — κινή- [θῶσι	κινήθητι ἄς κινήθῃ κινήθῃτε ἄς κινήθῶσι		ὁ κινήθεις ἢ κινήθεισα τό κινήθῆν
Παρακείμενος	ἔχω κινήθῃ — ἔχεις κινήθῃ — ἔχει κι- [νήθῃ ἔχομεν κινήθῃ — ἔχετε κινήθῃ — [ἔχουσι κινήθῃ				
ὑπερσυντέλει	εἶχον κινήθῃ — εἶχες κινήθῃ — [εἶχε κινήθῃ εἶχομεν κινήθῃ — εἶχετε κινήθῃ — [εἶχον κινήθῃ				
Τετέλει. Μέλλ.	θα ἔχω κινήθῃ — θα ἔχῃς κινήθῃ — θα ἔχῃ κινήθῃ — θα ἔχωμεν κινήθῃ θα ἔχητε κινήθῃ θα ἔχουσι κινήθῃ				

Ὁ χαρακτήρ ε τῶν συνηρημένων τῆς β' συζυγίας συναιρεῖται μετὰ τοῦ ω εἰς ω, μετὰ τοῦ ε καὶ ει εἰς ει, μετὰ τοῦ ο εἰς ου, μετὰ τοῦ ης εἰς η' π. χ. κινῶ (κινέω), κινεῖτε (κινέετε), κινεῖς (κινέεις), κινουῦμεν (κινέομεν), ἂν κινῆς (κινέης).

Ὁ χαρακτήρ ε, ὅταν εἰς τὸ θέμα προστεθῇ κατάληξις ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένη, τρέπεται εἰς η' π. χ. ἐκίνησα (ἐκίνε-σα), ἐκινήθην (ἐκινέ-θην).

Τὰ ῥήματα καλῶ, ἀρκῶ, τελῶ, ἐπαινῶ, ἀφαιρῶ δὲν τρέπουσι τὸν χαρακτήρα ε εἰς η καὶ μετὰ τὴν προσθήκην κατολήξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης π. χ. ἐκάλεσα, ἤρξασα, ἐτέλεσα, ἐπήνεσα, ἐπληθέην, ἀφῆρξασα, ἀφῆρέθην.

Τὰ ῥήματα ἀρκοῦμαι, τελοῦμαι, καλοῦμαι πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτήρος θ λαμβάνουσι σ π. χ. ἤρξασθην, ἐτελέσθην, ἐκάλεσθην.

Γόμν. 80. Κλίνατε τὰ ῥήματα ἀσκῶ - ἀσκοῦμαι, πωλῶ - πωλοῦμαι, ἀδικῶ - ἀδικοῦμαι.

γ' Ῥήματα περισπώμενα γ' συζυγίας.

Φωνή ἔνεργητική.

	Ῥοριστική	Ῥποτοκτική	Προστακτική	Ἀπαρ	Μετοχή
Ἐνεστώσ	δηλῶ — δηλοῖς — [δηλοῖ] δηλοῦμεν — δηλοῦτε [—δηλοῦ [σι	ἄν δηλῶ—δη- [λοῖς—δηλοῖ ἄν δηλώμεν [δηλώτε — [δηλώσι	δήλου — ἄς δη- [λοῖ δηλοῦτε — ἄς [λώσι		ὁ δηλῶν ἢ δηλοῦσα τό δηλοῦν
Παρατακτικός	ἐδήλουν — ἐδήλους [—ἐδήλου ἐδηλοῦμεν — ἐδη- [λοῦτε—ἐδήλουν				
Μέλλων	θα δηλῶ κλ.				
	θα δηλώσω κλ.				
Ἀόριστος	ἐδήλωσα κλ.	ἄν δηλώσω κλ.	δήλωσον ἄς [δηλώσῃ δήλωσατε—ἄς [δηλώσῃσι		ὁ δηλώσας ἢ δηλώσασα τό δήλωσαν
Παρακείμενος	ἔχω δηλώσει κλ.				
Ῥπερσυντέλ.	εἶχον δηλώσει κλ.				
Τετέλμελλον	θα ἔχω δηλώσει				

Φωνή παθητική.

	Ὀριστική	Ὑποτακτική	Προστακτική	Ἀπαρ	Μετοχή
Ἑνεπὶ τῶς	δηλοῦμαι — δηλοῦ- [σαι — δηλοῦται δηλούμεθα — δη- [λοῦσθε — δη- [λοῦνται	ἂν δηλώμαι — δηλώσαι — δη- [λῶται ἂν δηλώμεθα — δηλώσθε — δη- [λῶνται	δηλῶ — ἄς δη- [λῶται δηλοῦσθε — ἄς [δηλῶνται	τό δηλοῦσθαι	ὁ δηλούμενος ἡ δηλουμένη τό δηλούμενον
Παρατακτικῶς	ἔδηλούμην — ἔδη- [λοῦσο — ἔδηλοῦτο ἔδηλούμεθα — ἔδη- λοῦσθε — ἔδηλοῦντο				
Μέλλων	θα δηλώμαι κλ.				
	θα δηλωθῶ κλ.				
Ἀόριστος	ἔδηλώθην κλ.	ἂν δηλωθῶ κλ.	δηλώθητι κλ.		
Παρακείμεν.	ἔχω δηλωθῆ κλ.				
Ὑπερσυντέλ.	εἶχον δηλωθῆ				
Τετ. μέλλον	θα ἔχω δηλωθῆ κλ.				

Ὁ χαρακτήρ ο τῶν συνηρημένων τῆς γ' συζυγίας συναιρεῖται .

1) μετὰ τοῦ ω καὶ η εἰς ω' π. χ. δηλῶ (δηλώω), ἄν δηλῶται (δηλόητε)·

2) μετὰ τοῦ ε καὶ ο εἰς ου' π. χ. δηλοῦται (δηλόεται), δηλοῦμεν (δηλόομεν)·

3) μετὰ τοῦ ει καὶ η εἰς οι' π. χ. δηλοῖς (δηλόεις), ἄν δηλοῖς (δηλόης)·

Ὁ χαρακτήρ ο, ὅταν εἰς τὸ θέμα προσθεθῶσι καταλήξεις ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμεναι ἢ καταλήξεις μετὰ χρονικοῦ χαρακτήρος, τρέπεται εἰς ω' π. χ. ἐδήλωσα, ἐδηλώθην.

Εἰς πολλὰ ῥήματα τῆς γ' συζυγίας τῶν περισπωμένων εἰς τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν περιεβάλλομεν μετὰ τοῦ ο καὶ τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ τὸ σύμφωνον ν' ταῦτα τρέπουσι τὸν χαρακτήρα ο εἰς ω' π. χ. ἐλευθερώνω (ἐλευθερόω - ῶ), πληρώνω (πληρόω - ῶ), σημειώνω (σημειόω - ῶ).

Ταῦτα τὰ ῥήματα τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν σχηματίζουσι κατὰ τὰ βαρύτερα, τοὺς δὲ ἄλλους χρόνους κατὰ τὸ δηλῶ, δηλ. μὲ χαρακτήρα ο καὶ οὐχὶ ν' π. χ. ἐπλήρωσα - ἐπληρώθην.

Γένν. 81. Κλίνετε τὰ ἐξῆς ῥήματα.

Μισθῶ, μισθοῦμαι, ἐλευθερῶ, ἐλευθεροῦμαι, ἀξιῶ.

Αἰ ἐν τῇ καθαρειούσῃ ἐν χρήσει μετοχαὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου.

Ὁ Δημήτριος εἶναι πεπαιδευμένος ἄνθρωπος.

Τὸ ἔργον δὲν πρέπει νὰ εἶναι βεβιασμένον.

Οἱ ἄγροὶ εἶναι ἐσπαρμένοι.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις αἱ λέξεις *πεπαιδευμένος, βεβιασμένον, ἐσπαρμένοι* εἶναι μετοχαὶ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου.

Εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν μεταχειρίζομεθα πολλάκις μετοχὰς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὅπως μετεχειρίζοντο αὐτὰς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἢ ἄνευ προσθήκης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος μᾶς συλλαβῆς· π. χ. *πεπαιδευμένος ἢ παιδευμένος, βεβιασμένος ἢ βιασμένος, γραμμένος (ἀντὶ γεγραμμένος), φονευμένος*

(ἀντὶ πεφονευμένος), βλαμμένος (ἀντὶ βεβλαμμένος κ.λ.)

Ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου λαμβάνει τὰς καταλήξεις μένος-μένη-μένον.

Γύμν. 82.—Ἀντιγράψετε τὰς ἐξῆς μετοχὰς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ εἰς τὰ τρία γένη.

Πεπαιδευμένος, βεδιασμένος, ἐσπαρμένος, πεπεισμένος, ὠρισμένος, ἐξωγραφισμένος, ἀπεσταλμένος, ἐκτισμένος, ἀνεπτυγμένος, ἐφθαρμένος, ἠτοιμασμένος, τιμημένος (τετιμημένος), ἡσκημένος, δεδηλωμένος.

Περὶ ἀναδιπλασιασμοῦ.

Πεπαιδευμένος	ἐσπαρμένος
βεδιασμένος	ὠρισμένος.

Τὰ ῥήματα παιδεύομαι καὶ βιάζομαι εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔλαβον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος μίαν συλλαβὴν, ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸ πρῶτον σύμφωνον τοῦ θέματος καὶ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ε.

Τὸ ῥῆμα σπείρομαι εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔλαβεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν συλλαβικὴν αὐξῆσιν ε.

Τὸ ῥῆμα ὀρίζομαι εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔλαβε χρονικὴν αὐξῆσιν.

Τὸ πάθημα τοῦτο τοῦ θέματος εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου λέγεται ἀναδιπλασιασμός.

99. Ἀναδιπλασιασμός εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ θέματος πρὸ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως, ἢ συλλαβικῆ καὶ ἢ χρονικῆ αὐξήσεως.

Α΄) Ἀναδιπλασιασμὸν διὰ τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ θέματος μετὰ τοῦ ε λαμβάνουσι τὰ ἐξῆς ῥήματα·

1) ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ ἐνὸς συμφώνου πλὴν τοῦ ρ· π. χ. πεπαιδευμένος, λελυμένος·

2) ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν (λ ἢ ρ)· π. χ. γεγραμμένος.

Β΄) Ὡς ἀναδιπλασιασμὸν λαμβάνουσι τὴν συλλαβικὴν αὐξῆσιν τὰ ἐξῆς ῥήματα·

1) ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ ρ· π. χ. *ῥάπτομαι* — *ἔρραμμένος*·

2) ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ ἐνό; διπλοῦ συμφώνου· π. χ. *ζωγραφίζομαι* — *ἔζωγραφισμένος*·

3) ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν· π. χ. *σπείρομαι* — *ἔσπαρμένος*· *σκέπτομαι* — *ἔσκαμμένος*·

4) ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ περισσοτέρων συμφώνων τῶν δύο· π. χ. *στρέφομαι* — *ἔστραμμένος*.

Γ') Ὡς ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουσι τὴν χρονικὴν αὔξησιν τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον λαμβάνουσι χρονικὴν αὔξησιν· π. χ. *δπλίζομαι* — *ὠπλιομένος*· *ἀγαπῶμαι* — *ἠγαπημένος*· *αὔξανομαι* — *ἠῦξημένος*.

Τὰ ἐκ προθέσεων σύνθετα ῥήματα λαμβάνουσι τὸν ἀναδιπλασιασμόν, ὅπου καὶ τὴν αὔξησιν, δηλ. εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥήματος μετὰ τὴν πρόθεσιν· π. χ. *διαλύομαι* — *διαλελυμένος*· *ἀφαιροῦμαι* — *ἀφηρημένος*· *κατοικοῦμαι* — *κατφκημένος*· *κατασπείρομαι* — *κατεσπαρμένος*.

*Σχηματισμὸς τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ
παρακειμένου.*

α' Τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων.

Πεπαιδευμένος

τετιμημένος

λελυμένος

ἠσκημένος.

Εἰς τὸ ἀναδιπλασιασθὲν θέμα τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων προστίθεται ἡ κατάληξις *μένος - η - ον*, ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἀρχεται ἀπὸ συμφώνου, ὁ βραχὺς χαρακτὴρ τρέπεται εἰς μακρόν, ὅπου καὶ εἰς τὸν ἀόριστον.

β' Τῶν ἀφωνολήκτων.

Γεγραμμένος

δεδιωγμένος

πεπεισμένος.

Μετὰ τὴν προσθήκην τῆς κατάληξεως *μένος* εἰς τὸ ἀναδιπλασιασθὲν θέμα τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων τρέπεται·

1) ὁ χειλόφωνος χαρακτήρ *π, β, φ* πρὸ τοῦ *μ* εἰς *μ' π. χ.* *γεγραμμένος (γεγραφ), τετριμμένος (τετριβ).*

2) ὁ οὐρανισκόφωνος χαρακτήρ *κ, γ, χ* πρὸ τοῦ *μ* εἰς *γ' π. χ.* *δεδιωγμένος (δεδιωκ), τεταραγμένος (τεταραχ).*

3) ὁ ὀδοντόφωνος χαρακτήρ *τ, δ, θ* πρὸ τοῦ *μ* εἰς *σ' π. χ.* *πεπεισμένος (πεπειθ), ἀπηλπισμένος (ἀπηλιπιδ).*

γ' Τῶν ὑγρολόηκτων.

Ἐσφαλμένος

ἐσπαρμένος.

Τὰ ἔχοντα χαρακτήρα *λ ἢ ρ* ῥήματα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς κατάληξεως *μενος* εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικῆ παρακειμένου δὲν μεταβαλλουσιν αὐτόν.

δ' Τῶν ἐνρινολόηκτων.

Μεμολυσμένος (θ. μολυν),

ὑφασμένος; (θ. ὕφαν).

Τὰ ἐνρινολόηκτα ῥήματα εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τρέπουσι τὸ *ν* πρὸ τοῦ *μ* εἰς *σ' π. χ.* *μεμολυν- μένος—μεμολυσμένος, ὕφανμένος—ὑφασμένος.*

Τὰ ῥήματα *πλύνω, τείνω, κλίνω, κρύνω* ἀποβάλλουσι τὸν χαρακτήρα *ν* πρὸ τοῦ *μ' π. χ.* *πεπλυμένος, κεκλιμένος, τεταμένος, διακεκριμένος.*

Ἔσα ὑγρολόηκτα ἢ ἐνρινολόηκτα τρέπουσι τὸ *ε* εἰς *α* εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον, τρέπουσι καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τὸ *ε* εἰς *α' π. χ.* *ἐσπαρμένος, ἐσταλμένος, δεδαρμένος.*

Γύμν. 83. Ἀντιγράψιτε τὰς κτωτέρω προτάσεις καὶ διακρίνατε διὰ γραμμῆς τὰς μετοχὰς τοῦ παρακειμένου.

Αἱ οἰκίαι τῶν πόλεων εἶναι ἐκτισμέναι ἢ μίᾳ πλησίον τῆς ἄλλης.

Αἱ ὁδοὶ εἶναι ἐστρωμέναι διὰ χαλκίων.

Οἱ ἄρχαιοι Ἑλληνες προσέφερον θυσιάς ἐστεφανωμένοι.

Οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ εἶναι ἐστραμμένοι πρὸς ἀνατολάς.

Ἡ μηχανὴ κινεῖται διὰ πεπεισμένου ἀέρος.

Ὁ ὄργιστος ταῦρος εἶναι ἐπικίνδυνος.

Διατηροῦμεν τὰ κεκτημένα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἐπιπένη πρότασις.

Ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὁ ἕππος ἐφρονεύθη.

Ὁ μαθητὴς εἶναι ἐπιμελής.

Αἱ δύο πρῶται προτάσεις ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν καὶ ἓν ῥῆμα ἢ τρίτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν καὶ ἓν ἐπίθετον, τὰ ὁποῖα συνδέονται διὰ τοῦ ῥήματος *εἶναι*. Εἰς τὰς προτάσεις τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ἐπίθετον τὸ μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ συνδεόμενον διὰ τοῦ *εἶναι* μᾶς λέγουσι τί εἶναι τὸ οὐσιαστικὸν ἢ τί κάμνει ἢ τί πάσχει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται· διὰ τοῦτο λέγεται *κατηγόρημα*, ὅταν εἶναι ῥῆμα, καὶ *κατηγορούμενον*, ὅταν εἶναι ἐπίθετον.

§ 100. Τὸ οὐσιαστικόν, περὶ τοῦ ὁποῦ γίνεταί λόγος, λέγεται *ὑποκείμενον* τῆς προτάσεως.

§ 101. Ἡ πρότασις, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον, λέγεται *ἐπιπένη πρότασις*.

Τὸ ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον εἶναι οἱ ἀναγκαῖοι ὅροι τῆς προτάσεως, δηλ. ἄνευ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἀποτελεῖται πλήρης πρότασις.

Γύμν. 84. Ἀντιγράψατε τὰς ἀκολουθοῦντας ἀπλᾶς προτάσεις καὶ σημειώσατε ὃ εἰς τὸ ὑποκείμενον καὶ κ εἰς τὸ κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον.

Τὰ παιδιά παίζουσι.—Τὸ πρόβατον βόσκει.—Τὸ ξύλον σχίζεται.—Ὁ Παῦλος εἶναι ἐπιμελής.—Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός.—Ἡ ἄμπελος κλαδεύεται.—Ἡ ἀηδὼν φάλλει.—Τὸ ὄρος εἶναι ὑψηλόν.—Ὁ κύων κοιμάται.—Ὁ ἰχθύς κολυμβᾷ.—Ὁ λύχνος φωτίζει.—Τὸ μῆλον εἶναι καρπός.

Πεπλατυσμένη πρότασις,

Οἱ καλοὶ μαθηταὶ παίζουσιν ἡσύχως εἰς τὴν ἀδελήν.

Ὁ στρατιώτης μάχεται ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ ἀγαθὸς Θεὸς φροντίζει διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις πλὴν τῶν ἀναγκαίων ὄρων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουσι ἀκριβέστερον τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑποκειμένου ἢ τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ κατηγορουμένου. Αἱ λέξεις αὗται λέγονται *προσδιορισμοί*.

§ 102. Αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουσι προσδιορισμούς, λέγονται *πεπλατυσμένοι ἢ ἐπηυξημένοι προτάσεις*.

Ἀντικείμενον.

Ἐὼ γεωργὸς σκάπτει τὴν ἀμπελον.

Ἐὼ ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω προτάσεις αἱ λέξεις *τὴν ἀμπελον, τὴν γῆν* φανεροῦνσι τὸ οὐσιαστικόν, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου ἢ διὰ τοῦ ῥήματος σημαινομένη· τοῦτο λέγεται *ἀντικείμενον*.

§ 103. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν, σπανίως κατὰ γενικὴν ἢ αἰτιατικὴν μετὰ τῆς προθέσεως εἰς· π.χ. δίδω ἐλεημοσύνην *εἰς τοὺς πτωχοὺς*.

Ἐὼ αἰτιατικὴ μετὰ τῆς προθέσεως *εἰς* τίθεται ἀντὶ τῆς δοτικῆς τῶν ἀρχαίων· π.χ. *εἰς τοὺς πτωχοὺς*—*τοῖς πτωχοῖς*.

Γύμν. 85. Ἀντιγράψτε τὰς κάτωτέρω προτάσεις καὶ θέσατε γραμμὴν κάτωθεν τοῦ ἀντικειμένου.

Ἐὼ διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκει τοὺς μαθητάς.—Ἐὼ ἵππος σύρει τὴν ἄμαξαν τυχέως.—Οἱ πολῖται ὑπακούουσιν εἰς τοὺς νόμους.—Ἐὼ μηλέα ὠρίμασε τὰ μῆλά της ἐνωρίς.—Τὰ τέκνα πρέπει νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς γονεῖς.

Σύνταξις κατὰ παρατάξιν.

Ἐὼ ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν καὶ θερμαίνει αὐτήν.

Ἐὼ μὲν πατήρ μου ἐργάζεται εἰς τὸ ἐργοστάσιον,

ἢ δὲ μήτηρ μου ἐργάζεται εἰς τὴν ἀλήν.

Αἱ δύο προτάσεις τῆς πρώτης περιόδου ἔχουσι τὴν αὐτὴν δύναμιν καὶ εἶναι ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων· παρατάσσεται δὲ ἡ δευτέρα εἰς τὴν πρώτην διὰ τοῦ συνδέσμου *καὶ*.

Καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίοδον αἱ δύο προτάσεις εἶναι ἰσοδύναμοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, παραιτῶσονται δὲ ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην συνδεόμεναι διὰ τῶν συνδέσμων *μέν, δέ*.

Ἡ σύνδεσις αὕτη τῶν προτάσεων λέγεται *κατὰ παράταξιν σύνδεσις*.

Πολλάκις ἢ κατὰ παράταξιν σύνδεσις γίνεται καὶ ἄνευ συνδέσμων, ὅταν ἡ ἔκφρασις εἶναι σφοδρὰ καὶ ταχεῖα· π. χ. *οἱ μαθῆται εἰς τὴν ἀθλὴν ἔπαιζον, ἐπήδων, ἔτρεχον, ἐφώναζον. — Οἱ στρατιῶται κατὰ τὴν μάχην ἐπρότειναν τὰ ὄπλα, ἔτρεξαν πρὸς τὰ ἐμπρὸς μεθ' ὁρμῆς, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τὸν ἐχθρὸν ἔμειναν νικηταί.*

Σύνταξις καθ' ὑπόταξιν.

Τὸν κύνα τρέφομεν, διὰ νὰ φυλάττῃ τὴν οἰκίαν.

Ἔχομεν φίλους, διὰ νὰ μᾶς βοηθῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω περιόδους ἡ δευτέρα πρότασις ὑποτάσσεται εἰς τὴν πρώτην καὶ προσδιορίζει αὐτὴν ἐξαρτωμένη δὲ αὐτῆς διὰ τοῦ συνδέσμου *διὰ νὰ*· ἡ δευτέρα πρότασις δὲν δύναται νὰ ἔχη ἔννοιαν πλήρη ἄνευ τῆς πρώτης. Ἡ σύνδεσις αὕτη τῶν προτάσεων λέγεται *καθ' ὑπόταξιν*. Ἡ πρότασις, ἡ ὁποία ἔχει τὴν κυρίαν ἔννοιαν, λέγεται *κυρία πρότασις*, αἱ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὴν καὶ τὴν προσδιορίζουσι, λέγονται *ἐξηρητημέναι προτάσεις*.

Σημ. Ἡ ἄσκησις εἰς τὴν διάκρισιν καὶ γραφὴν τῶν κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν προτάσεων πρέπει νὰ γίνῃ ἐπὶ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου, δι' ὃ δὲν παραθέτομεν γύμνασμα.

Τ Ε Λ Ο Σ

024000028324

